

Sint-Amanduskerk Bavikhove

*Ontwerpend haalbaarheidsonderzoek inzake de transformatie
van het kerkgebouw voor nevenbestemming*

Opdrachtgever
Stadsbestuur Harelbeke
Projectbegeleiding
Projectbureau Herbestemming Kerken

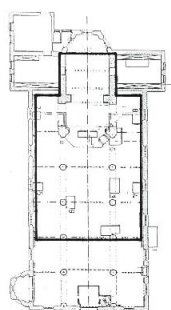
Ontwerpbureau
TV urbain architectencollectief + studiobont

Eindrapport
oktober 2019

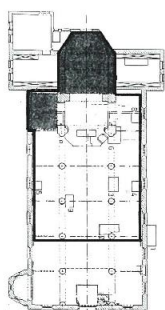
Inhoudstafel

1 kerk en architectuur	
historiek	4
erfgoedwaardenstelling	20
opveerlichaam/stoelstelling/typologiebouwkundige staat	28
planmateriaal	30
fotoreportage	40
2 kerk en omgeving	
historiek	46
sturing	64
voegp'erspectief	69
lichtfoto	70
fotoreportage	74
voorzieningen	79
kerkhof	82
pastorale context	84
3 kerk en bestemming	
opgave en context	88
opgave	90
ambitie	92
ruimtelijke opportuniteiten	96
4 kerk en scenario	
scenario 1a - <i>de kerk breder inzetten</i>	104
scenario 1b - <i>de kerk als zaal bij een dienstencentrum</i>	132
scenario 2 - <i>de kerk breder inzetten, een stap verder</i>	158
scenario 3 - <i>de kerk breder inzetten, door aan te bouwen</i>	184
scenario 4 - <i>de kerk breder inzetten, deel van een groter geheel</i>	212
samenvatting	246
5 concluderend model	
feedback	248
aandachtspunten	254
opdracht	258
procesfase 1	264
procesfase 2	310
indicatieve raming	314
conclusie en krachtlijnen	326

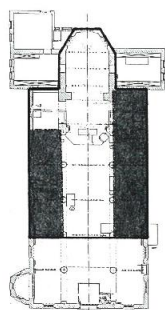
1 Kerk en Architectuur historiek

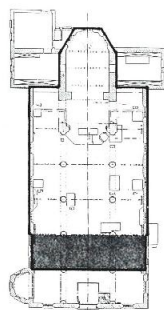
1^e HELFT 12^e EEUW: EEN ROMAANSE KERK.

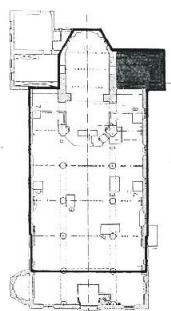
15^e EEUW: TOREN, KOOR EN O.-L.-VROUWENKAPTEL.

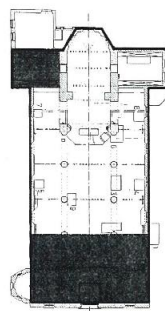
NA 1600 EN VOOR 1742: VERBREEDEN VAN DE ZIEBANKEN TOT HUN HEDERIGE VOEM.

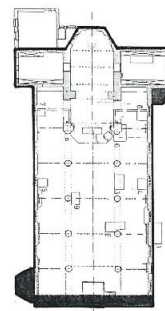
1742: WESTELIJK PORTAAL MET SINT-MAURITSCHEIN.

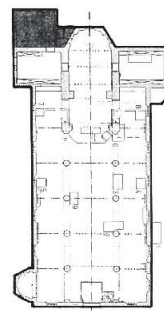
1757: ZUIDELIJKE SACRISTIE.

1872-1873: VERLENGING VAN DE

1899-1900: DOOFKAPPELEN

NA 1900: VERWARMING EN TOILET.

bouwgeschiedenis in beeld
(bron: De Sint-Amanduskerk van Bavikhove, Ph. Despret en G. Vuytsteke, pg. 80)

Belnopte bouwgeschiedenis

Eerste helft van de 12e eeuw

Bouw van een romaanse parochiekerk met drie beuken, een vierkant koor, een basilicale opstand en - in tegenstelling tot andere Vlaamse kerken uit die periode - geen toren. Delen van deze kerk in Doornikse kalksteen zijn bewaard gebleven in de noordelijke en zuidelijke koorwand, in de oostwand van de huidige toren ter hoogte van de luizolder en in de onderbouw.

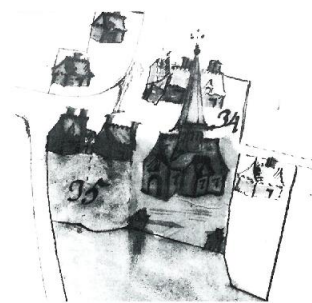
Eind 13e - begin 14e eeuw

Eerste verbouwing van het kerkgebouw, m.n. bouw van een bakstenen muur tegenaan de toenmalige zuidbeuk.

16e eeuw

Bouw van de bakstenen kerktoren op de meest oostelijke travee van de romaanse kerk, bestaande uit een luizolder en een octogonale klokkenverdieping, bekroond met een hoge spits. Kort na het opbreken van de kerktoren wordt het Onze-Lieve-Vrouwekoor herbouwd en breder tot op zijn huidige plattegrond uitgezet cf. sporen in de noordgevel. Daarnaast ook uitbreiding van het koor na sloop van de oostwand en vervanging ervan door een nieuwe, driezijdige koorafsluiting.

De troebelen op het einde van de 16de eeuw brengen ook schade aan de kerk, die in tegenstelling tot vele andere in punthoek liggende kerken in de streek, toch nog kan worden hersteld.

in 1937 bestond de dorpskern enkel uit een vijftal huizen, een kerk en enkele hoven en 'korte' oosters'
(bron: De Sint-Amanduskerk van Bavikhove, Ph. Despret en G. Vuytsteke, pg. 20)

1 Kerk en Architectuur historiek

twee bouwfases: links metselwerk van 1872, rechts metselwerk van de verbrede zuidbeuk

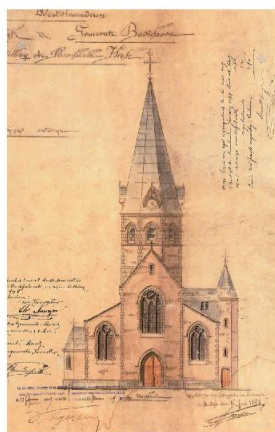
opmeting kerk en situering Romaanse kerk

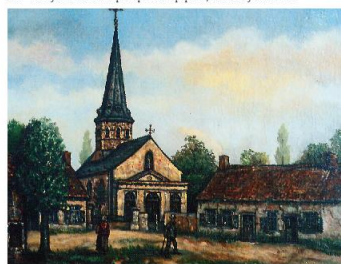
Romaanse maaartenen in het koor

(bron: De Sint-Amanduskerk van Bavikhove, Ph. Despret en G. Vuytsteke)

Het "schrijn" en de waterput op het dorpsplein, schilderij van 1857.

17e eeuw

Uit enkele rekeningen in het kerkarchief van Bavikhove uit de periode 1602-1606 kan men opmaken dat de werken voornamelijk het wind- en tochtvrij maken van het gebouw betreffen, daarna volgen herstellingen aan het portaal en doksaal en overige delen van de inboedel, en de aankoop van de meest elementaire gewaden en cultusbenodigdheden.

Een eerste afbeelding van de kerk versijnt op de kaart uit het landboek van Bavikhove, opgemaakt in 1639 door Loys de Bersacque, waar de kerk wordt afgebeeld met een dwarsvolume aan de zuidkant, volgens G. Vuytsteke vermoedelijk de Sint-Maanskapel.

In de loop van de 17de eeuw wordt het bestaande kerkje vergroot: de zijbeuken worden namelijk tot op huidige breedte verbreed. Voor de heropbouw van de buitenmuren wordt daarvoor deels gebruik gemaakt van de natuursteen van het romaanse bouwwerk. De noordbeuk wordt op de breedte gebracht van het in de 16de eeuw herbouwde Onze-Lieve-Vrouwekoor.

Als gevolg van het verbreden en verhogen van de zijbeuken, verdwijnt de basilicale opbouw van het romaanse bouwwerk. Zowel midden- als zijbeuken komen onder één groot zadeldak terecht, dat tot 1899-1903 behouden blijft. Binnen worden de romaanse pijlers van Doornikse steen tussen de beuken uitgebroken en ter vervanging worden twee nog bestaande halfzuilen tegen de toren en tegen de westelijke binnenmuur geplaatst en vier zuilen in Ballegemse steen ter ondersteuning geplaatst.

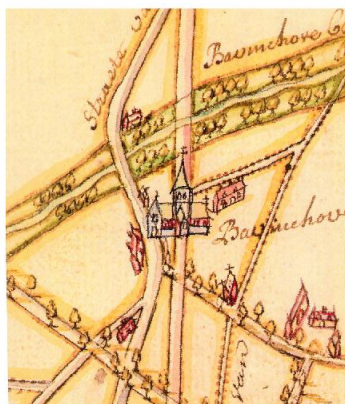
Deze verbouwing gebeurde in één periode cfr. gebruik van zelfde bouwmatensaal, identieke vorm van de zuilen en kapitelen en het aantreffen van een hele reeks steenhouwersmerken. Bij deze ingreep zijn de romaanse muurkettingen in de grond uitgebroken en vervangen door vierkante funderingsvoeten met allerlei bouwafval.

(bron: De Sint-Amanduskerk van Bavikhove, Ph. Despret en G. Vuytsteke)

I Kerk en Architectuur *historiek*

Kerk en dorpskern volgens een landboek van 1639

Schematische voorstelling van het dorpscentrum in 1750

18de eeuw

In 1724 worden de borden van de gaimgaten in de toren vernieuwd, wordt de houten klokkenstoel versterkt en de trap bestaan met hout. In 1744 wordt een klassicistisch westportaal verbouwd. Enkele afbeeldingen, zoals een schilderij uit 1857, tonen een voortspringend portaal van één bouwlaag, toegankelijk via drie rondboogdoorgangen, bekroond door een driehoekig fronton (cf. afbeelding van een schilderij van 1857).

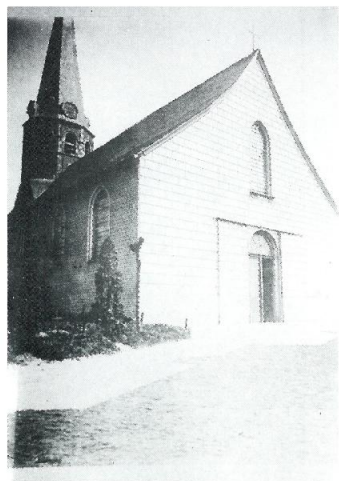
Naar verluidt was er in het portaal een afzonderlijke Sint-Mauroskapel (zogenaamd het "schrijn"). In 1757 wordt door metsier F. Casens de zuidelijke sacristie gebouwd. Beide laatste realisaties zijn het resultaat van de inspanningen van de academisch gevormde pastoor Augustus Plasman, die met de inkomsten van de Sint-Maurodevotie, steeds het kerkgebouw trachtte te verbeteren. Eveneens tijdens zijn ambtstermijn, die loopt van 1735 tot 1763, wordt het laatgotische interieur bepleisterd en de houten lambrisering geplaatst.

In 1769 worden retabels vervaardigd voor de zijaltaren. In 1783, plaatsen van het hoogaltaar, vervaardigd door de Gentse meester-steenhouwer Jacobus Maertens.

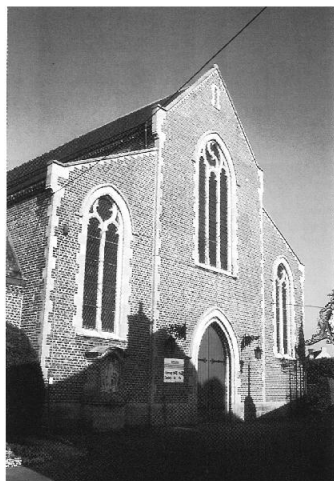
Een jaar later vervangt hij ook de vloer bij het hoogaltaar door een marmeren vloer.

In 1785 worden enkele werken uitgevoerd aan het meubilair onder meer de communiebank hersteld, de drie altaren geschilderd en verguld, de vloeren in het portaal en de sacristie gelegd. Ook wordt op dat ogenblik een torenuurwerk, van de hand van de Izegemse uurwerkmaker P.J. Callens, geplaatst.

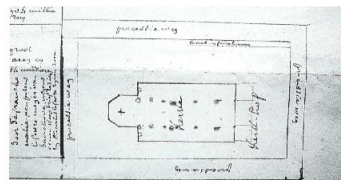
I Kerk en Architectuur historiek

'schreeuwelijke' westgevel tot 1899.

huidge westgevel en dakvorm dateren van 1899-1900

plattegrond van kerk en pastorie in 1946

19e eeuw

Vanaf 1862 laat pastoor Leo Ide door provinciaal architect Pierre Croquison plannen opmaken om de kerk weer te verruimen en een noordelijke sacristie te bouwen. Hij verlengt de kerk naar het westen toe met twee traveeën. De bedakking wordt doorgetrokken en binnenin opgevangen door vierkante pijlers. De restanten van de romaanse westgevel en het portaal van 1744 worden vervangen door een nieuwe, 'kleurloze' westgevel (cf. oude foto). De uitbreiding aan de westzijde van de kerk en de bouw van de noordelijke sacristie worden volgens het kadaster in gebruik genomen in 1876.

Door de talrijke ergernissen over technische gebreken en de banale westgevel worden nog geen dertig jaar later nieuwe plannen opgemaakt voor een algemene restauratie van de kerk. Pastoor Alois Mavaut doet daarvoor een beroep op de Kortrijkse architect Jules Carette (1866-1927), die zijn plannen voor de neogotische restyling van de kerk beëindigt op 16 juni 1898.

de kerk gezien vanuit het zuiden, kunstenaar S. Vernote, 1813

Vue de Bassechove, porte du Sud.

Na de goedkeuring van de verschillende diensten wordt de opdracht toegewezen aan aannemer Alberik Vandekerckhove uit Ingelmunster, die in mei 1899 de werken start en ze al in december 1900 voltoeft. De grootste wijzigingen betreffen de neogotische restyling van de westgevel, de aanpassingen van de bedakking van de hoofd- en zijbeuken tot een basilicale opstand en het veranderen van de pijlers tot zuilen naar het model van de 17de-eeuwse. Daarnaast wordt ook een traptoren gebouwd in de oksel van de zuidgevel en het zuidelijke transept om de luizolder te bereiken en ter hoogte van de eerste travee van de noordgevel wordt een doopkapel bijgebouwd.

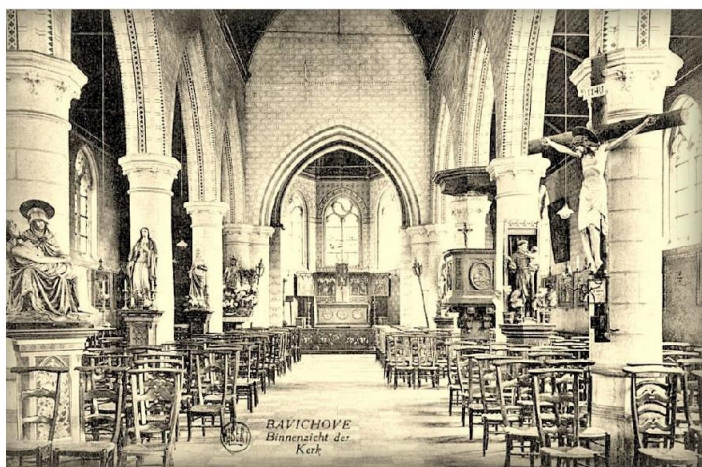
Het koor wordt bepleisterd, ontdaan van alle 18de-eeuwse versieringen (ook het 18de-eeuwse hoogaltaar wordt gesloopt) en voorzien van een typische neogotische aankleding. Alle meubilair werd verwijderd en vernieuwd om een stijl eenheid te verkrijgen. Zo ontwerpt Jules Carette ook het hoogaltaar, dat uiteindelijk door de Gentse beeldhouwer Alois Debeule en de Kortrijkse steenkapper Theophilus Viane wordt vervaardigd.

(bron: De Sint-Amanduskerk van Bassechove, Ph. Despret en G. Vuytsteke)

(bron: De Sint-Amanduskerk van Bassechove, Ph. Despret en G. Vuytsteke)

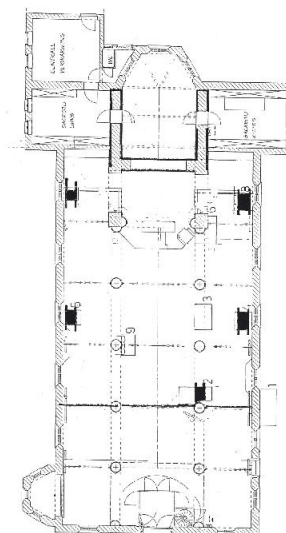
(bron teksten: Agentschap Cultuurerfgoed 2019. Parochiekerk Sint-Amandus, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/205287>)

1 Kerk en Architectuur *historiek*

Bavichove, Binnenzicht der Kerk (postkaarten Gilbert)

(bron: *De Sint-Amanduskerk van Bavichove*, Ph. Despret en G. Vijfstebe)

opgravingen 1997: plattegrond met aanduiding van de opgegraven resten en van de bewaarde gedeelten in koor en kerk

20ste eeuw

De 'nieuwe' kerk wordt op 12 oktober 1903 feestelijk ingewijd door bisschop Waffelaert.

In 1905 veroorzaakt een brand schade aan enkele balken en leien van de toren, twee vensters in het hoogkoor en de sacristie.

In 1923 is het Van Peteghemorgel uit 1824 zo versleten dat het door pastoor Vanden Hemele moest vervangen worden door een nieuw, gebouwd door Omer Anneessens uit Kortrijk.

In 1970 worden in de kerk drie nieuwe klokken gehangen, gegoten in Leuven door J. Sergeys. In 1981 plaatst de firma Loncke uit Zaren weer een nieuw gereconstrueerd orgel met onderdelen uit het 19de-eeuwse. Grondig archeologisch onderzoek in de kerk in 1997 bracht veel duidelijkheid over de oudere bouwfases (en voornamelijk over de romaanse periode) van het gebouw.⁶

opgravingen 1997: romaanse resten van de verdwenen zuidbeuk

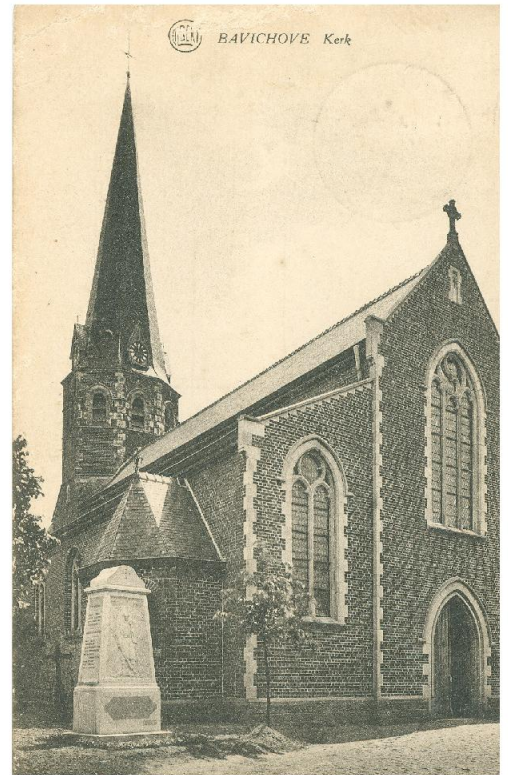
I Kerk en Architectuur
historiek

postkaarten Gilbert

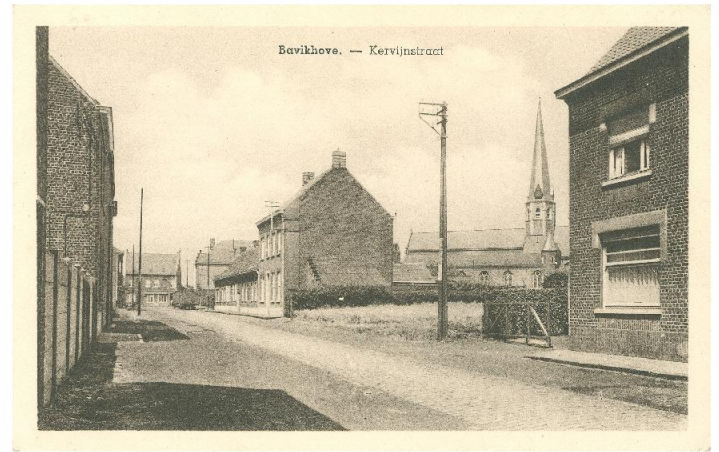
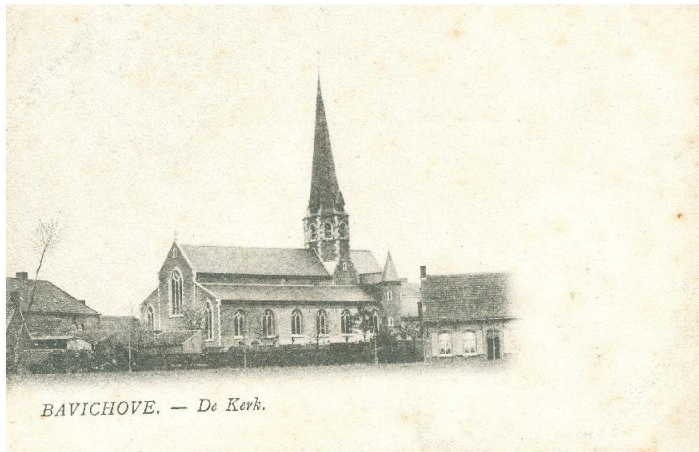
14

postkaarten Gilbert

15

I Kerk en Architectuur
historiek

I Kerk en Architectuur
historiek

I Kerk en Architectuur erfgoedwaardenstelling

Parochiekerk van Bavikhove, toegewijd aan Sint-Amandus. In oorsprong romaanse bidplaats die na verschillende verbouwingen, waarvan de meest ingrijpende op het einde van de 19de eeuw onder leiding van architect Jules Carette, resulteert in een neogotische georiënteerde hallenkerk. De kerk is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed sinds 14/09/2009.

Materialen

Roodkleurige baksteenbouw, in de voorgevel gecombineerd met arduin voor de vensteromlijstingen en -traceringen, de afzaten, de hoekkettingen en rollagen; in de zijgevels met plint van Balegemse steen en/of Doornikse kalksteen, in de toren gecombineerd met Brabantse zandsteen voor de versieringen. Leien bedakking.

Driedelige westgevel bestaande uit hoofdbeuk met portaal onder groot spitsboogvormig westervenster met traceringen; portaal met rood beschilderde poort met fraai hang- en sluitwerk, geflankeerd door twee smeedijzeren lantaarns. Lichtgheuf in het topstuk. Soortgelijke vensters in de zijbeuken. Zijgevels. Noordgevel met onregelmatige indeling; ter hoogte van de eerste travee een vijftijdige uitbouw (doopkapel) en na de vijfde travee een tegenaan gebouwde calvariekapel. Algemeen bewaart deze gevel een natuurstenen plint doch ten oosten van de kapel is die lager en opgebouwd uit een mooi gelaagde steen afkomstig van Balegem (16de-eeuws). Ten zuiden van de kapel zijn het grotere, naver gehouwen blokken Doornikse kalksteen, hergebruikt uit het oorspronkelijk hier gestudeerde (romaanse) kerkgebouw. Ook verschillen in de hoger gebruikte bakstenen. Algemeen ook verschillen in de vorm, omlijsting en afstand tussen de vensters of één ten noorden van de kapel en dan vijf dichtertegen mekaar gestuurd ten zuiden van de kapel. Zuidgevel met bredere zesde travee. Eerste twee traveeën met toegangsdeur en zonder hoge plint of 19de-eeuwse verbouwing. Na de tweede travee, duidelijke bouwpoor en bewaarde hoge plint van natuursteen.

Klokkentoren

Laatgotische, octagonale kerktoren verfraaid met hoekkettingen, fijne waterlijsten, spitsboogvormige galmgaten. Sacristie en bergplaats aan de noordkant. Langwerpige aanbouw onder half schilddak met gedeelde, rechthoekige openingen.

Sacristie aan zuidzijde

Kleine rechthoekige aanbouw onder half schilddak met in de hoek van de zijbeuk van de kerk een octagonale traptoren, als verbinding naar de luitolder. Aanbouw met natuurstenen plint en licht getoogde openingen onder natuurstenen ontlastingsbogen en met diefjers.

zicht op kerk met sacristie en calvarie, voor de heraanleg van het dorpsplein

I Kerk en Architectuur erfgoedwaardenstelling

man in de toren

hoofdaltaar

bas-reliefs van de kruisweg, biechtstoelen, 16-17e eeuwse schilderijen

hoofdaltaar, 1936 (Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium)

Klokkentoren

Laatgotische, octagonale kerktoren verfraaid met hoekkettingen, fijne waterlijsten, spitsboogvormige galmgaten. Sacristie en bergplaats aan de noordkant: langwerpige aanbouw onder half schilddak met gedeelde, rechthoekige openingen.

Interieur

Wit beschilderd interieur en marmeren vloer. Houten spitsboogoverwelling met neogotische beschilderingen en trekankers. Spitsboogvormige scheibogen tussen midden- en zijbeuken, ondersteund door zuilen met kapitelen en octogonale sokkel. Koor met neogotische brandglasramen.

Meebelen

Neogotisch hoofdaltaar met calvarie ontworpen door architect Jules Carrette. 18de-eeuwse marmeren zijaltaren met altaartomben getekend door Marc Lefebvre uit Doornik en uitgevoerd door Aubert Boreux uit Dikant. Neogotische kruisweg.

Laatbarokke communiebank met houtsnijwerk, gemaakt door Henri Blanckaert uit Hulste, met de afbeelding van slechts negen geboden. Neogotische, eiken biechtstoel van de hand van Cyriel Vanoverbeke van 1903. Marmeren doopvont van circa 1840 met koperen deksel.

Belangrijke schilderijen uit de 16de en de 17de eeuw, toegeschreven aan kruisenaars uit de Antwerpse school.

(Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: Parochiekerk Sint-Amandus [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/205287>)

(Bron: De Sint-Amanduskerk van Bétrébove, Ph. Despret et G. Vuytstele)

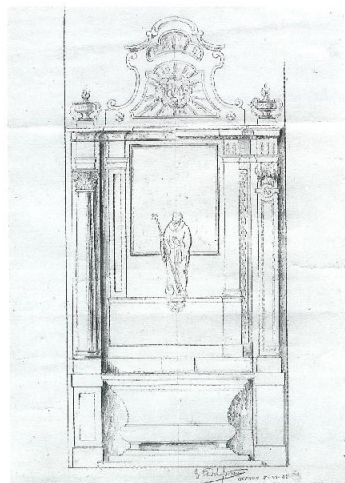
neogotische eikenhouten biechtstoel

belangrijke schilderijen van de Antwerpse School

I Kerk en Architectuur erfgoedwaardenstelling

ontwerp voor het Sint-Maurusaltaar; 1945, G. Delafontaine

Sint-Maurusaltaar

orgel

Het orgel is deel van de aankleding van de kerk als vastgesteld bouwkundige erfgoed. In 1824 werd een nieuw orgel gebouwd door de gebroeders Pierre-Charles en Lambert-Cornélie Van Peteghem; de orgelkast was van een zekere Platsier uit Havelbeke. Na de renovatie van het kerkgebouw in 1899-1900 werd het orgel in twee delen gesplitst door de Gebroeders Joris. In 1923-1925 werd dit instrument totaal getransformeerd door Oscar Anneessens; het kwam er in feite op neer dat enkel een gedeelte van het pijpwerk herbruikt werd.

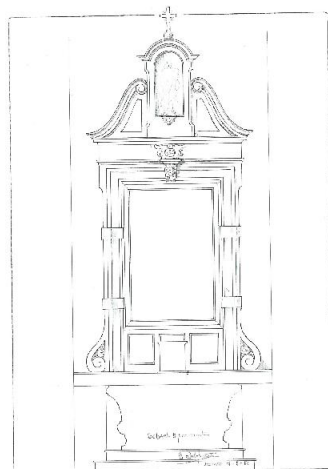
'In 1981 bouwde de firma Loncke Orgelbau een quasi nieuw instrument; de orgelkast is integraal nieuw. Het is een zeer vrije reconstructie van een Van Peteghem-orgel, met recuperatie van pijpwerk uit het botswiel van 1923.'

'Het oostelijk uiteinde van de rechter zijbeuk werd in 1172 en 1784 omschreven als 'de cappelle van Ste Maurus'. Deze druk bezochte bedevaartsplaats moet tijdens de 18e eeuw een overvolle indruk nagelaten hebben en was het voorwerp van bijzondere zorg door de opeenvolgende pastoors. ...

Het altaar dat in 1741-1742 met een lening bekostigd was, bleek niet goed genoeg in het kader van de grote volkstoeleer en het is dank zij de vele offergaven dat pastoor Augustijn Plasmans een marmeren altaar liet uitvoeren door Boreau uit Dinant, naar een ontwerp van architect en zilversmid Lefebvre uit Doornik. Helaas bleef hiervan slechts de onderbouw bewaard en heeft men de muurbekleding en het bovengedeelte in 1946 vervangen door een ontwerp van Gustaaf Delafontaine uit Menen, het is een portiekaltaar met witstenen beeld van de heilige uit 1852 en draagt een Maurusmonogram.'

'Het oostelijk uiteinde van de linker zijbeuk werd in geschreven

I Kerk en Architectuur erfgoedwaardenstelling

ontwerp voor het O.L.V.-Vrouwesaltaar, 1950, G. Delafontaine

het O.L.V.-Vrouwesaltaar, 1936

het O.L.V.-Vrouwesaltaar, 1960

bronnen aangewezen als het koor of de kapel van O.L. Vrouw. Daar vond al eeuwen een spontane volksdevotie plaats en was er een afzonderlijk financieel beheer. ... Blikvanger was natuurlijk het prachtige altaar, dat in 1769 door een kunstenaar uit Temse voltooid was en waarvoor Hubert Joseph Boreux ook een ander leverde. Op de onderbouw van het huidige altaar en een (herbruikt) oud schilderij na, bleef van dit kunstwerk niets behouden.*

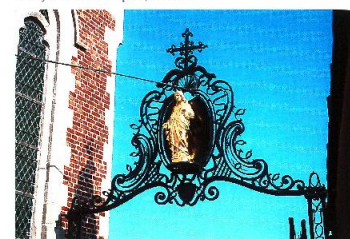
Wat de altaren en de drie rijk gestoffeerde koren van de 18e eeuw betreft, staat het besluit vast: de ombouw van kerk en interieur vanaf het midden van de 19e eeuw hebben veel van het kostbare meubilair laten verdwijnen. Wat in het kader van -gn. 'nieuwe' kunststrekkingen tot stand kwam, bleek achteraf van geringe waarde ...

Toegangspoort

Naar aanleiding van de heilige Hartfeesten werd in 1948 een nieuwe toegangspoort ontworpen tussen het Mairuizehem en de vroegere huizenrij dat het voormalig kleine driehoekig dorpsplein begrensd. Het hek met sierlijke bekroning en beelden is uitgevoerd door de Kortrijkse kunstsmid Jozef Degrise, naar het ontwerp van Willem Dutoit uit Kortrijk; de beelden werden ontworpen door Gustaaf Delafontaine uit Menen. Bij uitbreiding van het dorpsplein werd de toegangspoort verplaatst naar zijn huidige locatie.

(bron: Ph Despriet en G Vuytsteke, De Sint-Amanduskerk van Bavikhove)

voorzijde van de kerkhofpoort, toestand 1999

(bron: De Sint-Amanduskerk van Bavikhove, Ph. Despriet en G. Vuytsteke)

I Kerk en Architectuur
*oppervlaktestaat/
 stoelopstelling/
 typologie/
 bouwkundige staat*

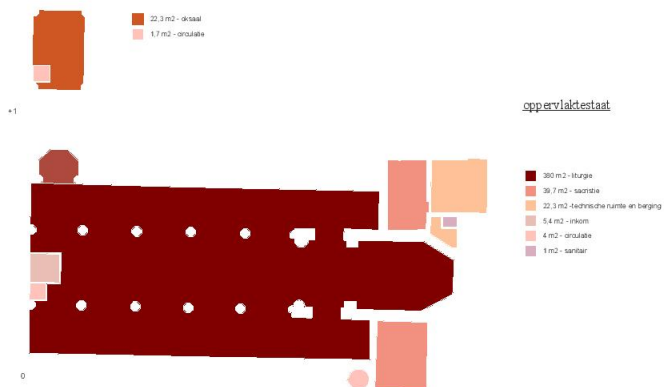
typologie

“een driebeukig, basilicaal schip van zes traveeën, een vieringtoren op rechthoekig grondplan en een rechthoekig koor met driehoekige afsluiting. Ten noorden aangebouwde sacristie en bergruimte en ten zuiden een tweede sacristie.”

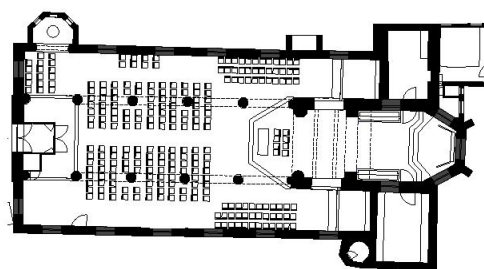
bouwkundige staat

In het kerkenbeleidsplan van 2017 is daaromtrent het volgende opgenomen:

“In het huidige MJP werden werden instandhoudingswerken uitgevoerd, waardoor het gebouw in goede staat is. Instandhoudingswerken zoals de herstelling van de kerktoren (2014), de aanpassing van de elektriciteitsinstallatie (2014) en de vervanging van een oude stookketel op mazout door een ketel op aardgas (2015). Daarnaast is nog een aanpassing voorzien van de bliksebeveiliging, dit in samenspraak met stad Harelbeke die dit coördineert voor alle Harelbeekse kerken. Jaarlijks gebeurt ook een nazicht/onderhoud van de goten.”

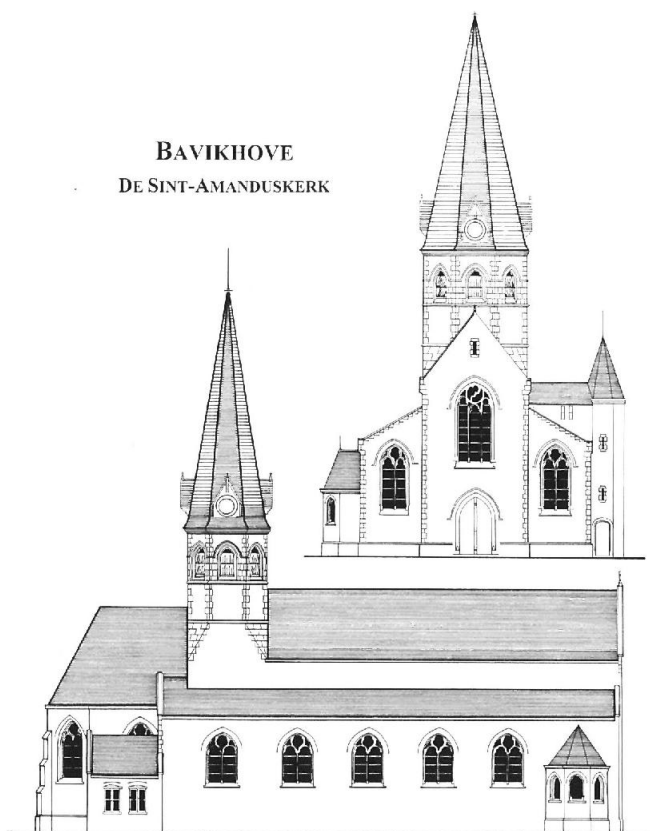

stoelopstelling

I Kerk en Architectuur
planmateriaal

BAVIKHOVE
DE SINT-AMANDUSKERK

(bron: De Sint-Amanduskerk van Bavikhove, Ph. Despret en G. Vuytsteke)

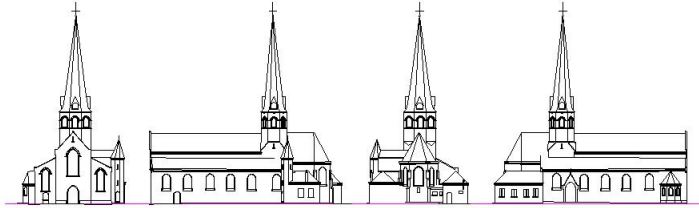
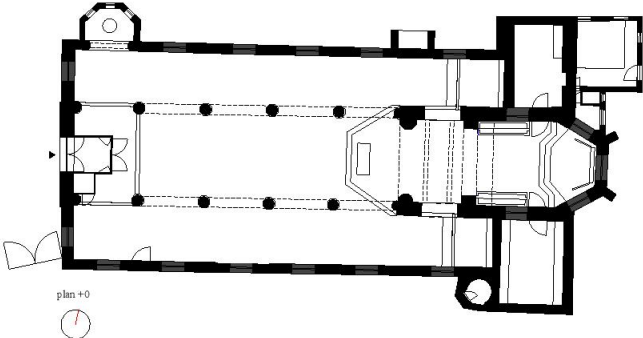
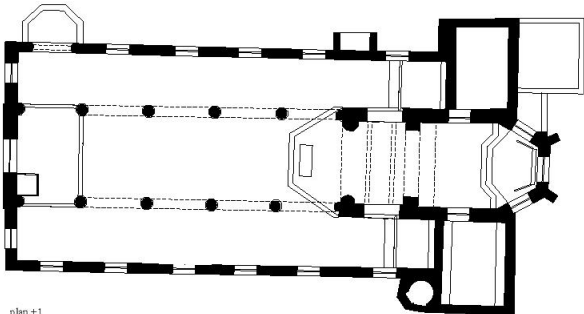
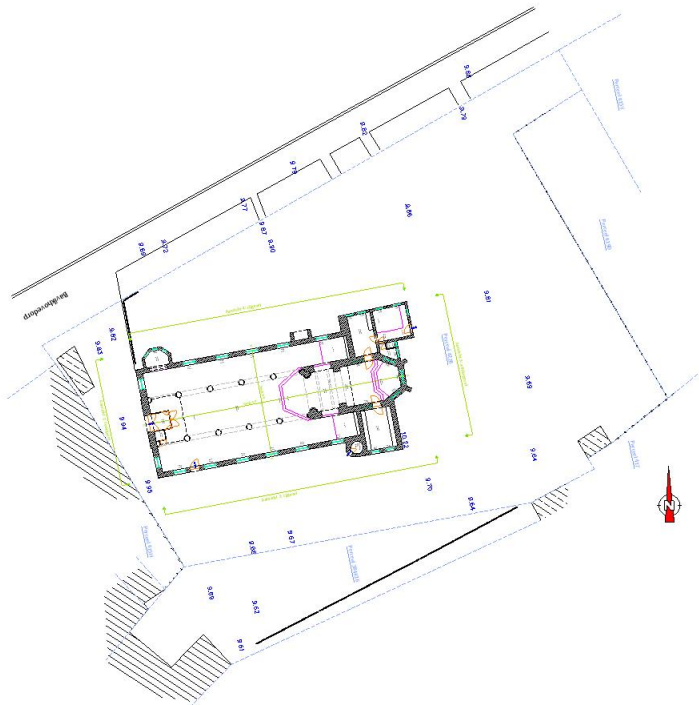
Het planmateriaal werd aangeleverd door landmeter Thomas Caessens, die de kerk in november 2018 opgemeten heeft. Doordat informatie over het interieur op de snedetekeningen ontbrak werd een aanvullende opdracht gegeven voor aanvulling van deze gegevens (ontvangen 19.03.19).

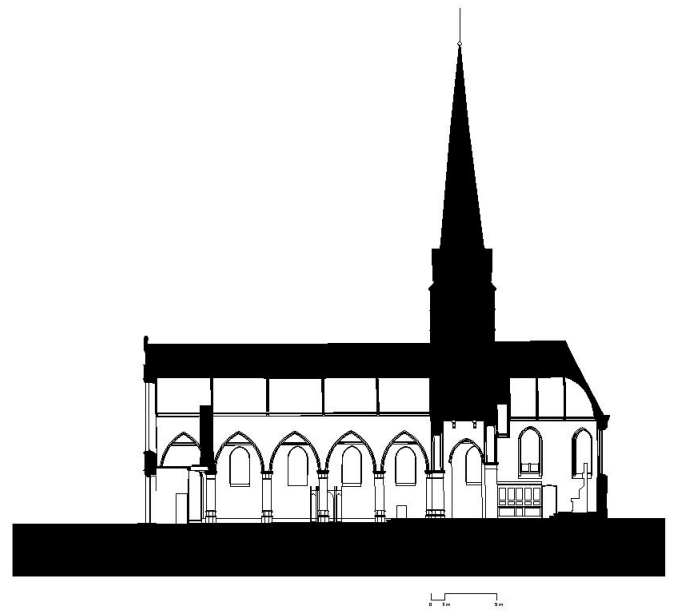
0m 2m 4m 6m

1 Kerk en Architectuur

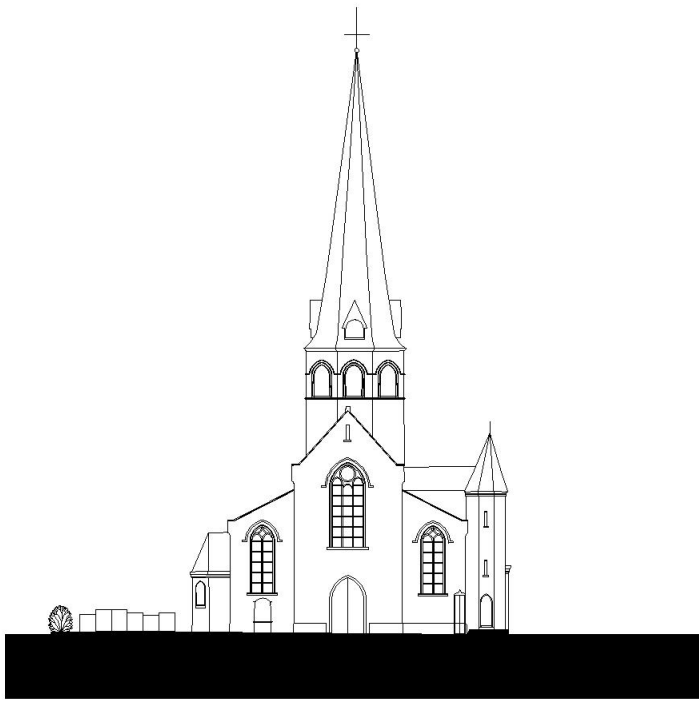
planmateriaal

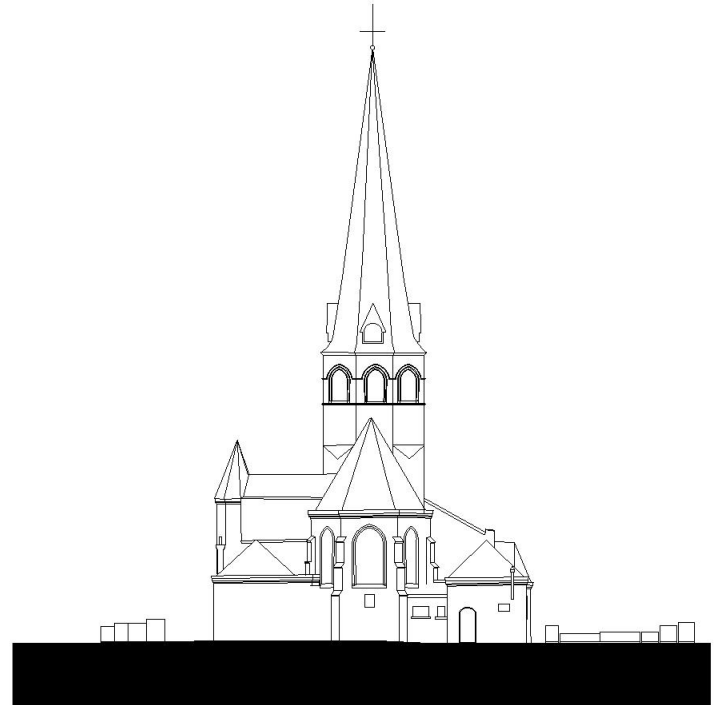
I Kerk en Architectuur
planmateriaal

I Kerk en Architectuur
planmateriaal

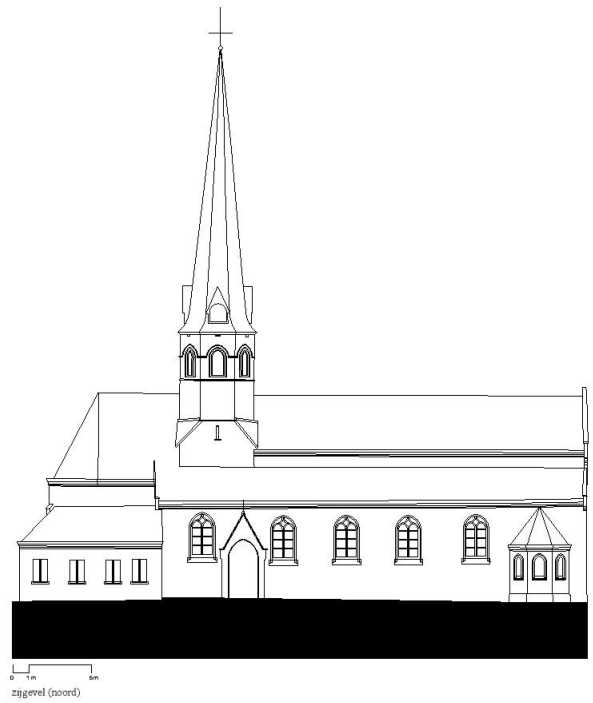
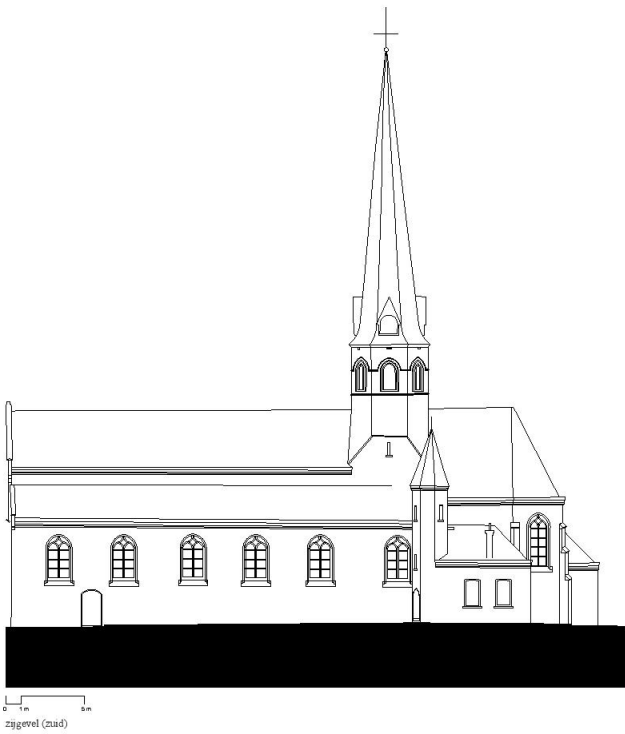

0 1m 5m
voorgevel (oost)

0 1m 5m
achtergevel (west)

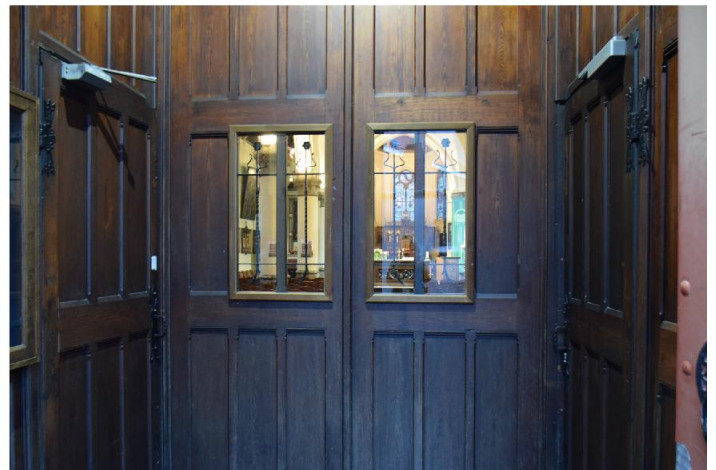
I Kerk en Architectuur
planmateriaal

I Kerk en Architectuur
fotoreportage

zicht vanaf oksaal - tegelpatronen

glimp van de kerk

I Kerk en Architectuur
fotoreportage

tegelpatroon vs. stoelopstelling

altaar op sokkel

I Kerk en Architectuur
fotoreportage

nieuw aangelegde publieke ruimte

paradijspoort in zuidelijke kerkgevel

2 Kerk en Omgeving
historiek

lichtfoto - begin jaren '70 - dwarse huizenrij in bocht van kerkweduarp is afgebroken

archieffoto met zuidelijke deel van kerkhof
(bron: *De Sint-Amanduskerk van Berixhove*, Ph. Despiet en G. Vuytsteke)

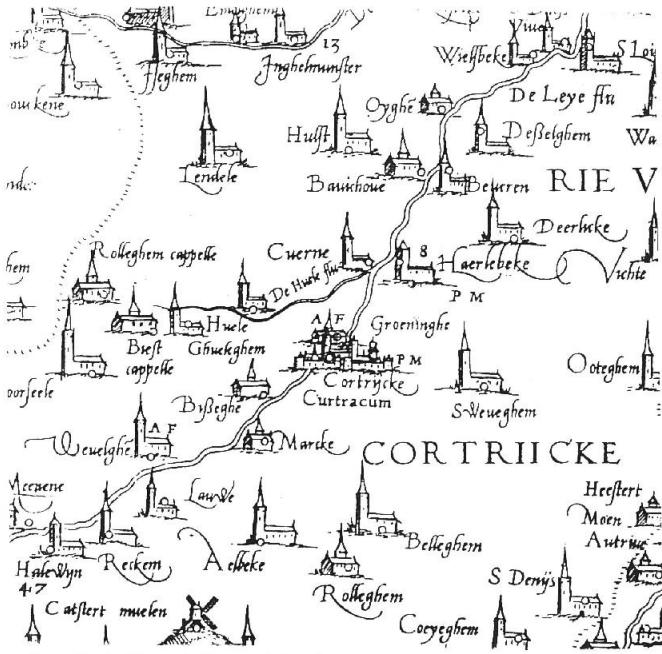
2 Kerk en Omgeving
historiek

Friedox 1712

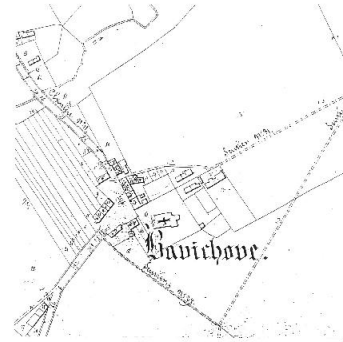
(oran geprint.be)

2 Kerk en Omgeving
historiek

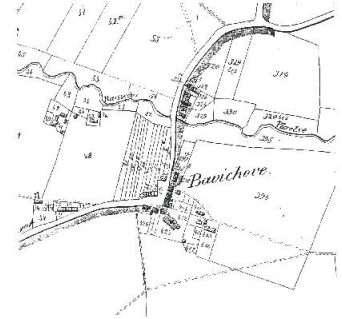

Bavichove, gesitueerd op de kaart van Vlaanderen opgemaakt in 1540 door Mercator

(bron: De Sint-Amanduskerk van Bavichove, Ph. Despriest en G. Vijfdele)

dorpscentrum volgens Atlas der Buurtwegen, midden 19e eeuw

dorpscentrum in de kadastrale plattegrond van P.C. Popp, midden 19e eeuw

kadastrale situering, ca 1970

(bron: De Sint-Amanduskerk van Bavichove, Ph. Despriest en G. Vijfdele)

2 Kerk en Omgeving historiek

Ferraris 1771 - 1778

(bron: geopunt.be)

Atlas der Buitwegen 1841

(bron: geopunt.be)

Lange tijd voor er sprake was van een kerk als centrum van een parochie en een gemeente, was Bavikhove al door mensen bewoond. Mogelijks dateren de archeologische vondsten vanuit de IJertijd en zijn rechtstreeks te linken aan zijn strategische ligging lang de Leie en haar zijbeken of aan de grote handelsweg die zich op de oostelijke oever bevond.

Vershillende Bavikhooftse waterlopen (zoals de Leie, Plaatsbeek, Vaarnewijkbeek en Bedverenbeek) zijn voor de bewoningsgeschiedenis van groot belang.

Met zekerheid kan gezegd worden dat er al menselijke aanwezigheid was tijdens de Romeinse tijd. Een Romeinse nederzetting van een halve hectare bevond zich 1100m ten zuiden van de huidige kerk, buiten de huidige dorpskern dus. Resten ouden dateren van de tweede helft van de tweede eeuw en eerste helft derde eeuw na Christus.

Voor 1100 zou er een nederzetting aan de Leie gesticht zijn door ene Bavo, leerling van Sint-Amandus. De naam "Bavikhove" is een Germaans toponiem, dat voor het eerst voorkomt in 1120. Een gemeenschap werd vermeld als "villa Bavinhova" wat dorp of leefgemeenschap van de hoeve van de leden van Bavo betekent.

Het belang van de waterwegen en van de belangrijke handelsweg op de oostelijke Leieoever gehandhaaft - zichtbare aanwezigheid van talrijke dorpen en gehuchten op dit tracé. In Bavikhove is duidelijk sprake van een patroon van verspreide landelijke bewoning, onder de vorm van omwalde hoeves.

Over het ontstaan van de parochie Bavikhove bestaat nog weinig duidelijkheid. In elk geval zou Bavikhove in de 11e of 12e eeuw een afzonderlijke parochie vormen onder het bisdom Doornik. In de eerste helft van de 12e eeuw wordt een eerste stenen romaanse parochiekerk opgetrokken.

Bij kerkelijke hervormingen in 1559 worden bisdommen gesplitst. Bavikhove blijft echter ressorteren onder het Bisdom (Noyon-)Doornik, met patronaatsrecht in de bevoegdheid van de Sint-Bartholomeusabdij te Noyon, en de dekenij Kortrijk. Verscheidene hoeves zijn in 1572 eigendom van grootgrondbezitters.

In de 16e eeuw breken onrustige tijden aan. Bavikhove valt ten prooi aan de geuzen. De kerk, pastorie en verschillende huizen worden geplunderd en platgebrand. Met de pest is er een grote afname van het bevolkingscijfer. Vijf jaar na de invalen in 1590, herneemt de landbouwactiviteit stilaan.

Een kaart uit landboek van Bavikhove, opgemaakt in 1639 door Loys de Bersacque, beeldt de parochiekerk of met ten zuiden twee en aan de overzijde één huis. Het beperkte woonpatrimonium bestaat rechthoekige volumes zonder verdieping, met een strotdak, de kaart toont de verschillende tot op heden bestaande stracracés en de verspreide hoevebevolving. Gedurende de 17e eeuw wordt de omgeving van Harelbeke belaagd door plunderende legers. Verschillende huizen worden platgebrand en landbouwversgewassen en -voorraden werden gerofd.

Na de Vrede van Utrecht in 1713 verbetert de economische toestand en begint een periode van relatieve rust en vooruitgang. Verscheidene bouwactiviteiten komen weer op gang. Het kerkhof wordt in 1721 deels door een muur met gemetselde poort omgeven en deels omhaagd. Het dorpsplein wordt van een waterput voorzien. In 1740 worden er 106.000 bakstenen, kalk en 6.000 Hollandse dakpannen aangekocht om daarmee nieuwe kerkhuzen op het toenmalige dorpsplein te bouwen. De Ferrariskaart geeft een duidelijk beeld van Bavikhove op het einde van de 18e eeuw; de dorpskern blijft nog zeer beperkt met een kerk met kerkhof, een pastorie en amper 5 tot 8 private gebouwen. (Reden van deze geringe ontwikkeling: bezitter van de heerlijkheid waarop de kerk staat, woonde minstens vanaf de 15e eeuw niet ter plaatse.) Het uitgestrekte omliggende, landelijke gebied wordt gedomineerd door kleine en grote hoeves.

Bavikhove werd nooit een feodale kern of kasteeldorp. Er was geen klassieke dorpsstructuur met kerk, kasteel en neerhof, duiventil, wetshuis, windmolen of watermolen, gerechtsboom... zoals in Heule, Moorsele, Kooigem, Ingelmaister, Ooigem, Wingene... wel het geval was.

De kerk bleef een blikvanger in een erg landelijke omgeving; ze was erg bemiddeld en haalde een aanzienlijk inkomen uit rentes en huur van huizen, meersen en landerijen. In feite was het de enige projectontwikkelaar in het dorp.

In 1793 werd naar aanleiding van de Franse revolutie alle steden afgeschaft en het graafschap Vlaanderen werd vervangen door het Departement van De Leie, waar ook Bavikhove onder valt. Van 1801 - 1834 behoorde de parochie Bavikhove tot het bisdom Gent, tot wanneer in 1834 het huidige Bisdom Brugge wordt opgericht.

2 Kerk en Omgeving historiek

Vandermaelen 1846 - 1854

Popp 1842 - 1872

Tijdens de negentiende eeuw ontwikkelde zich rond de Plaats een driehoekige dorpsplaats, die aan alle zijden bebouwd was, waarrond verschillende wegen zich ontwikkelden. Het is de vlasnijverheid die voor een explosieve aangroei van het gebouwenbestand zorgt. Rond de kerk ontstonden 25-tal huizen en gebouwengroepen, waarvan de eenlaagse structuur geleidelijk door woningen met verdieping werden vervangen. Verschillende bouwwerken wijzigden het beeld van het dorp. Een nieuwe pastorie en kloosterhuis werden gerealiseerd, een schoolvleugel wordt aangebouwd. Woningen 2, 3, 4 naast de herberg worden in opdracht van de Kerkgemeenschap opgetrokken. De Bavikhofse kerk wordt uitgebreid en verschillende hoeses worden grondig aangepast en vergroot.

Na de oorlog wordt de herberg in 1914 herbouwd in een zeer traditionele historiserende stijl. Het dorp ontwikkelt verder met de uitbreiding van het klooster en de bijhorende meisjesschool. In de jaren '20 - '40 zorgt de vlasnijverheid in Bavikhove voor grote teverkerstelling. Deze blijft tot in de jaren '60 praktisch de enige industriële bezigheid in Bavikhove. Daarvan getuigen de in de jaren '50 gebouwde vlassechuren onder meer langs de Bavikhofsestraat en de Vierkeerstraat.

Vanaf de jaren 1950 - 1960 vergroot de dorpskern aanzienlijk; de maatschappij voor goedkope woningen Mijn Huis realiseerde verschillende nieuwe woningen. Het oprichten van woonwijken zoals de Tuinwijk bij de kerk, de Bloemenwijk en Ter Perre in het zuiden en later de wijken Het Koeksken en Ter Couterie ging gepaard met een enorme bevolkingstoename. De bestaande school wordt in 1966 uitgebreid met een nieuwe vleugel. Tegelijkertijd wordt het dorpsplein onder handen genomen en worden verschillende woningen aan de oostkant van het voormalige plein afgebroken om een grote open ruimte te realiseren, tot op vandaag het Dorpsplein van Bavikhove.

In 1977 vindt een fúcie plaats van Bavikhove, Húlste met Harelbeke. Een nieuwe sportinfrastructuur wordt voorzien en wegens plaatsgebrek op het historische kerkhof wordt een nieuwe begravingplaats aangelegd in 1981.

De kerk bleef de enige blikvanger in een erg landelijke omgeving; ze was erg beminkeld en haalde een aanzienlijk inkomen uit renten en huur van huizen, meersen en landerijen. In fette was het de enige projectontwikkelaar in het dorp.

(bron: Ph Despriët en G Vuytsteke, De Sint-Amanduskerk van Bavikhove)

2 Kerk en Omgeving
historiek

Ferrari 1771 - 1778

56

57

2 Kerk en Omgeving
historiek

Atlas der Buurtwegen 1841

2 Kerk en Omgeving
historiek

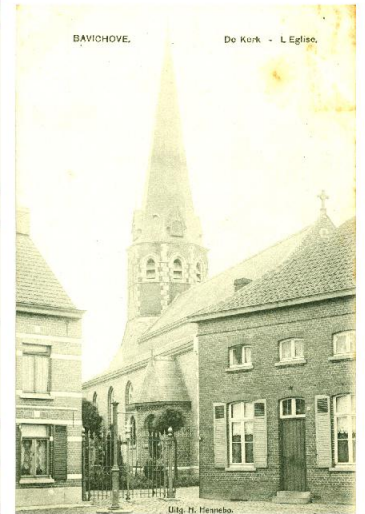

2 Kerk en Omgeving
historiek

Popp 1842 - 1872

62

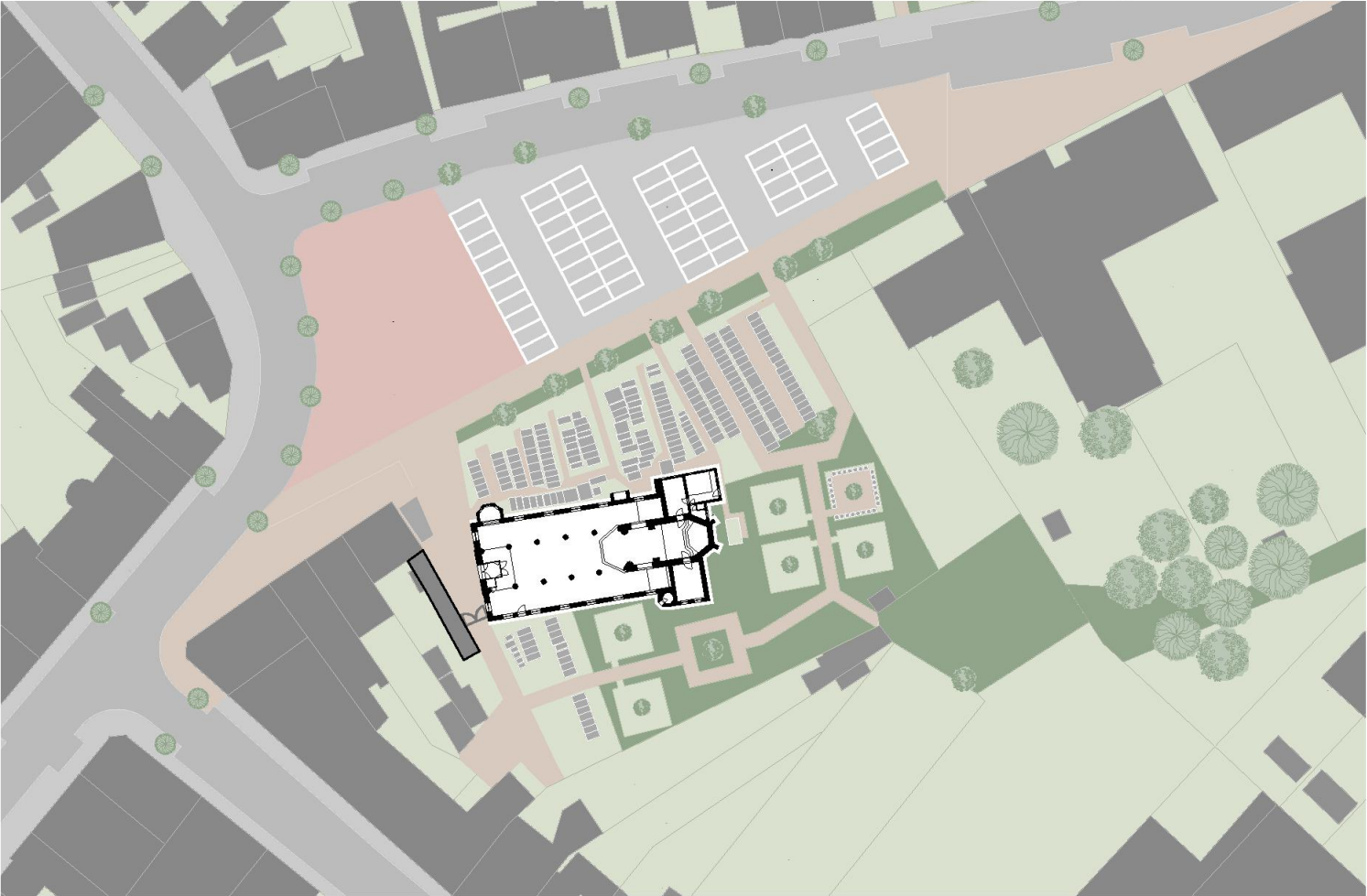

63

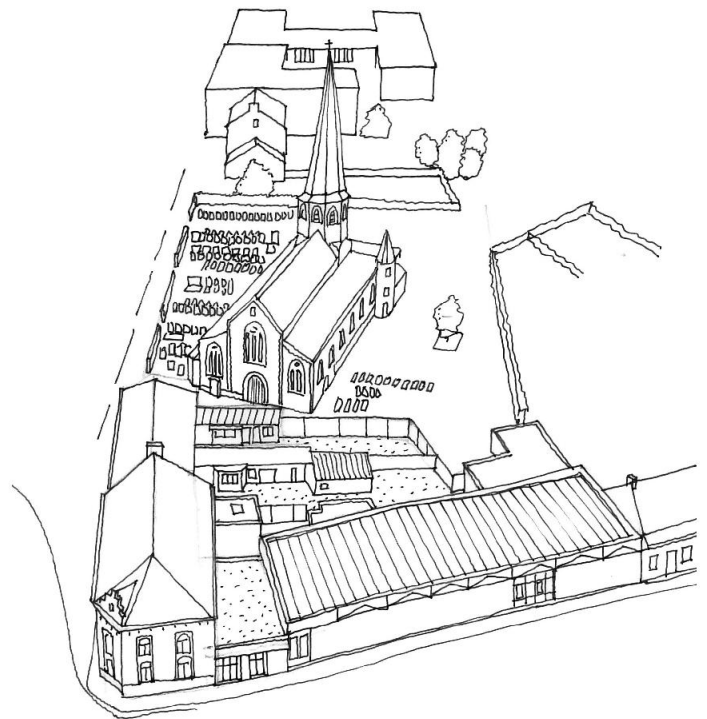
2 Kerk en Omgeving
situering

2 Kerk en Omgeving
situering

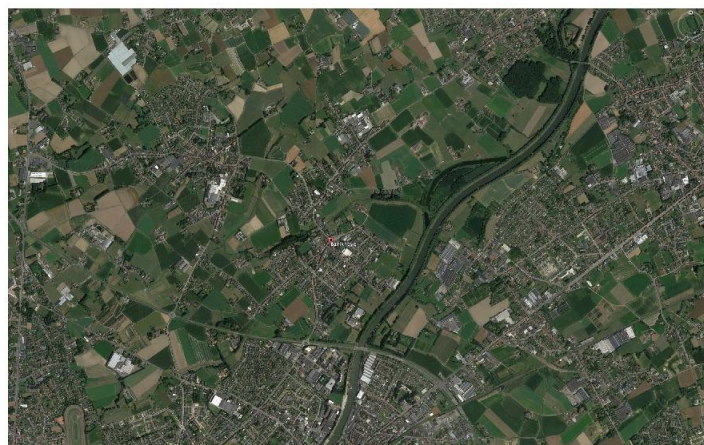

2 Kerk en Omgeving
vogelperspectief

2 Kerk en Omgeving
luchtfoto

2 Kerk en Omgeving

luchtfoto

Kervynstraat met café op de hoek en de Torengalm

Bocht Bavikhovedorp

2 Kerk en Omgeving fotoreportage

De dorpskern van Bavikhove, gelegen langs de Leie, ligt ongeveer 7,2 km ten noordoosten van Kortrijk centrum. Deze deelgemeente fuseerde in 1977 met Harelbeke en de deelgemeente Hülste en bevindt zich tussen deze twee dorpskernen. De bebouwing van groot Harelbeke sluit aan op de verstadelijkte kern van de stad Kortrijk.

De dorpskern, waarrond Bavikhove zich concentreert, is ontstaan ten zuiden van de Plaatsbeek, ter hoogte van de Sint-Amanduskerk. In de jaren 1970 werd het dorpsplein uitgebreid, ondertussen bevindt zich er een grote parking en marktplaats. Het verharde dorpsplein opent zich richting het kerkhofpark dat grenst aan de noordgevel van de in de 19e eeuw in neogotische stijl heraangetelde kerk.

De historische uitvalstraten die de dorpskern zeker al sinds de 17e eeuw vormgeven (Zie: kaart uit landboek van Bavikhove, opgemaakt in 1639 door Loys de Bersacque), verbinden Bavikhove met buurdorpen Hülste (Vlietestraat), Coigem (Hoogstraat) en Harelbeke (Bavikhovestraat in het verlengde van de Rijksweg en Overleestraat).

Tot de aanleg van de N36 van circa 2000 had Bavikhove een ongunstige ligging op de linkerover van de Leie. Er was tot dan geen rechtstreekse verbinding met de rechteroever waar de baan Kortrijk-Gent loopt. Door de afwezigheid van belangrijke verkeerswegen en de verbinding met de rechteroever werd de vestiging van industriële ondernemingen niet in de hand gewerkt, tot op vandaag zijn handelszaken afwezig in de dorpskern.

2 Kerk en Omgeving
fotoreportage

doorzicht naar kerk vanaf trage weg die achterliggende verkeerslijnen verbindt met Bavichorvedop

zicht op spierormige publieke ruimte tussen voorgevel kerk en woonhuis

2 Kerk en Omgeving voorzieningen

- 1 Sint-Amanduskerk
- 2 café Chasse Patate
- 3 SCG De Torengalm
- 4 sporthal de Vlaskaard (sportste)
- 5 binnenspeeltuin Rataouille
- 6 oude bib (muziekschool)
- 7 oude school (muziekschool)
- 8 churokalen
- 9 pastoriewoningen
- 10 VBS De Wingerd
- 11 dorpsplein (Bavikhovedorp)
- 12 oude kerkhof
- 13 nieuw kerkhof
- 14 café 't Damberd

De kerk ligt in de dorpskern van Bavikhove, en is vlot bereikbaar. Naast de kerk ligt een openbare parking met voldoende parkeerplaatsen, terwijl ook aan de vlakbij gelegen sporthal parkeerplaatsen beschikbaar zijn.

2 Kerk en Omgeving
voorzieningen

cafe ChassePatate

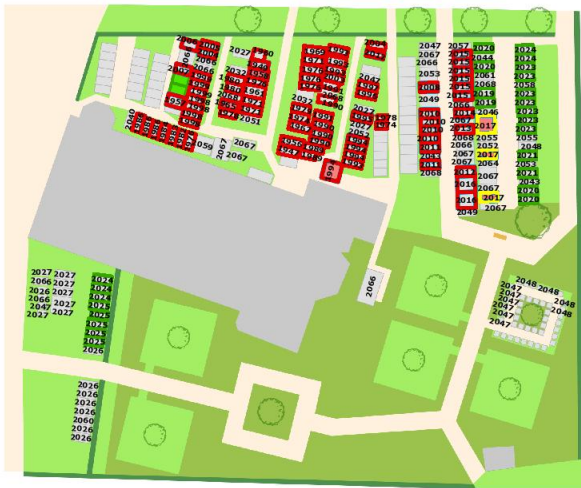

oude school en bib

Zaal de Torengalm, met doozicht naar kerkgebouw

2 Kerk en Omgeving
kerkhof

ontekening concessies begraafplaats (bron: Stad Harelbeke)

- Bavikhove oud**
- BOOM 1
 - BOOM 2
 - BOOM 3
 - PARKING
 - Graven Bavikhove oud
 - BANK
 - GEROUIW
 - GRAS
 - WAG
 - HUUSE BEPLANTING
 - LACIE BEPLANTING
 - WEG
 - TOET

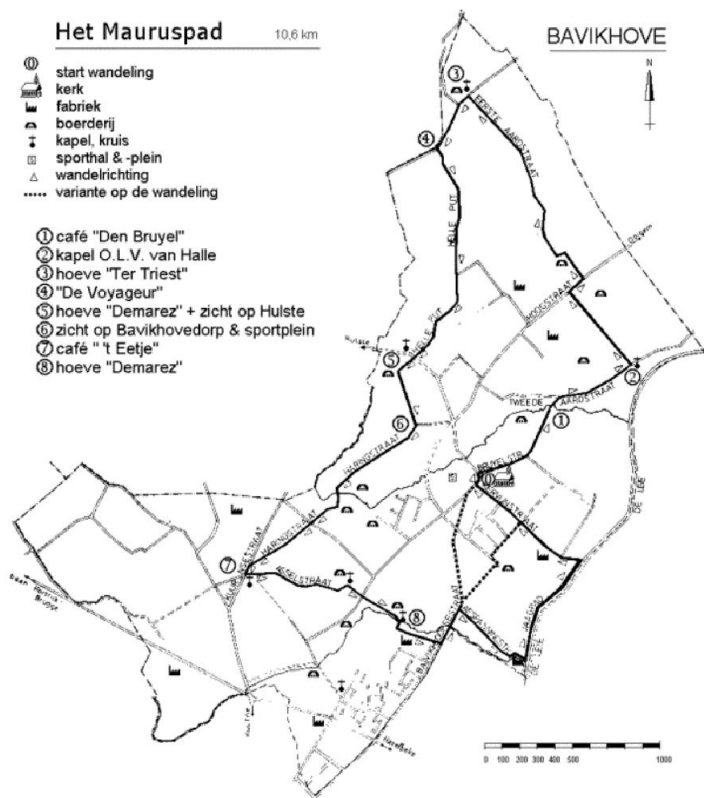

luchtfoto Bavikhove, voor de heraanleg

(bron: De Sint-Amanduskerk van Bavikhove, Ph. Despret en G. Vuyfsteke)

2 Kerk en Omgeving pastorale context

De parochie St-Amandus Baviikhove hoort tot de Federatie Harelbeke. Deze federatie omvat ook de parochies Sint-Salvator (Harelbeke-Centrum), Sint-Jozef (Eiland), Sint-Rita (Zandberg), Sint-Augustus (Stasegen) en Sint-Petrus (Hulste). Er zijn misvieringen op vrijdag om 18u en zondag om 9u15.

In het kerkenbeleidsplan 2017 werd aangeduid dat bij de St-Amanduskerk zou ingezet worden op VALORISATIE. Er zou bekeken worden hoe het gebruik van de kerk verder uitgebouwd kon worden 'mits respect voor het historisch kerkegebouw, het sacraal karakter ervan en het huidige kerkelijk gebruik'. Er werd gedacht aan 'concerten, tentoonstellingen met respect voor het historisch gebouw en de oorspronkelijke bestemming' en 'openstelling voor gebedsgroepen, andere christelijke groeperingen, bezinningsruimte'.

Wat het kerkelijk gebruik betreft werd er geduid op het bijzondere karakter van de kerk in functie van doopsels, huwelijken en uitvaarten. Ook werd gewezen op de novene Sint Maurus (1ste week van juli), start van bedevaarten (Oostakker 1ste zaterdag van mei, vormelingenbedevaart naar Oostrozebeke), en schoolvieringen.

2 Kerk en Omgeving *pastorale context*

In het kerkenbeleidsplan zijn een aantal cijfers opgenomen naar capaciteit van het gebruik van de kerk.

Zondagsvieringen, wekelijks om 9u15 (75 tot 100 stoelen)
Uitvaarten gemiddeld 15/jaar (laatste 5 jaar)
Huwelijken gemiddeld 3/jaar (laatste 5 jaar)
Doopsels gemiddeld 35/jaar (laatste 5 jaar)
Bijzondere vieringen (150 tot 200 stoelen)

In het kerkenbeleidsplan wordt verwezen naar reeds bestaande nevenbestemmingen in de tijd

Repetitie koren : Vriendenkoor (15 leden)/ Ceciliakoer (25 leden) / Cantabile (4)
Concerten met koren, muziekvereniging, artiest, orgel
Drum- en muziekkorps KDF en koor : 375 aanwezigen (herfstconcert)
KDF en band : 300 aanwezigen
Ceciliakoer : 250 aanwezigen (kerstconcert)
Orgelconcert : 45 aanwezigen (in kader van novene- kermis ...)
Frank Galan in concert : 250 aanwezigen (kerstconcert)

3 Kerk en Bestemming *context en opgave*

masterplan sportsite Bavikhove

drie woningen aan Bavikhovedorp

café Chasse Patate

Volgens het onderzoek uitgevoerd door landmeetbureau Caesens is vastgesteld dat de St Amanduskerk eigendom is van de stad. De gebouwen op de hoek van Bavikhovedorp-Kervijnstraat zijn eigendom van de Kerkfabriek. Op de hoek bevindt zich Café Chasse Patate, naastgelegen drie woningen, en achtergelegen De Torengalm. De Torengalm wordt verhuurd aan de stad als polyvalente zaal, in functie van de huisvesting van socio-culturele verenigingen.

De stad Harelbeke heeft afgelopen jaren een uitroeiing proces gevoerd dat heeft geleid tot opmaak van het RUP Bavikhove-West. Daarbij is een kader gevormd om in de toekomst de socio-culturele activiteiten in Bavikhove te (her)groeperen op de zogenaamde sportsite van de stad.

Binnen de uitgewerkte plannen voor de stedelijke sport- en recreatiesite zijn functies als een dienstencentrum en seniorenwoningen niet gehuisvest. De polyvalente ruimte van de Torengalm zal ingewisseld worden voor een nieuwe infrastructuur op de stadssite. De Torengalm is een verouderd gebouw dat binnenkort leeg komt te staan.

De Torengalm

3 Kerk en Bestemming *opgave*

De stad Harelbeke stelt zich de vraag of de kerk op (langere) termijn extra kan worden gebruikt voor én door de lokale gemeenschap, in aanvulling op de geplande voorzieningen op de stadssite.

De stad Harelbeke ziet een opportuniteit om bij het nadenken over het toekomstig ruimter gebruik van de kerk ook de site van de Torengalm mee te bekijken.

De vraag stelt zich welke betekenis de site Kerk in de toekomst kan vervullen en of functies als een dienstencentrum of huisvesting voor senioren er een plek kunnen krijgen.

Wat de functie dienstencentrum eventueel kan inhouden kan nog niet geconcretiseerd worden en zou in de toekomst nog vorm moet krijgen. Wat huisvesting voor senioren betreft is er de vaststelling dat er in Bavikhove weinig voorzieningen zijn.

Er kon nog niet geantwoord worden op de vraag of er plannen bestaan van het zorgbedrijf om in Bavikhove een project op te starten noch of er interesse is van private spelers om assistentiewoning of woonzorgcentrum te realiseren.

3 Kerk en Bestemming *ambitie*

nadruk op valorisatie huidige kerkelijk gebruik

Het kerkbestuur Sint-Amandus staat ook open voor valorisatie van het toekomstig kerkelijk gebruik maar legt duidelijk nadruk op de valorisatie van het huidige kerkelijk gebruik. Het kerkbestuur wijst er enerzijds op dat huidige kerkelijk gebruik nog steeds voldoende is en anderzijds dat het kerkbestuur met de beschikbare middelen de werking kan aanhouden zonder daarvoor op toelages te moeten rekenen. De mogelijke nevenbestemming die naar voren worden geschoven betreffen eerder nevenbestemming in de tijd (dan in de ruimte) en functies die sterk aanleunen bij het huidige kerkelijk gebruik.

Is er nog een voldoende vitale geloofsgemeenschap dan tonen de cijfers toch aan dat het wekelijks gebruik beperkt is tot in hoofdzaak de eredienst op zondag. Daarom stelt zich hoe dan ook de vraag of een ruimer gebruik niet denkbaar is. Daarenboven stelt zich de vraag hoe de geloofsgemeenschap verder zal evolueren en of in de toekomst binnen de federatie op elke plek de eredienst zal kunnen aangehouden worden. Daarom is het zinnig even stil te staan bij mogelijkheden tot nevenbestemming. Zeker wanneer zich opportuniteiten aandienen!

de site Torengalm is een opportuniteit

De opportuniteit die zich binnenkort aandient is het vrij komen van de Torengalm. Het is duidelijk dat een toekomstige ontwikkeling op de site Torengalm de ruimtelijke context van het kerkgebouw zal beïnvloeden. Wat bestemming betreft biedt de site Torengalm duidelijk ook troeven die met dit haalbaarheidsonderzoek kunnen bloot gelegd worden.

stapsgewijs verschillende snelheden

Het gegeven dat het kerkbestuur uitgaat van het toekomstig kerkelijk gebruik, met capaciteiten van 75 à 100 stoelen bij normaal wekelijks gebruik, en 150 à 200 stoelen bij bijzondere viertingen, is een belangrijk gegeven. We moeten misschien op zoek naar een toekomst waarbij stapsgewijs en met verschillende mogelijke snelheden te werk wordt gegaan. Mogelijkheden om stoelen op een eenvoudige manier te bergen moeten grondig onderzocht worden.

3 Kerk en Bestemming *ambitie*

onderzoek Nevelstad, Maarten Gheysen, 2016

Herondekken van het kerkgebouw

Misschien moeten we in een eerste stap op zoek naar hoe het kerkgebouw opnieuw een betekenis kan krijgen voor een ruimere groep van bewoners en passanten.

In een onderzoek naar de publieke ruimte in de nevelstad voerde Maarten Gheysen in 2016 een 10-uren-observatie uit van vier pleinen waaronder ook het dorpsplein van Bavikhove. 'Frappant is de overwegend stedelijke typologie, met grote oppervlakten in dure natuursteen. Dorpspleinen blijken in werkelijkheid nog nauwelijks gebruikt.' De observatie onthulde een opmerkelijke afwezigheid van gebruikers. In het betreffende onderzoek wordt aangetoond dat het dorpsplein nauwelijks nog een plaats heeft in het publieke leven van bewoners. Tegelijk wordt een rijkdom aan andere plekken die schakels vormen in een divers netwerk van plaatsen in de verspreide Vlaamse stedelijkheid blootgelegd. (zie Maarten Gheysen en Hans Leinfelder, 'Het virtuele dorpsplein', Denk Doe Dorp, uitgave van Landelijke Gilden - Vlaamse Landmaatschappij - Innovatiepunt, p. 91)

'Bewoners van de nevelstad verzamelen op parkings voor een wekelijkse loopronde, aan de ingang van scholen, voor een barbecue in een kanaalberm ... En steeds minder op de centrale plek die het dorpsplein ooit was. ... In het verleden manifesteerden kerk, staat en handel zich fysiek in de publieke ruimte via kerk-, gemeente- of dorpspleinen als centra van op zichzelf gerichte dorpsgemeenschappen. Door secularisering, bestuurlijke schaalvergroting en verknopping van netwerken, verschuiven de centra van macht zich weg van het dorpsplein. Wat achterblijft, is een leeg plein, eerst in gebruik als parking en nu steeds meer ingevuld vanuit een (nostalgisch) verlangen naar ontmoeting.'

Binnen deze realiteit hebben kerkgebouwen nog steeds potentie in zich om een rol van betekenis te spelen. Wellicht niet meer als centrum van de gemeenschap maar wel als een kenmerkende plek naast andere plekken. We gaan op zoek hoe het kerkgebouw, zowel het interieur als exterieur, een plaats kan nemen in de belevingswereld van mensen.

Het beeld van de westgevel met driehoekig fronton dateert van 1744 en bleef bestaan tot 1872-1873, wanneer men de kerk naar het westen vergrootte. Dit beeld doet dromen over de beelden die anno 2030 belevingswerelden zouden kunnen kleuren.

Projectontwikkeling met knipoog naar het cultuurhistorisch verleden

De historie leert ons dat de Kerk in Bavikhove lange tijd gefungeerd heeft als de enige 'projectontwikkelaar' in het dorp. Aangezien het Kerk bestuur ook tijdens de Franse Revolutie heeft kunnen stand houden, kan zij op vandaag eigenlijk nog steeds deze rol spelen. Wellicht dient zich vandaag een kans aan om het verleden en haar positie te valoriseren en verder te verankeren.

eigendommen Kerkfabriek

3 Kerk en Bestemming ruimtelijke opportuniteiten

Het kerkhof

Het aanwezige kerkhof laat aan de noordzijde weinig mogelijkheden voor het leggen van relaties met de buitenruimte. De graven bevinden zich tot tegen de gevel. Het betreffen te behouden graven van oudstrijders en oorlogslachtoffers en graven met eeuwigdurende vergunning. Ook bevindt zich langs deze gevel de calvarie. Langs de zuidzijde zijn er nog een beperkt aantal graven. De vervalldag van het grotendeel situeert zich in de periode 2024 tot 2027, één in 2047, één in 2060 en twee in 2066. Een heel aantal zijn wel verlengbaar. Aan de oost- en zuidzijde zijn 7 urnevelden aangelegd. Een ervan, aan de uiterste zijde in het oosten, is bijna volledig ingevuld. De urnevelden in het zuiden zijn nog niet aangesneden.

Maurusaltaar

De devotie van Maurus is erg belangrijk geweest voor de Sint-Amanduskerk. Ook vandaag speelt de verering van Maurus nog een belangrijke rol. Het Mausaltaar bevindt zich aan het oostelijke uiteinde van de rechter zijbeuk. Het altaar heeft haar eigen ontstaansgeschiedenis.

De aanwezigheid van het altaar bemoeilijkt een eventuele doorsteek vanuit de zijbeuk naar de sacristie. Kan het Mausaltaar in vraag worden gesteld? De artistieke kwaliteit van het altaar is niet bijzonder groot, maar er is het cultuurhistorische gegeven dat de devotie van Maurus kenmerkend is voor de Sint-Amanduskerk.

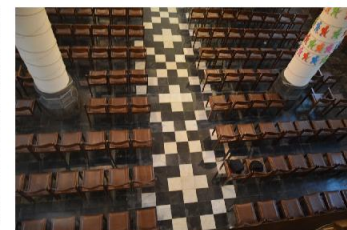
Een eventuele doorsteek impliceert bovendien een aantasting van de ruimtelijke kwaliteit van de beëindiging van de zijbeuk. Voor het beeld van Maurus moet in dat geval een volwaardige nieuwe locatie in de kerkruimte gezocht worden, bijvoorbeeld op een pedestaal op hoogte, tegen een zuil.

OLV altaar

Ook het OLV altaar heeft haar eigen ontstaansgeschiedenis. Ook daar zien we dat bij een eventuele doorbreking naar de achtergelegen sacristieruimte het altaar dient te worden geschrapt.

Ook hier zijn cultuurhistorische overwegingen te maken. De verering van Onze Lieve Vrouw is evenwel minder kenmerkend dan deze van Maurus.

Vloerpatroon en niveaueschillen

In de kerk is een mooie vloer aanwezig. Ook in het hoogkoor keert de zelfde vloer terug. Het hoogkoor en de sacristieruimtes bevinden zich twee tredes hoger.

Er kan vanuit gegaan worden dat er zich onder de kerkvloer tal van resten uit het verleden bevinden, waaronder graven.

4 Kerk en Scenario ruimtelijke opportuniteiten

Portaal/Orgel

Het orgel is geplaatst op een kenmerkende portaalconstructie in hout. Het orgel zelf is van een recente datum.
Het inkomportaal is compact uitgewerkt met een houten sas. Verschillende deuren laten toe de kerk zijdelings te betreden, dan wel centraal via een dubbele opengaande deur - deze laatste is voorzien van twee raampjes (met luikjes), waarmee men een glimp van de kerkruimte kan opvangen wanneer de grote voordeur openstaat.

Kerk als decorum

In de kerkruimte is er weinig vrije wandruimte. De kruisweg neemt veel wandruimte in, net als de verschillende waardevolle schilderijen opgehangen op hoogte en de biechtstoelen. Daarnaast zijn een groot aantal beeldhouwwerken opgesteld op sokkels, voor de wand.

Paradijspoort

In de zuidelijke gevel bevindt zich de zogenaamde 'paradijspoort'. Deze poort werd gebruikt om overledenen na een uitvaart ten grave te dragen. De poort vormt vandaag een rechtstreekse verbinding vanuit de kerk naar de open ruimte van de kerkhofruimte.

De lege kerk

De huidige kerkruimte is erg vol. De aanwezigheid van de vele en vrij logge stoelen hebben een belangrijke impact op de ruimtelijke ervaring.

Het is, ondanks het feit dat het in tegenstelling tot de Sint-Amanduskerk de grote kerken betreft, interessant om even te verwijzen naar de schilderkunst van kerkinterieurs eind 16de - begin 17de eeuw (Hollandse en Antwerpse school) en 19de eeuw (ondermeer Jules Victor Genisson, Alfred Delaunois, André-Joseph Minguet, ...). De kerkruimte komt er naar voren als een lege en sterk architecturale ruimte. Ze fungeert als een bijzondere publieke ruimte. Sylvain De Bleeckere en Roel De Ridder spreken in dat verband over het kerkgebouw als 'radicaal andere in de publieke ruimte' (Het open kerkgebouw, Sylvain De Bleeckere en Roel De Ridder, p. 110).

4 Kerk en Scenario *ruimtelijke opportuniteiten*

Beperkte grootte

Eind 19de eeuw werd de kerk in westelijke richting vergroot tot haar huidige formaat. Er werden toen twee traveeën toegevoegd. De breedte van de zijbeuken is beperkt en de oppervlakte van schip en zijbeuken is niet erg groot. De kolommen zijn erg aanwezig in de diagonale doorzichten. Het hoogkoor is langgerekt.

Ruimtelijk zijn er niet onmiddellijk aanleidingen tot een opsplitsing binnen de huidige gebedsruimte. Integendeel, de ruimte vraagt om behoud van haar huidige schaal in diepte, breedte en hoogte.

100

Hoogkoor

Uitzondering daarop is het hoogkoor. De vieringtoren boven het hoogkoor rust op zware metselwerkgehlen die erg aanwezig zijn in de kerkruimte. Daar kan er gedacht worden aan invulling van de openingen tussen de metselwerkgehlen met binnenschrijnwerk, om de ruimte van het koor af te sluiten van de gebedsruimte. De rondbogen ter hoogte van het hoogkoor zijn overigens ook lager dan deze van de zijbeuken.

Het bouwblok

De kerk maakt eigenlijk deel uit van een bouwblok in het centrum van de kern van Baviëhove. Door de laagbouw van de Torengalm is er vanaf de Kervijnstraat een interessant perspectief op het kerkgebouw.

In het verleden maakte het kerkgebouw deel uit van geheel andere setting, meer dorps setting. Vandaag bevindt het kerkgebouw zich eerder afgescheiden en heeft het geen echt gezicht naar de publieke ruimte.

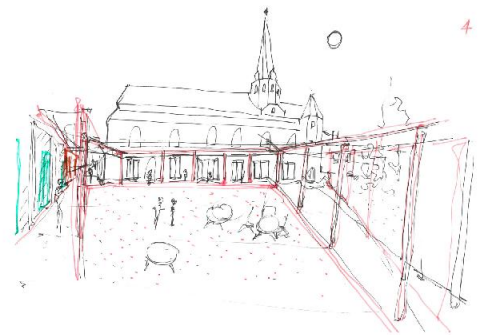
De toegang tot de kerk bevindt zich in een spie die gevormd wordt door de westgevel van de kerk en de gesloten zijgevel van de aanpalende woning.

Er kan ingegrepen worden op deze setting om te komen tot een vernieuwde en interessante beeldkwaliteit.

101

4 Kerk en Scenario
4 scenario's

4 Kerk en Scenario
scenario 1a - planconcept

Door de afbraak van de doopkapel (toegevoegd bij het realiseren van de huidige westgevel in 1873) ontstaat een raamopening waardoor er van buitenuit een zicht geboden wordt in het interieur van de kerk en vice versa. Het raam zorgt voor een lichtvlek achteraan de kerk.

De kerkruimte wordt zoveel mogelijk vrij gemaakt. Een 75 à 100 stoelen (ifv wekelijkse vieringen op zondag) blijven behouden. Door het vrij maken ontstaat er meer 'witräume' en neemt de ervaring van de ruimtelijkheid toe. De witräume kan betekenis krijgen als lege ruimte. De witräume kan ook polyvalent worden ingevuld: tentoonstelling, yoga, sluitplek, ontmoetingsplek, ...

🕒
inplanting

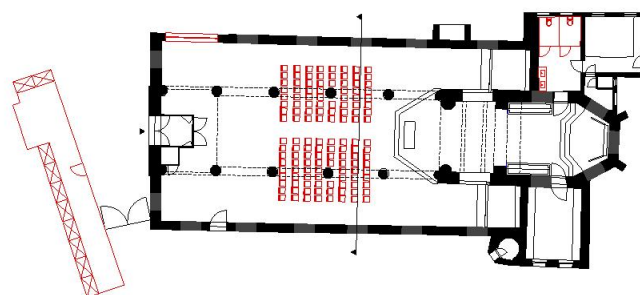

Ook de zitruimte kan polyvalent gebruikt worden, naast de liturgie, voor concerten, lezingen, toneelvoorstellingen, ... Er kan nagedacht worden om het deconum van de kerkruimte wat te verzachten. Zo zou er kunnen bekeken worden of de kruisweg kan worden weggenomen.

In de noordelijke sacristie kan beperkt sanitair worden voorzien. Dit sanitair is toegankelijk via het hoogkoor. Het aantal stoelen kan aangevuld worden (bijvoorbeeld tot 200 voor bijzondere vieringen).

De stoelen worden opgeslaan in de berging in het tegenoverliggende gebouw (voormalige weekkapel Maurusheem), eigendom van de Kerkfabriek.

scenario 1a - de kerk breder inzetten

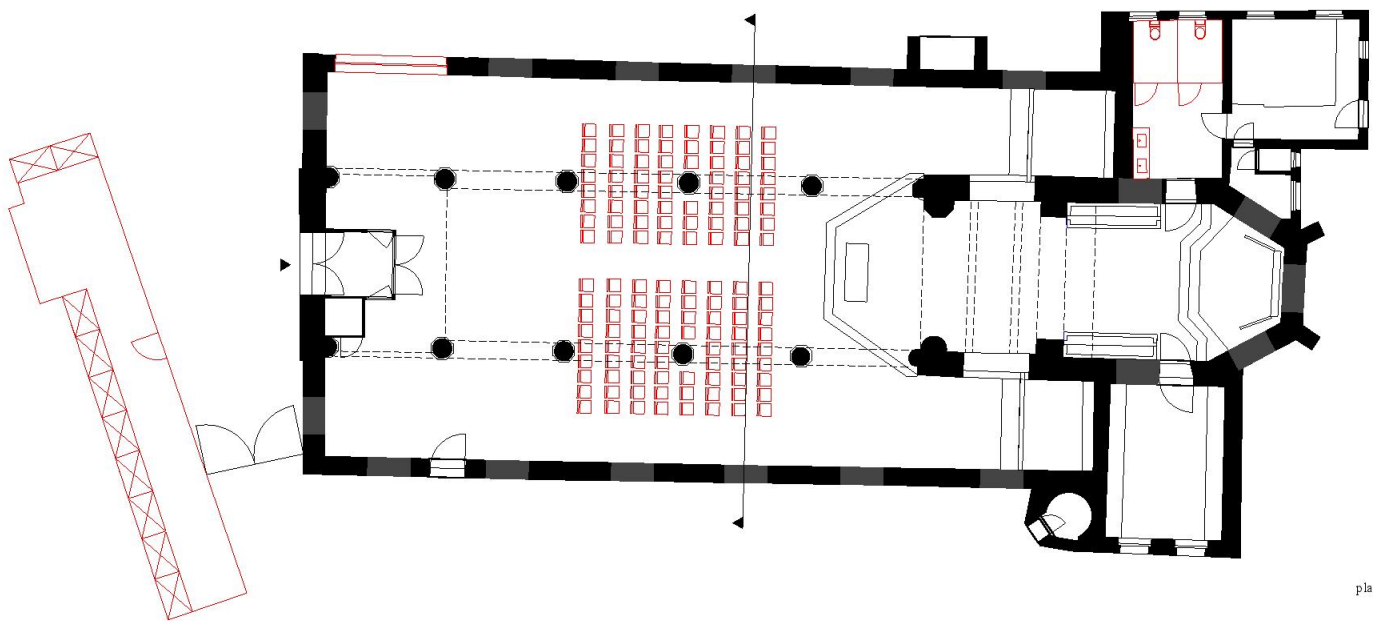

plan +0

4 Kerk en Scenario
scenario 1a - planconcept

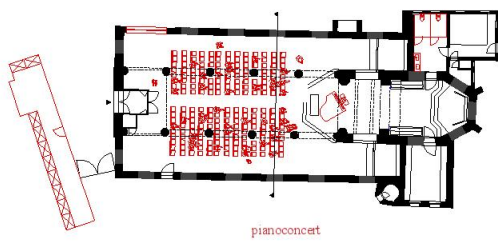
scenario 1a - *de kerk breder inzetten*

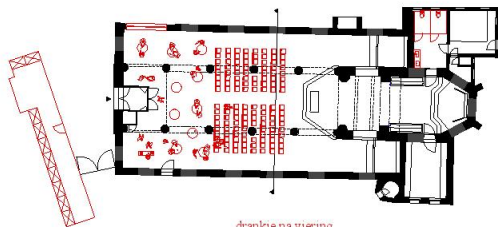
plan +0

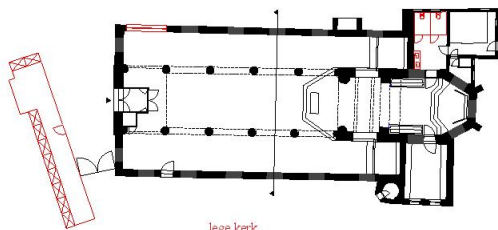
4 Kerk en Scenario
scenario 1a - planopstellingen

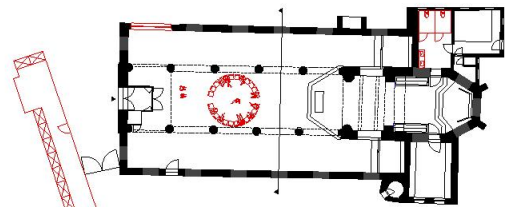
pianoconcert

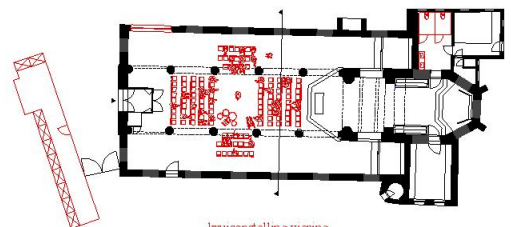
drinkje na viering

lege kerk

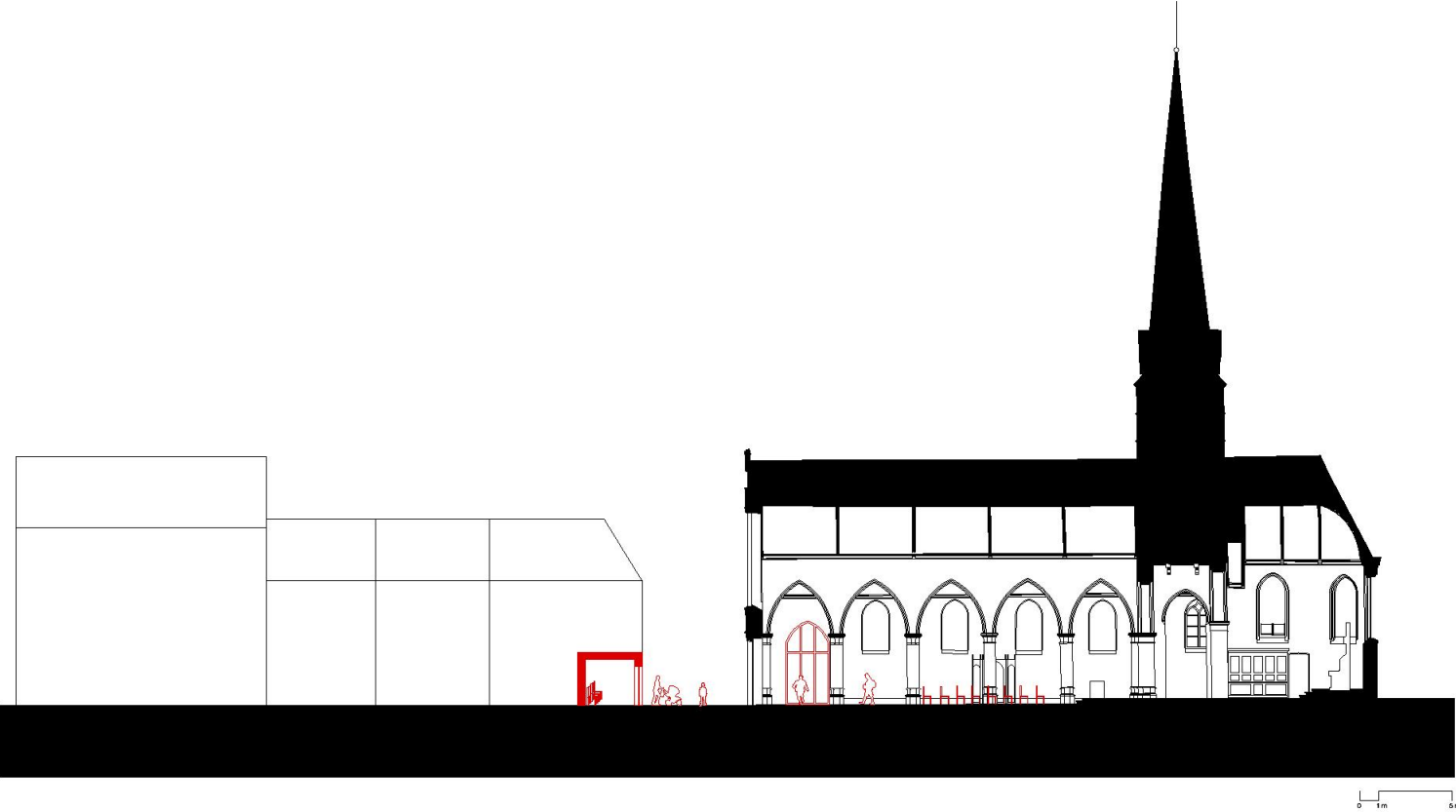

kleine groep rond lezer in lege kerk

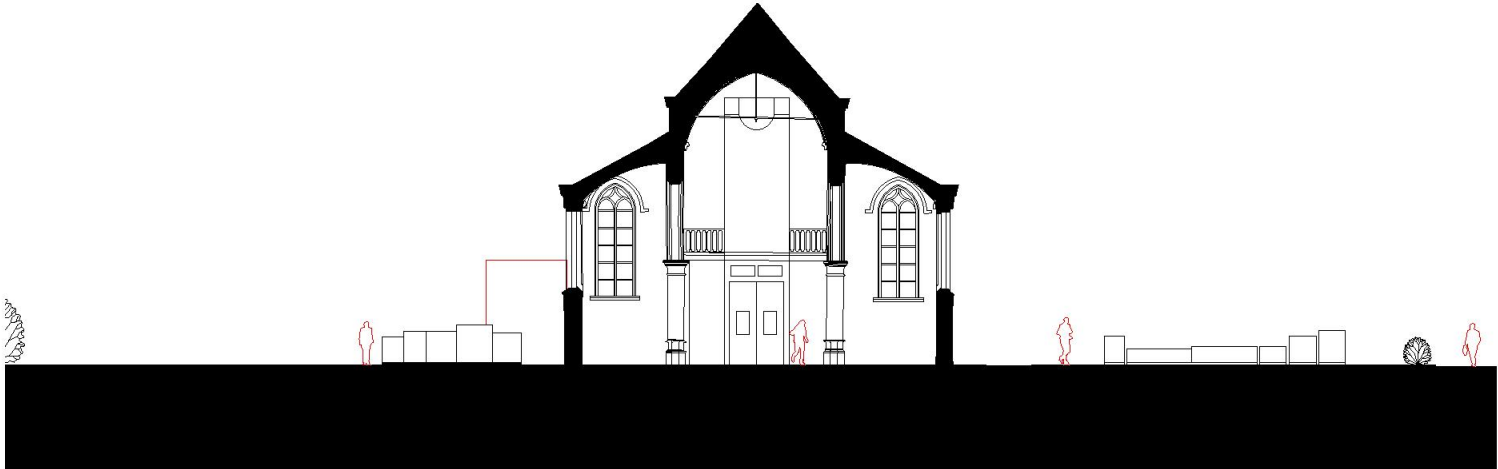

kruisopstelling viering

4 Kerk en Scenario
scenario 1a - snedes

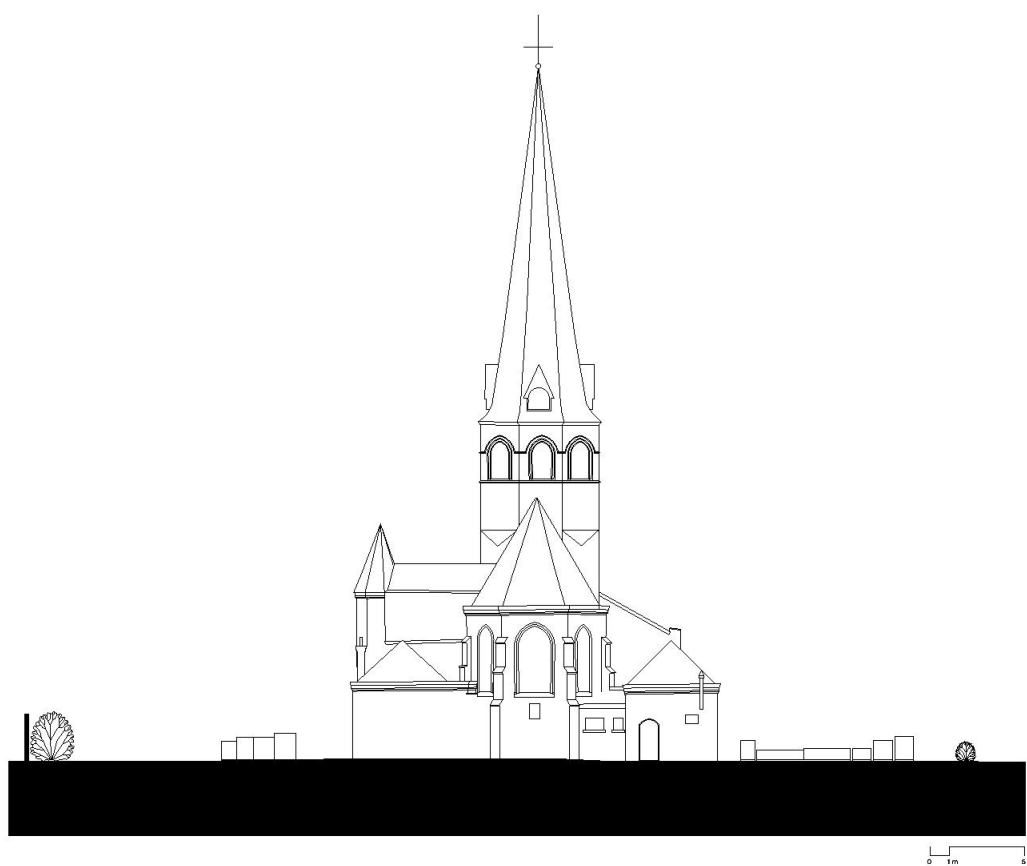

4 Kerk en Scenario
scenario 1a - snedes

0 1m 5m

4 Kerk en Scenario
scenario 1a - gevels

4 Kerk en Scenario
scenario 1a - gevels

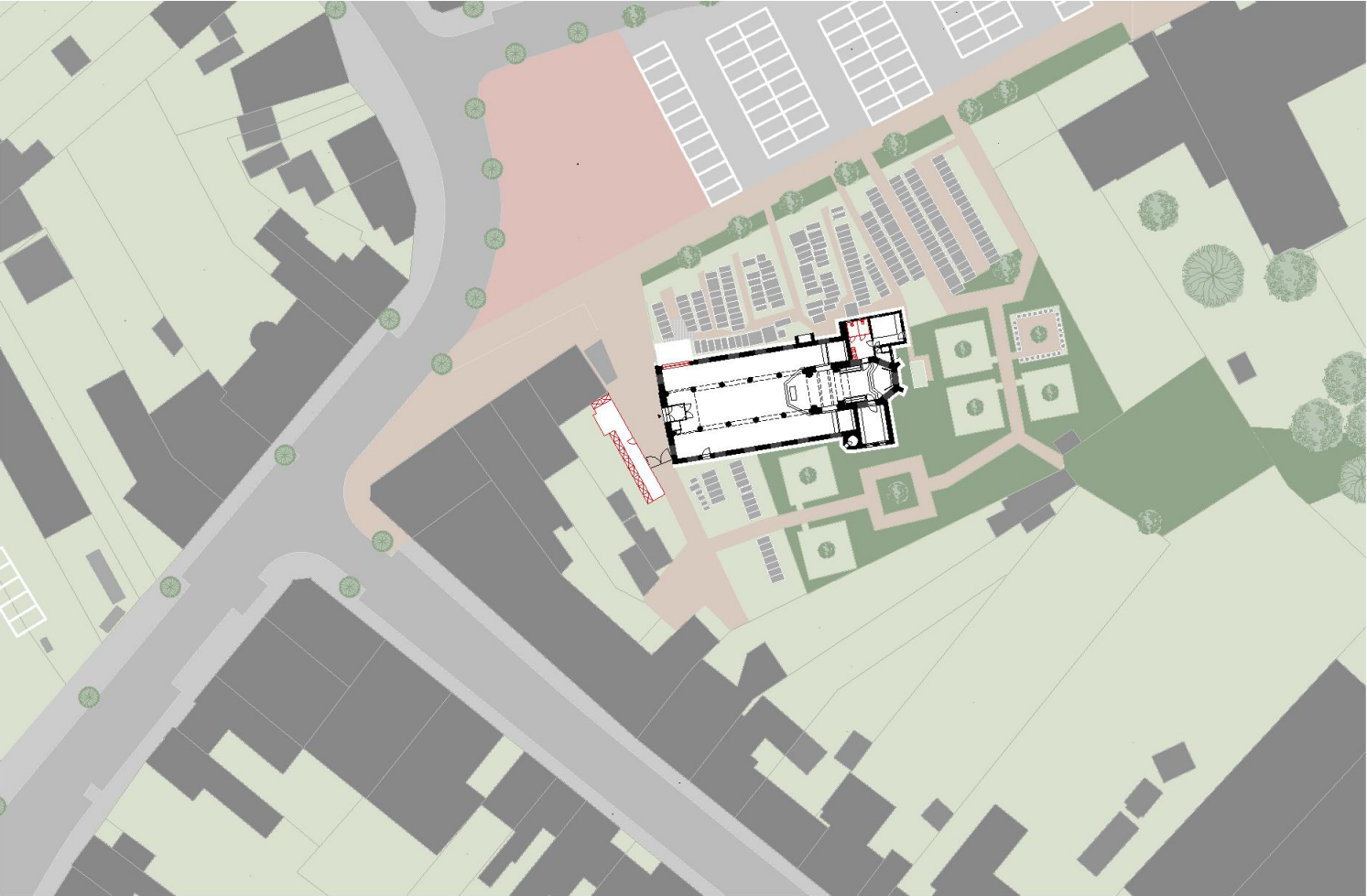
4 Kerk en Scenario
scenario 1a - gevels

4 Kerk en Scenario
scenario 1a - gevels

4 Kerk en Scenario
scenario 1a - inplanting

4 Kerk en Scenario
scenario 1a - perspectief

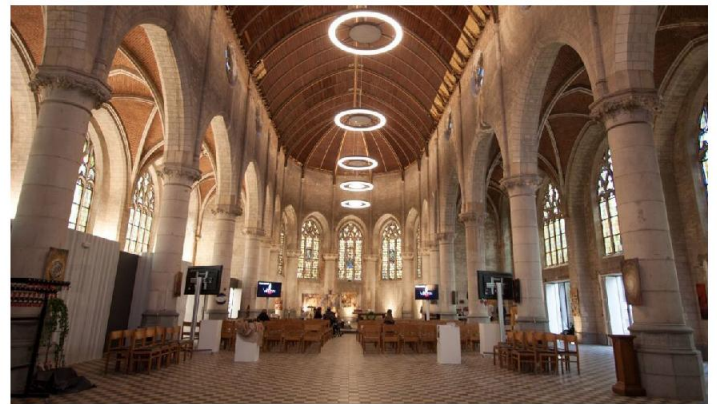

doorzicht naar bavinshoedorp na afbraak van de doopkapel

126 Auditorium de Normandie, Chapelle Comaille, Rouen, Atelier King Kong, 2016

4 Kerk en Scenario
scenario 1a - referenties

Sint-Jozef-Colomakerk, Mechelen, Architecten Beeck & Hermans, 2010

4 Kerk en Scenario
scenario 1a - referenties

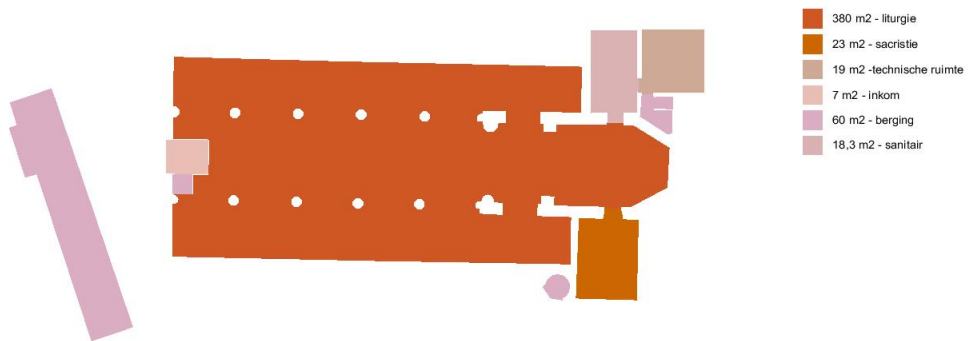

St-Dominicuskerk, Antwerpen, 2005 (Kievitnest)

Sint-Jozef-Colomakerie, Mechelen, Architecten Beeck & Hermans, 2010

4 Kerk en Scenario
scenario 1 - oppervlaktestaat

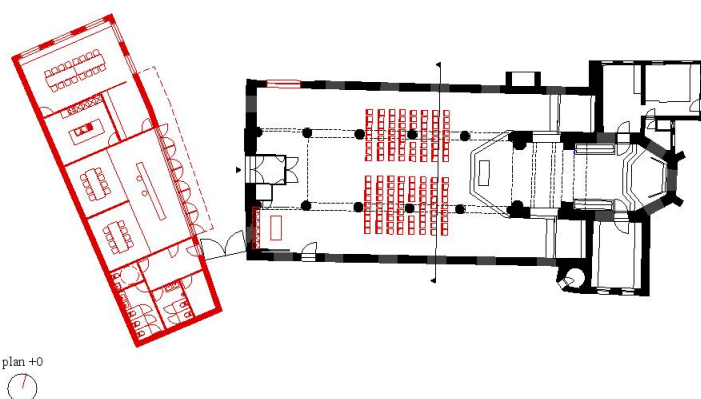
4 Kerk en Scenario
scenario 1b - planconcept

Het tegenoverliggende gebouw biedt verdere mogelijkheden. Dat gebouw zou kunnen plaats ruimen voor een nieuwbouw als ondersteuning van de kerkruimte. De kerkruimte kan ingezet worden als polyvalente ruimte. In de nieuwbouw kan sanitair, keukenruimte en onthaal worden voorzien, eventueel aangevuld met bureel en/of vergaderruimte. Nieuwbouw en kerk zouden zo samen als dienstencentrum kunnen worden ingezet.

🕒
inplanting

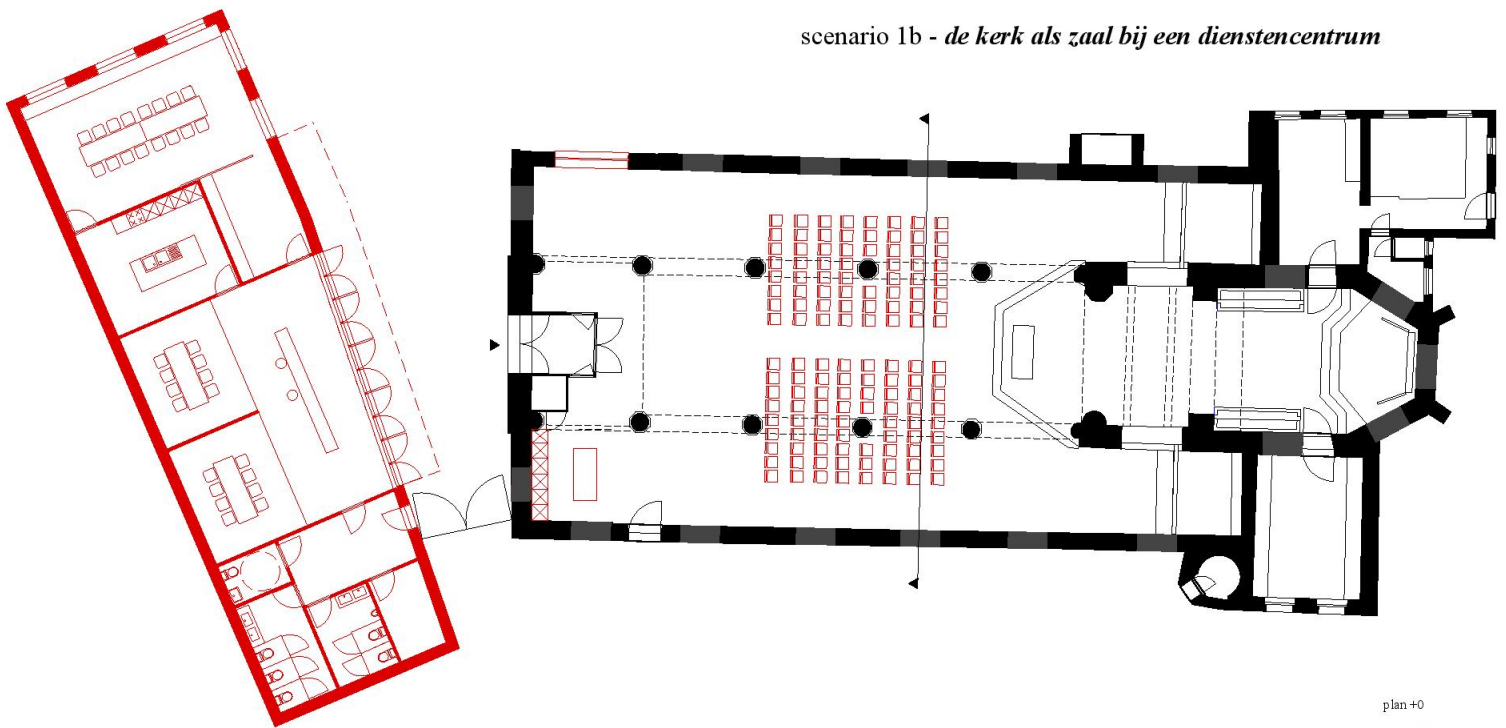

scenario 1b - de kerk als zaal bij een dienstencentrum

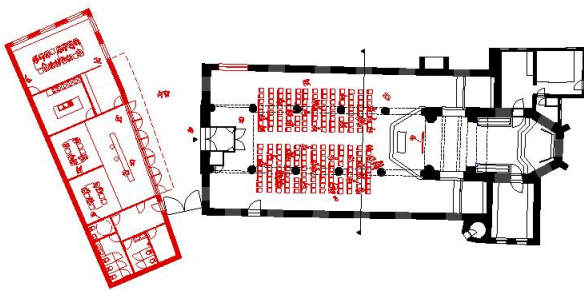

4 Kerk en Scenario
scenario 1b - planconcept

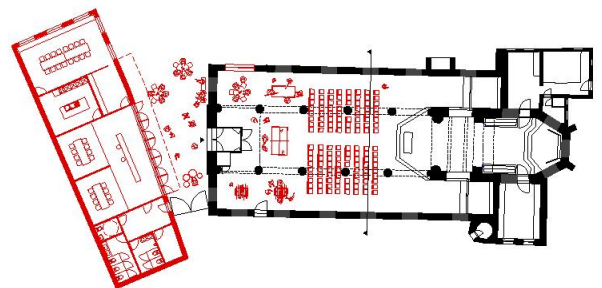
scenario 1b - *de kerk als zaal bij een dienstencentrum*

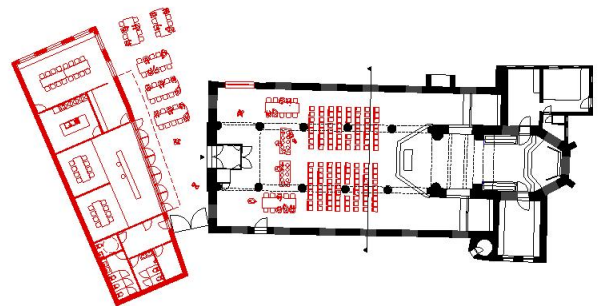
4 Kerk en Scenario
scenario 1b - plan opstellingen

dienstencentrum in gebruik, lezing in de kerk

dienstencentrum gesloten, evenement in kerk, toiletten en keukens in gebruik

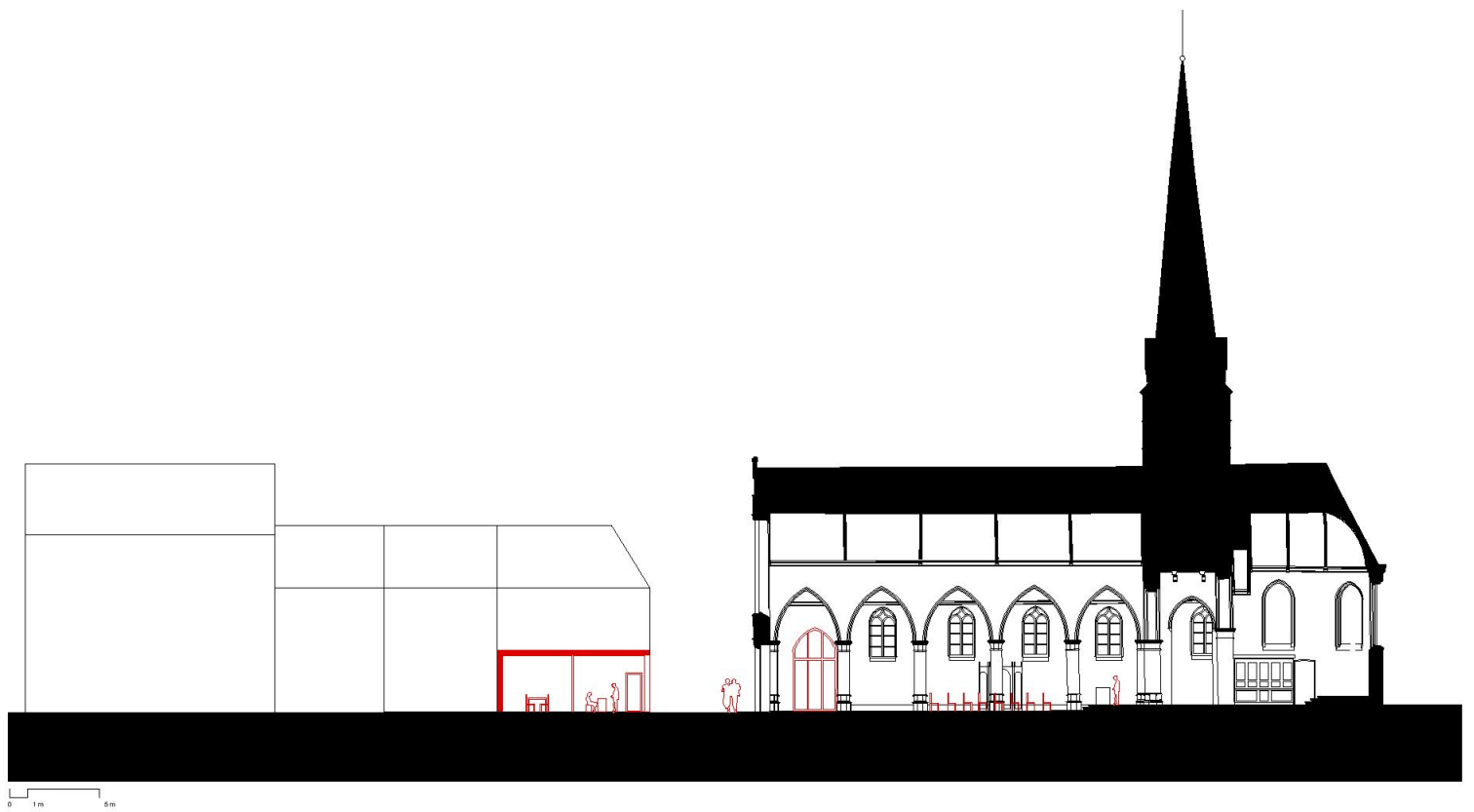
eetfestijn in kerk en in wigvormige steeg

4 Kerk en Scenario
scenario 1b - snedes

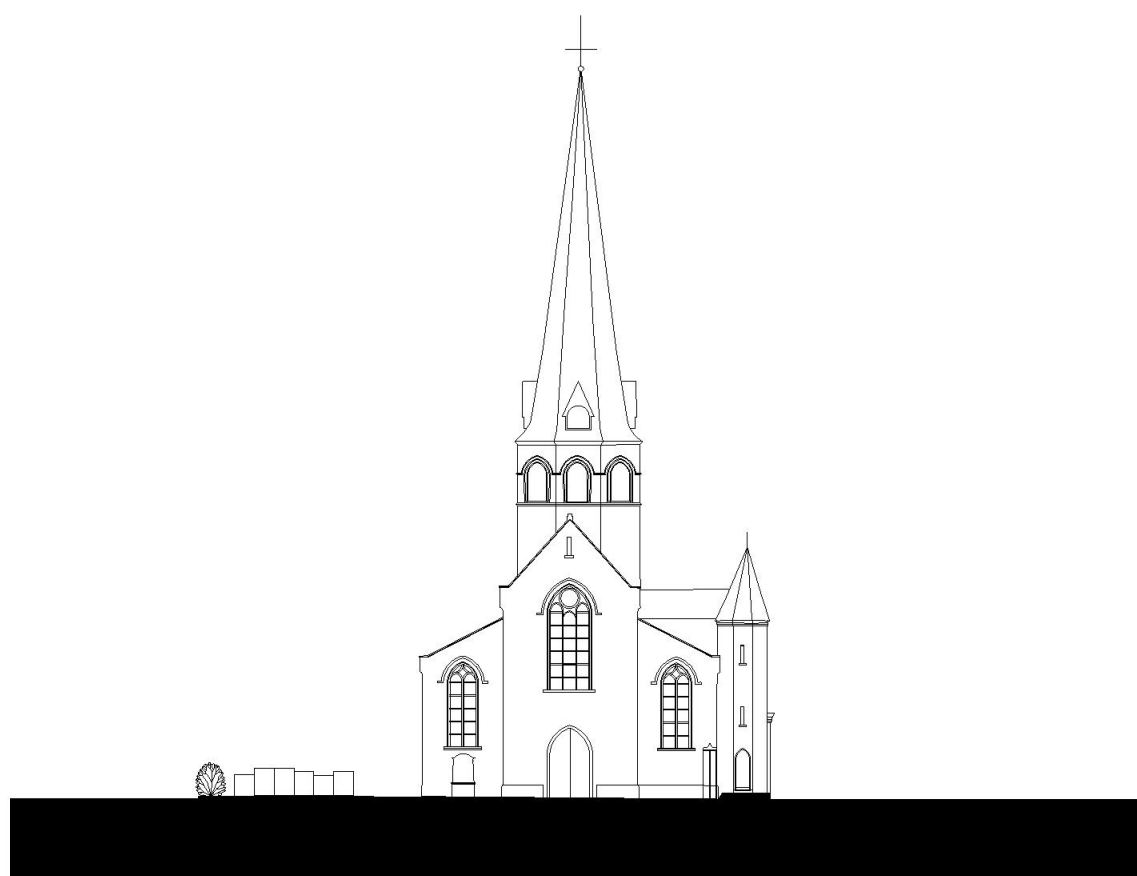

0 1m 5m

4 Kerk en Scenario
scenario 1b - snedes

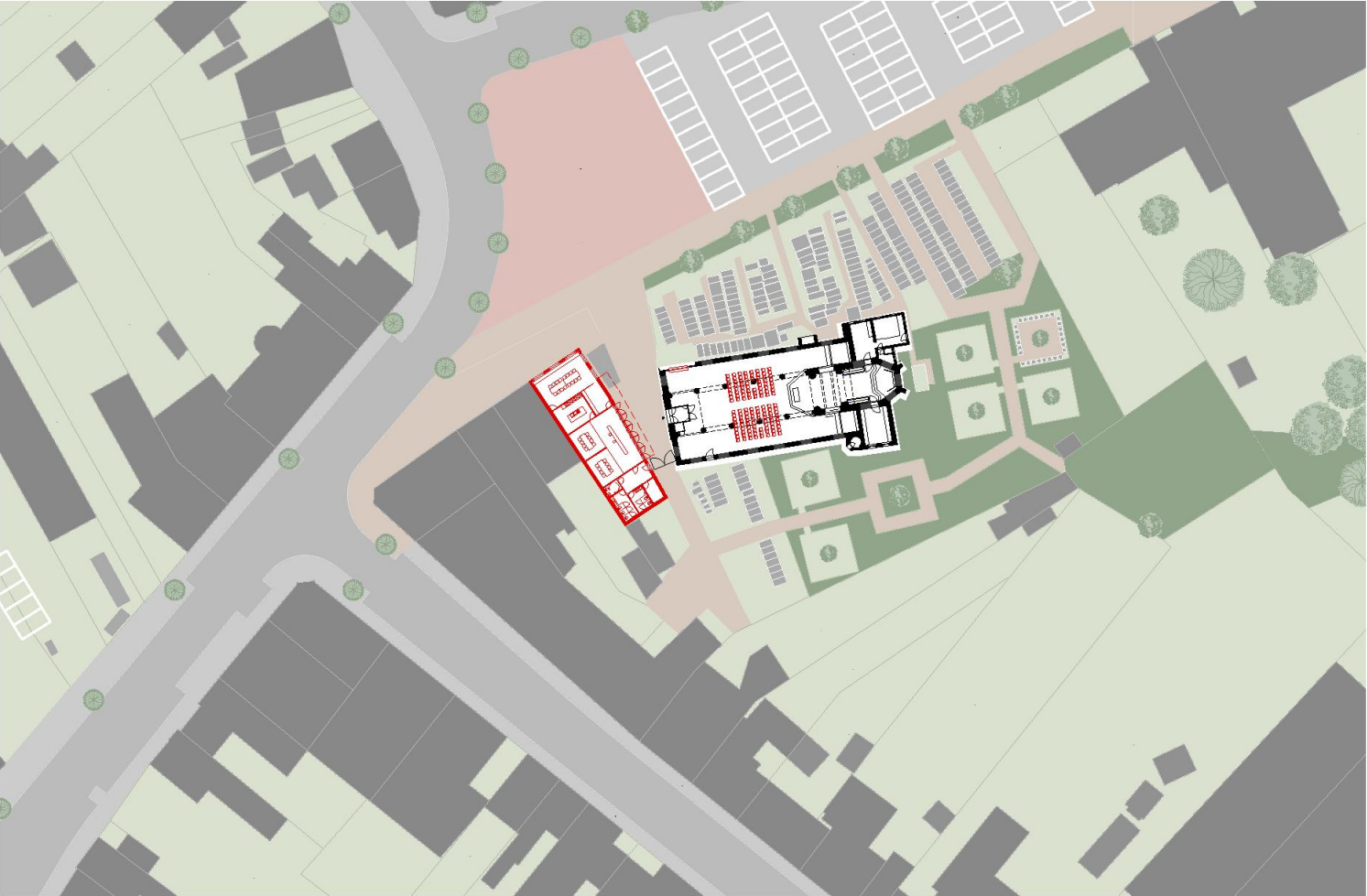

4 Kerk en Scenario
scenario 1b - gevels

0 1m 5m

4 Kerk en Scenario
scenario 1b - inplanting

4 Kerk en Scenario
scenario 1b - perspectief

doorzicht naar kerkhof met flankerende dienstencentrum in gebruik
glimp van het interieur van de kerk doorheen opening voormalige doopkapel

4 Kerk en Scenario
scenario 1b - referenties

Ontmoetingscentrum, Moorsel

Auditorium de Normandie, Chapelle Comeille, Rouen, Atelier King Kong, 2016

4 Kerk en Scenario
scenario 1b - x

solo concert in de kerk

Tango stage, Brugge

4 Kerk en Scenario
scenario 1b - referenties

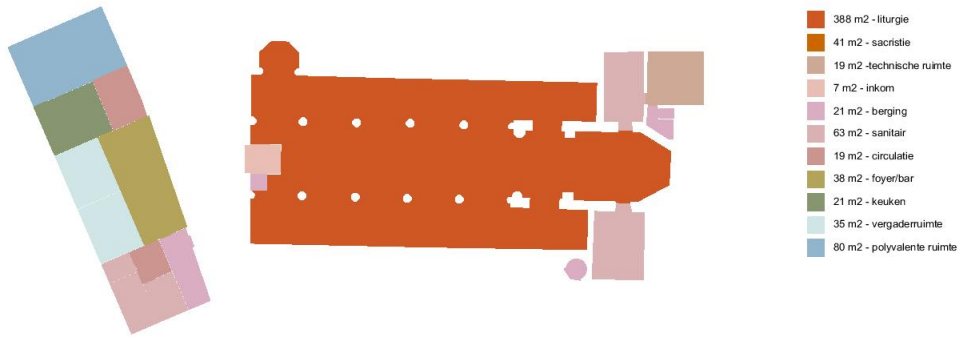
Boekenbeurs en Ambachtenmarkt, Sint-Niklaaskerk, Gent

4 Kerk en Scenario
scenario 1b - referenties

Stadhuis Lo-Renuge, noA architecten, 2017

4 Kerk en Scenario
scenario 1b - oppervlaktetaat

4 Kerk en Scenario
scenario 2 - planconcept

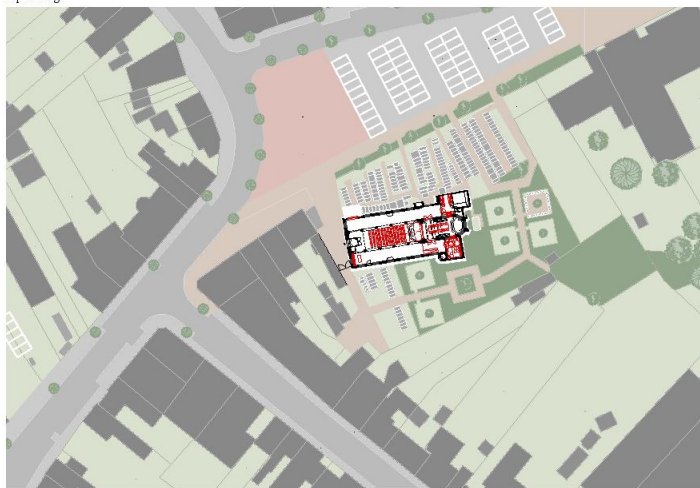
Het Maus- en OLV-altaar worden opgegeven. Er wordt gezocht naar een nieuwe geschikte plek voor de beelden. Hierdoor kan aan het uiteinde van beide zijbeuken een doorgang gemaakt worden naar de voormalige sacristie ruimtes.

De ene wordt voorzien van sanitair, de andere doet dienst als berging voor voornamelijk stoelen en tafels.

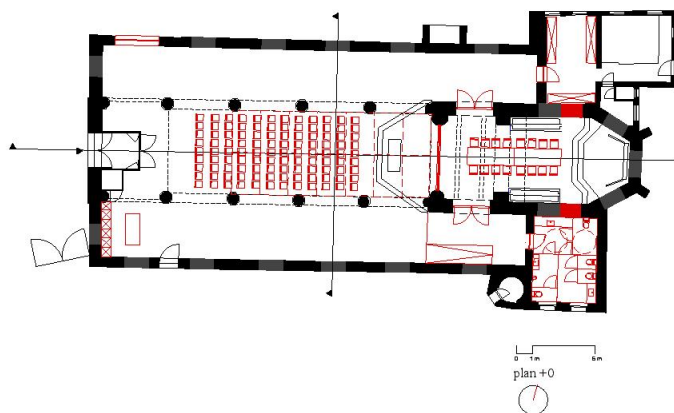
Het hoogkoor kan met schrijnwerk worden afgescheiden als afzonderlijke vergaderruimte. De vergaderruimte kan tegelijk gebruikt worden als sacristie.

Achtersaan de kerk kan, in de zijbeuk, een barneubel worden voorzien. Het dak boven het schip kan worden open gemaakt en voorzien van een grote lichtstraat met een grote lichttoetreding tot gevolg. De toren wordt doorheen de lichtstraat zichtbaar in het interieur van de kerk.

📍
inplanting

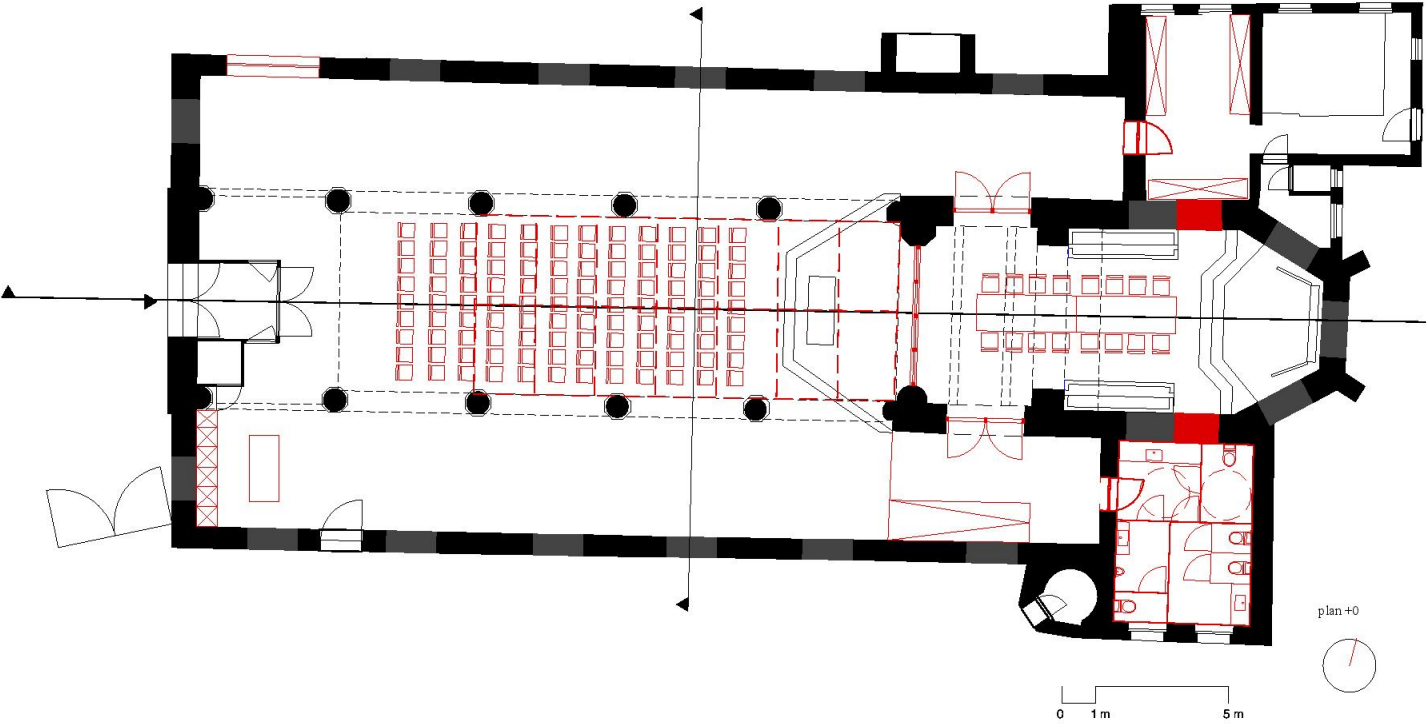

scenario 2 - de kerk breder inzetten, een stap verder

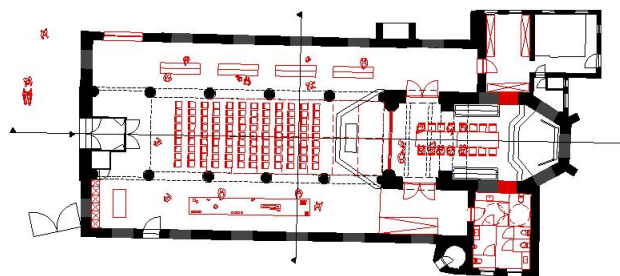

4 Kerk en Scenario
scenario 2 - planconcept

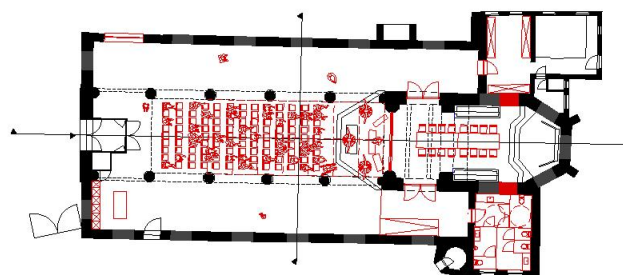
scenario 2 - de kerk breder inzetten, een stap verder

4 Kerk en Scenario
scenario 2 - plan opstellingen

tentoonstellingsopstelling met barneubel vooraan
vergader ruimte afzonderlijk in gebruik

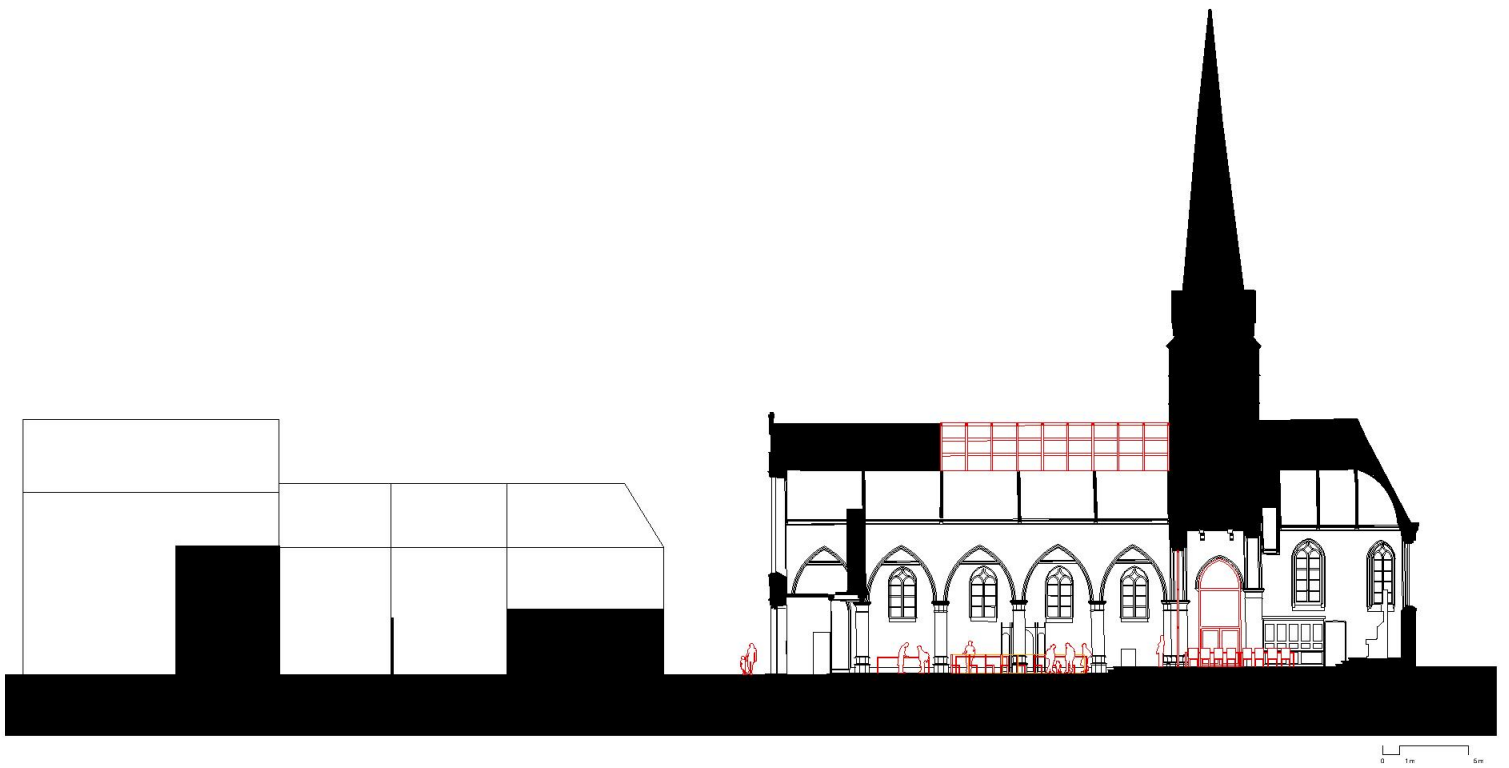
dansvoorstelling

4 Kerk en Scenario
scenario 2 - snedes

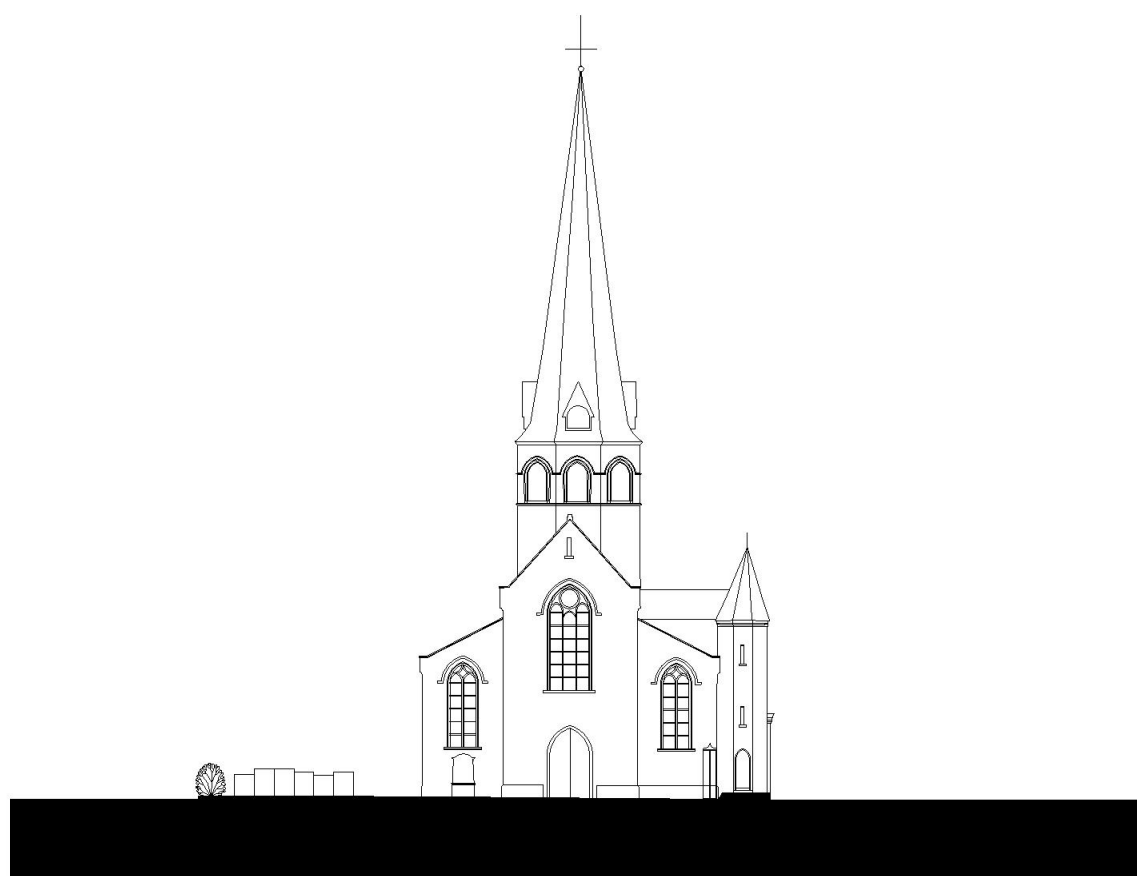

0 1m 5m

4 Kerk en Scenario
scenario 2 - snedes

4 Kerk en Scenario
scenario 2 - gevels

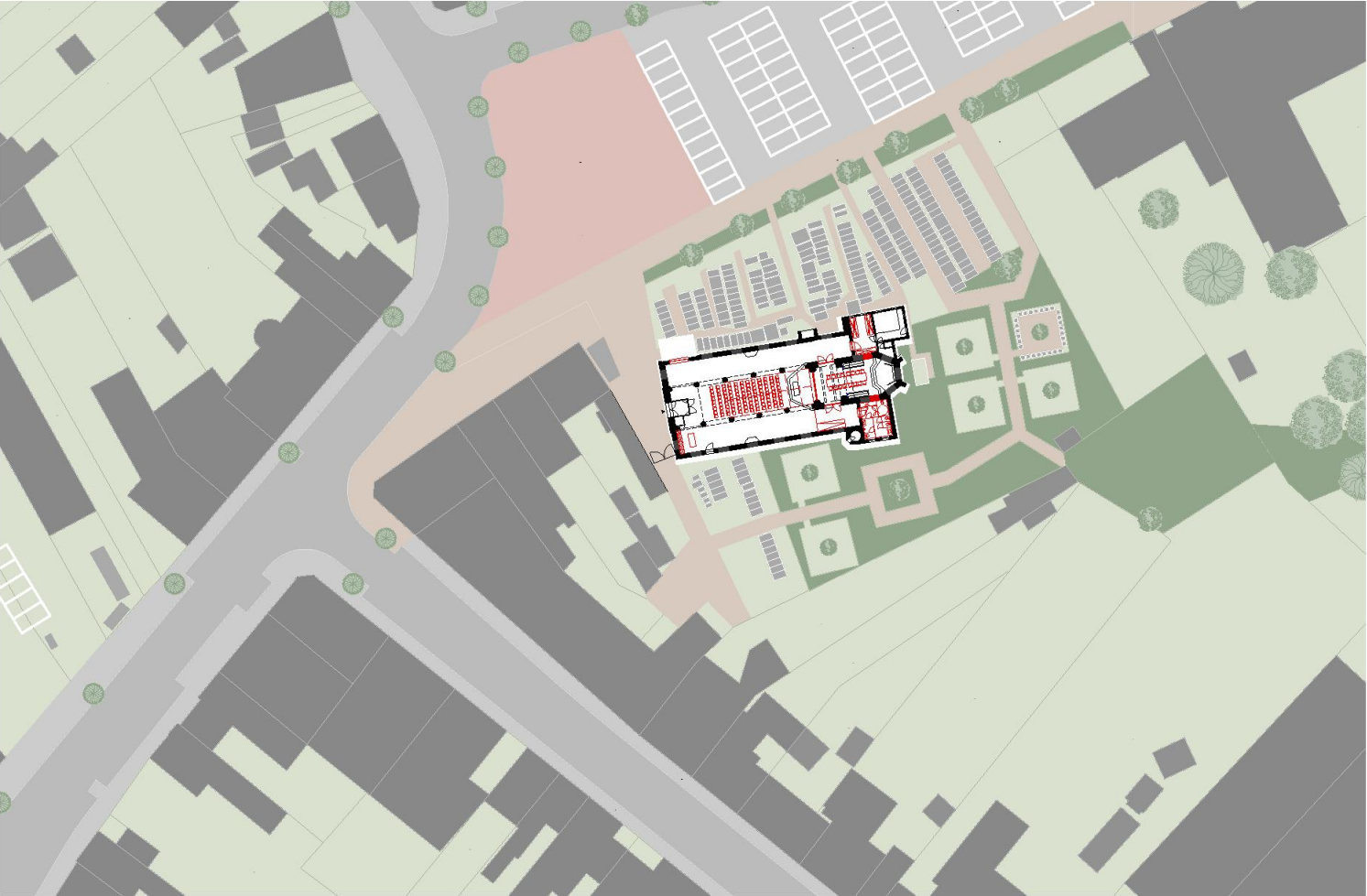

0 1m 5m
168

4 Kerk en Scenario
scenario 2 - simulatie

4 Kerk en Scenario
scenario 2 - inplanting

4 Kerk en Scenario
scenario 2 - perspectief

zicht op zijbeuk met doorgang naar toiletten in voormalige sacristie

daklicht boven schip - afscheiding vergaderruimte

4 Kerk en Scenario
scenario 2 - perspectief

vergadering in ruimte onder vieringtoren - doorzicht naar de kerkruimte

4 Kerk en Scenario
scenario 2 - referenties

Sankt-Bernardus, Oberhausen, Zwoplus architecten

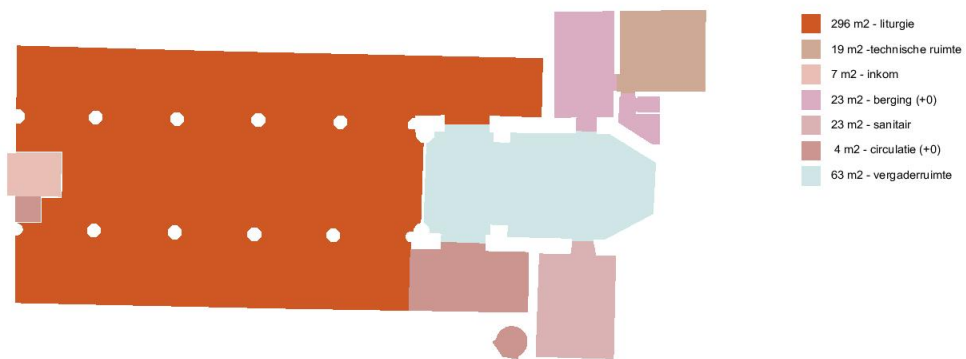

Broerekerk, Bolsward, Nederland

4 Kerk en Scenario
scenario 2 - x

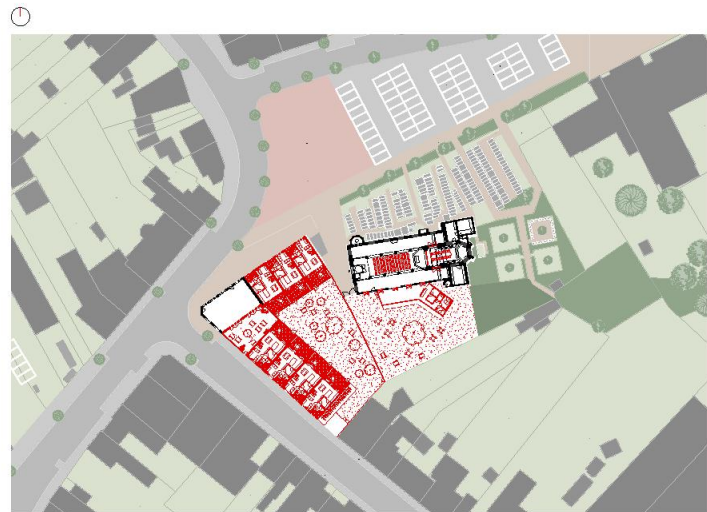
4 Kerk en Scenario
scenario 2 - oppervlaktestaat

4 Kerk en Scenario
scenario 3 - planconcept

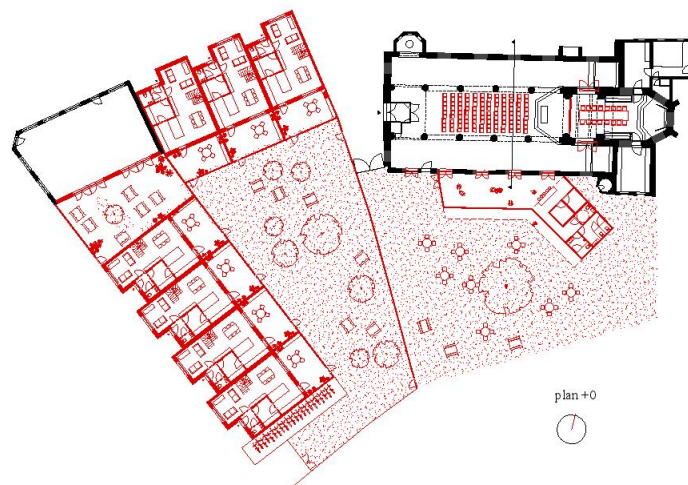
Door aan zuidzijde een aanbouw te voorzien kan ruimte voor sanitair, keuken en berging worden gerealiseerd. Mits het wegnemen van de kruisgang kunnen in de zuidgevel doorbraken worden gemaakt. Er ontstaat een relatie naar het binnengebied. De aanbouw kan de polyvalente ruimte van de kerk faciliteren maar kan ook afzonderlijk worden ingezet. Door de knik van het bouwvolume, omarmt het gebouw als het ware een deel van de kerkhofmuur, en zorgt voor een onderscheid tussen kerkhofmuur en kerkhof.

De aftekening van het oude romaanse kerkgebouw is zichtbaar in het interieur van de nieuwbouw. De realisatie van de aanbouw wordt vandaag nog verhinderd door de aanwezige graven.

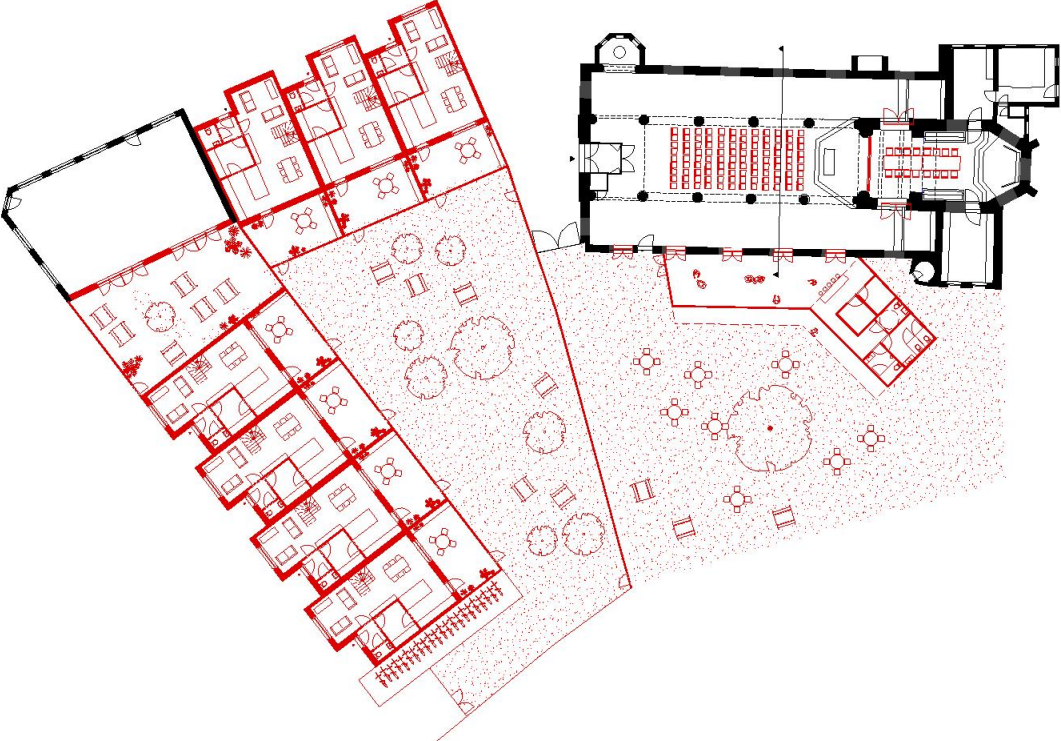
Met realisatie van een aanbouw wordt het binnengebied opgeladen. De ruimtelijke kwaliteit van het binnengebied kan nog worden versterkt door bij de herontwikkeling van de hoek Torengalm versnippering van de achtergelegen groenruimte te vermijden. Bij de herontwikkeling zou gedacht kunnen worden aan de realisatie van een 7-tal woningen die uitgeven op privaat terras en gedeelde tuin. De geprivatiseerde gedeelde tuin kan visueel één geheel vormen met de groenruimte ten zuiden van de kerk. Ter hoogte van het café kan het bouwvolume onderbroken worden ivm een zuidelijk terras met perspectief op de kerk.

scenario 3 - de kerk breder inzetten door aan te bouwen

4 Kerk en Scenario
scenario 3 - planconcept

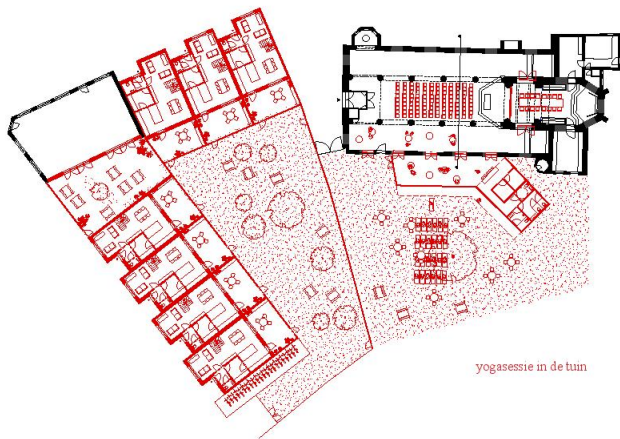
scenario 3 - de kerk breder inzetten door aan te bouwen

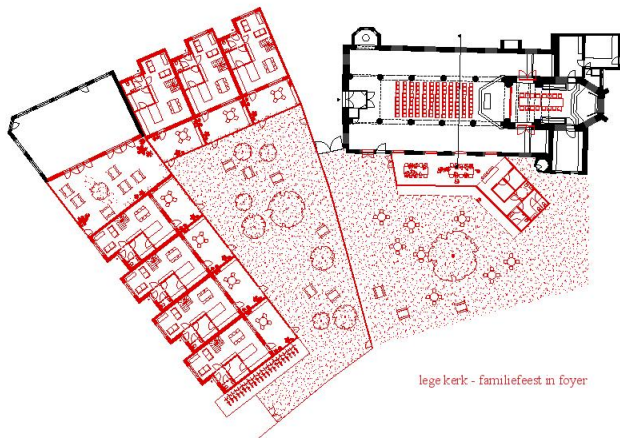
plan +0

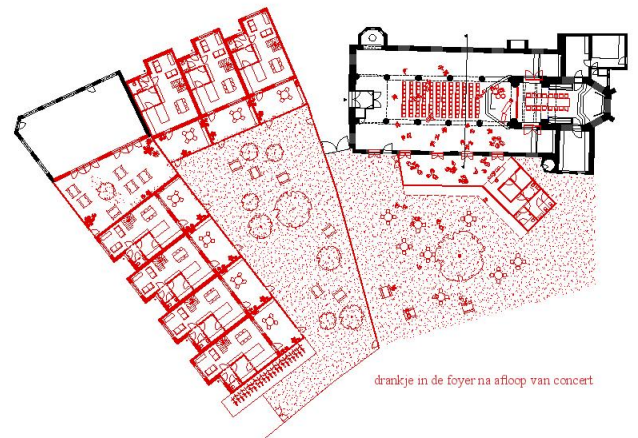
4 Kerk en Scenario
scenario 3 - plan opstellingen

yogasessie in de tuin

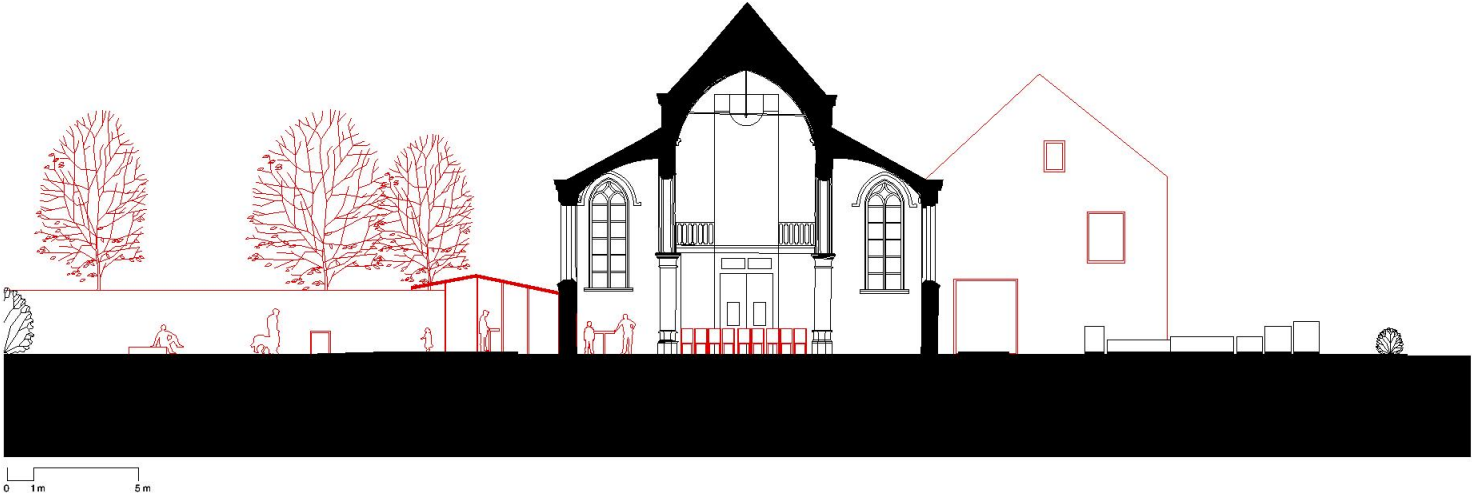

lege kerk - familiefeest in foyer

drankje in de foyer na afloop van concert

4 Kerk en Scenario
scenario 3 - snedes

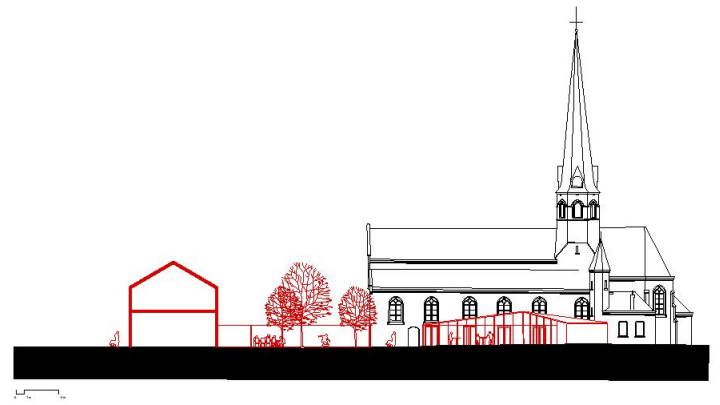
4 Kerk en Scenario
scenario 3 - snedes

4 Kerk en Scenario
scenario 3 - gevels

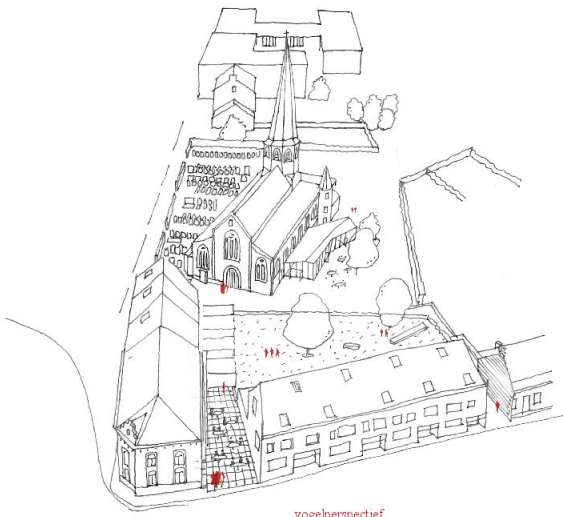
4 Kerk en Scenario
scenario 3 - gevels

4 Kerk en Scenario
scenario 3 - inplanting

4 Kerk en Scenario
scenario 3 - perspectief

vogelperspectief

zicht op flankerende foyer

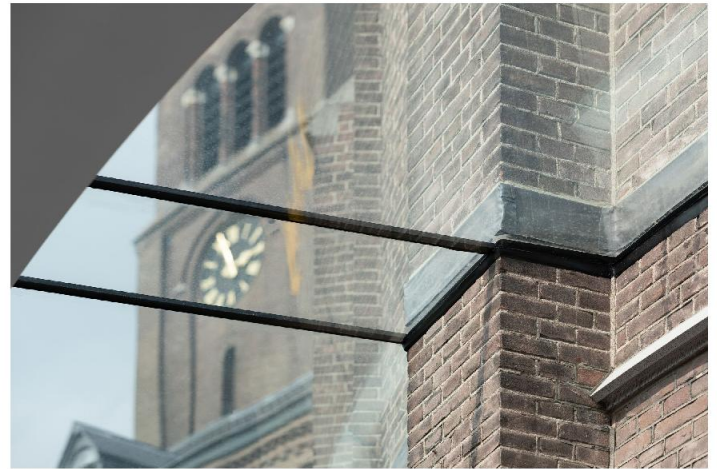
zicht in zijbeuk met doorgangen naar flankerende foyer

4 Kerk en Scenario
scenario 3 - perspectief

doorzicht vanaf Kervynstraat naar de kerkgevel - nieuw terras voor café op de hoek

4 Kerk en Scenario
scenario 3 - referenties

Het Speelhuis, Helmond, Nederland - Van Dongen - Koschuch architecten en planners, 2018

Stadscampus Universiteit Hasselt, noA architecten, 2015

4 Kerk en Scenario
scenario 3 - referenties

Ontmoetingscentrum De Petrus, De Vught, Nederland - Molenaar&Bol&VanDillen Architecten, 2018

Theaterkerk, Donatuskerk, Bemmel, Studio Kees Marcelis, 2016

4 Kerk en Scenario
scenario 3 - referenties

208

Het Speelhuis, Helmond, Nederland - Van Dongen - Koschuch architecten en planners, 2018

Medieval Mile Museum, Kilkenny, Ireland, McCullough Mulvin Architects

209

4 Kerk en Scenario
scenario 3 - oppervlaktestaat

- 296 m² - liturgie
- 41 m² - sacristie
- 19 m² - technische ruimte
- 7 m² - inkom
- 27 m² - berging
- 23 m² - sanitair
- 21 m² - circulatie
- 63 m² - vergaderruimte

- 2x 7x 57 m² - woning
114m²

4 Kerk en Scenario
scenario 4 - planconcept

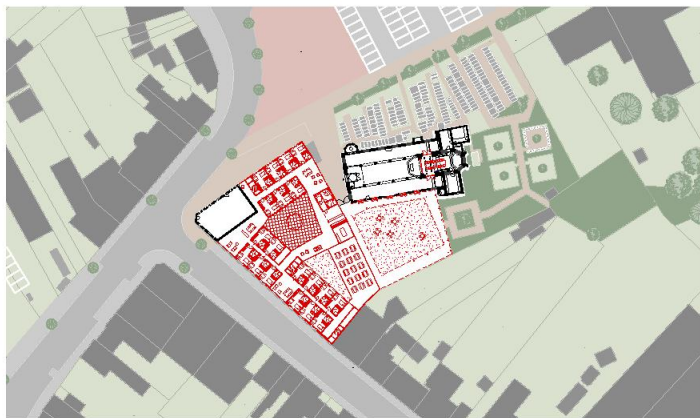
In scenario 4 wordt de volledige site van het bouwblok beschouwd: de kerk, de 3 woningen, het café, de Torengalm. Faciliteiten zoals sanitair, keuken- en bergruimte worden voorzien in de ontwikkeling op de site van de woningen en de Torengalm. Deze ontwikkeling zou de ontwikkeling van een woonzorgcentrum kunnen zijn, maar evengoed assistentiewoningen. In de kerkhof tuin omarmt een luifel de tuin. De luifel biedt beschutting bij passage tussen de kerkruimte en de nieuwbouwoontwikkeling. De faciliteiten, sanitair, keuken en berging, zijn in de nieuwbouw geschakeld op het knooppunt van de passage tussen kerk en nieuwbouw. Het mede-gebruik van deze faciliteiten voor de kerk (als polyvalente ruimte) veroorzaakt geen onmiddellijke hinder voor de werking van de functies in de nieuwbouw.

De kerkruimte wordt maximaal behouden. Ook hier kan het aantal stoelen worden verminderd. De stoelen die weggenomen worden, kunnen gestockeerd worden. Ook hier kan gedacht worden om wanden gedeeltelijk vrij te maken door bijvoorbeeld de kruisgang te schrappen.

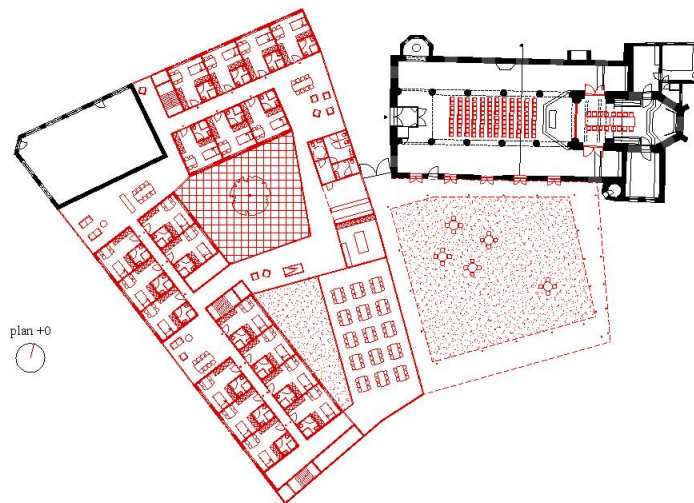
Aan de zuidgevel worden doorbraken gemaakt naar de kerkhof tuin en de passage onder luifel. Voor de realisatie van de doorbraken, onder de bestaande brandglasramen of tussen de brandglasramen, dient de kruisgang te worden verwijderd.

De kerk kan fungeren als polyvalente ruimte met faciliteiten. Tegelijk kan ze ingezet worden als polyvalente ruimte bij de nieuwe ontwikkeling, bijvoorbeeld een woonzorgcentrum.

① implanting

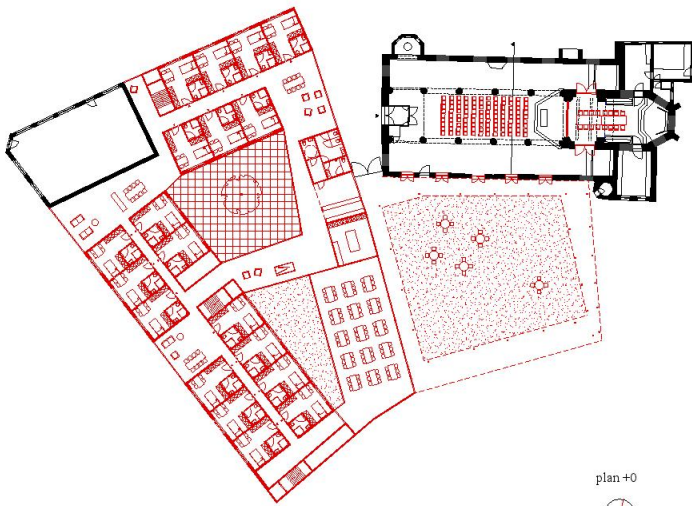

scenario 4 - de kerk breder inzetten, deel van een groter geheel

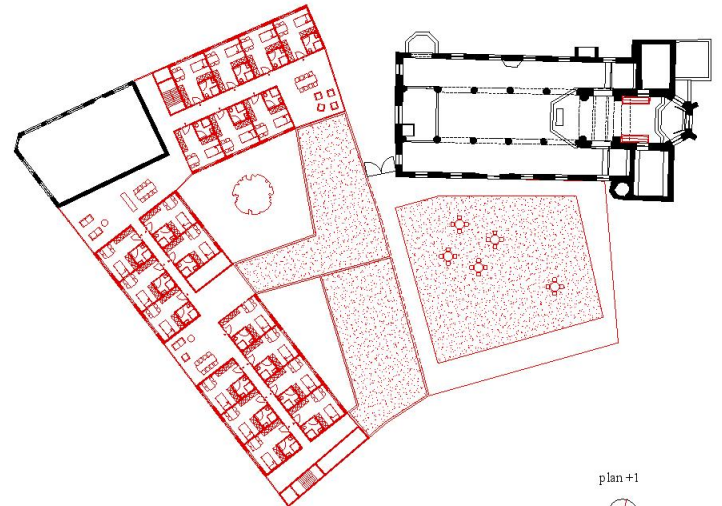

4 Kerk en Scenario
scenario 4 - planconcept

scenario 4 - de kerk breder inzetten, deel van een groter geheel

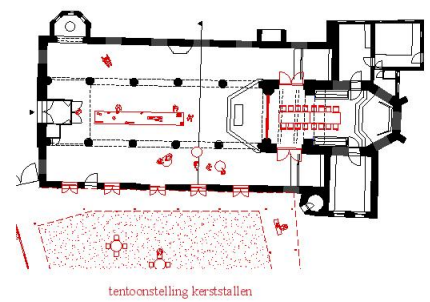
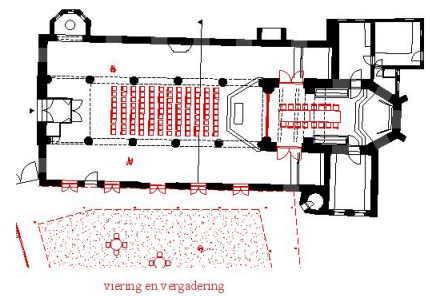
plan +0

plan +1

4 Kerk en Scenario
scenario 4
plan opstellingen

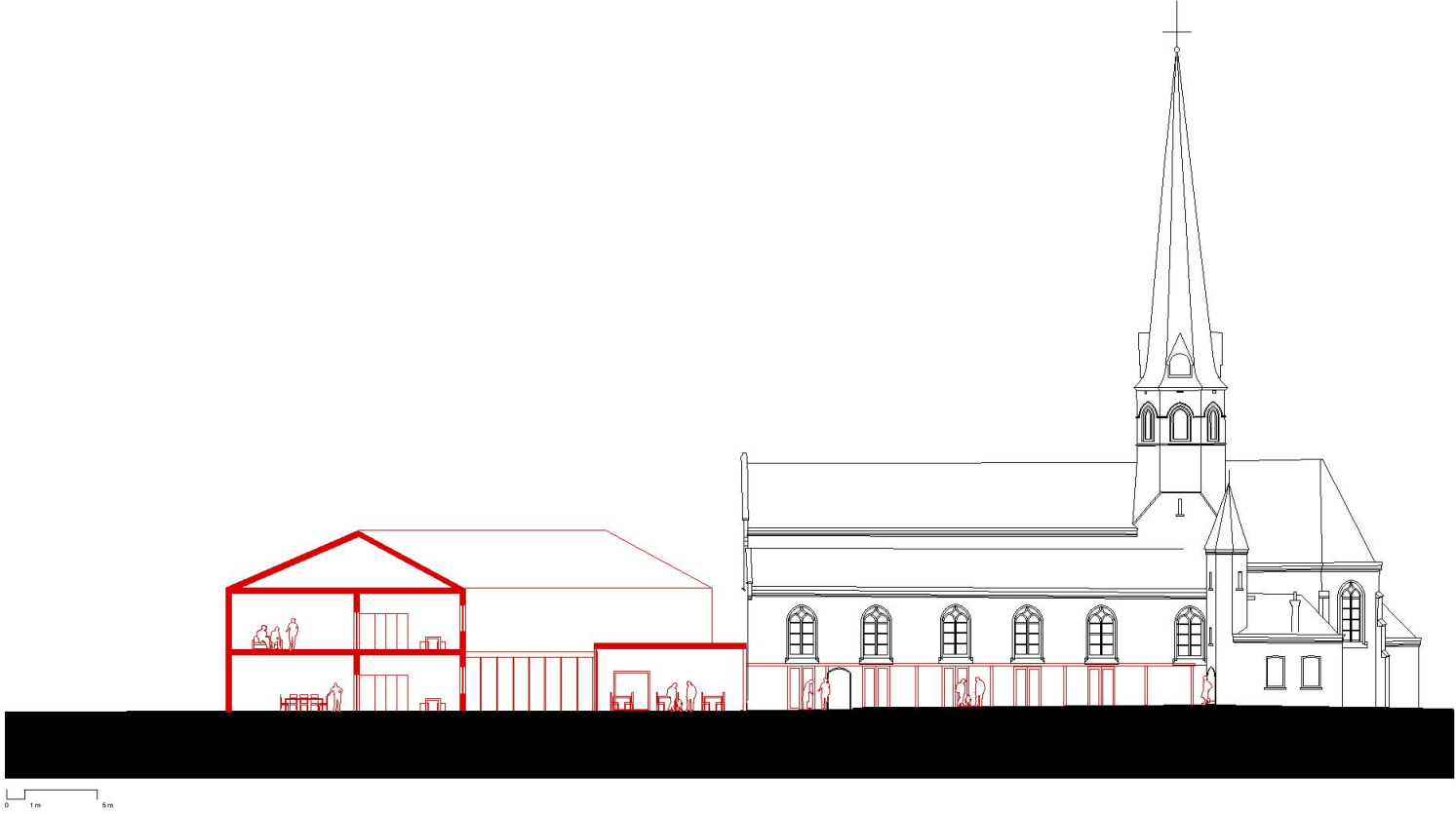
4 Kerk en Scenario
scenario 4 snedes

4 Kerk en Scenario
scenario 4 snedes

4 Kerk en Scenario
scenario 4 gevels

4 Kerk en Scenario
scenario 4 gevels

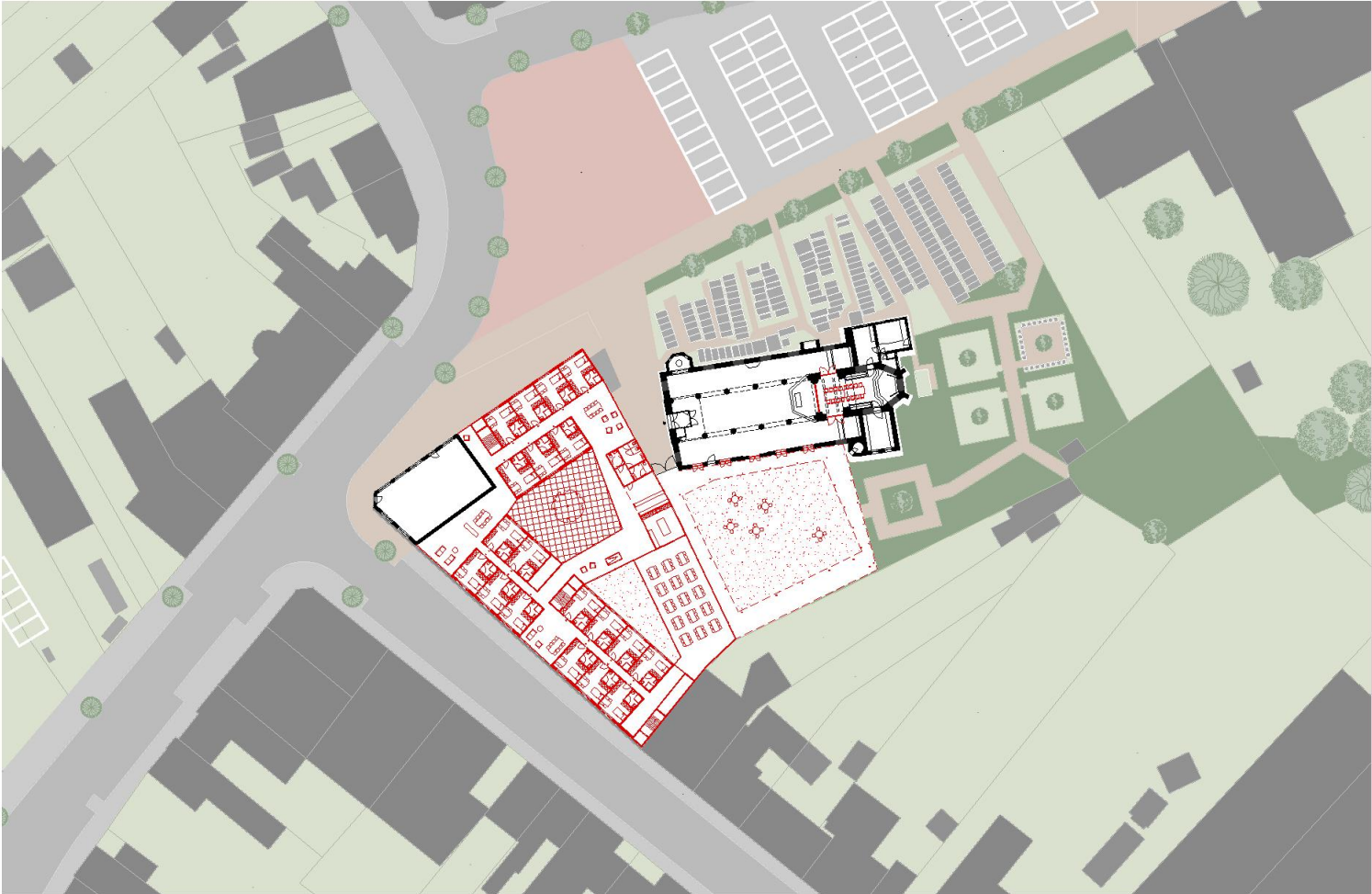
4 Kerk en Scenario
scenario 4 gevels

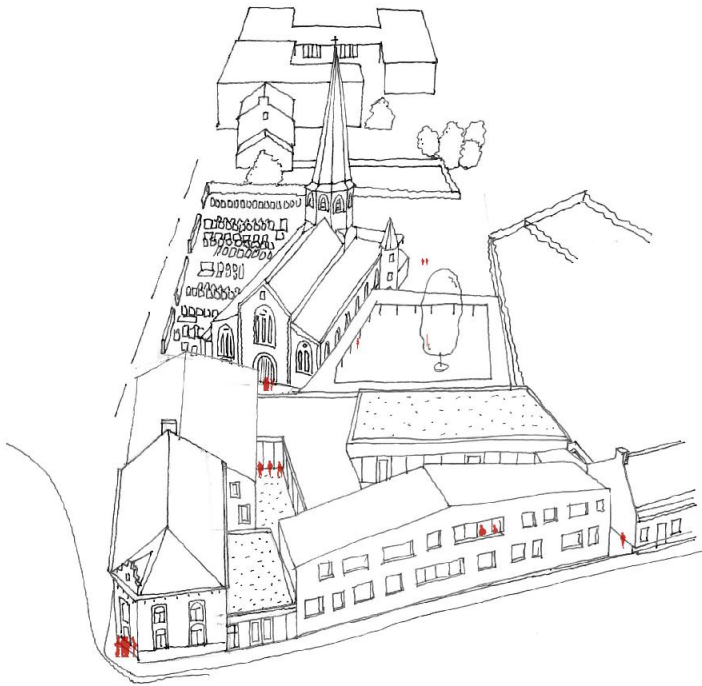
4 Kerk en Scenario
scenario 4 gevels

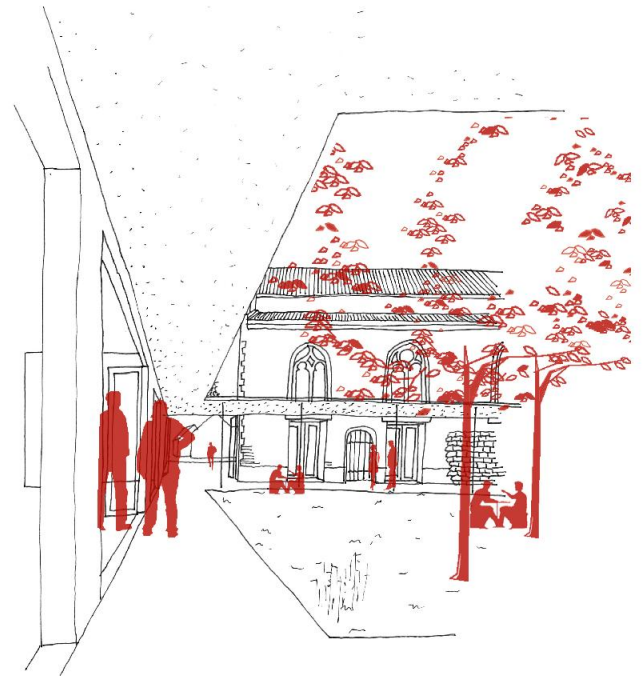
4 Kerk en Scenario
scenario 4 inplanting

4 Kerk en Scenario
scenario 4 - perspectief

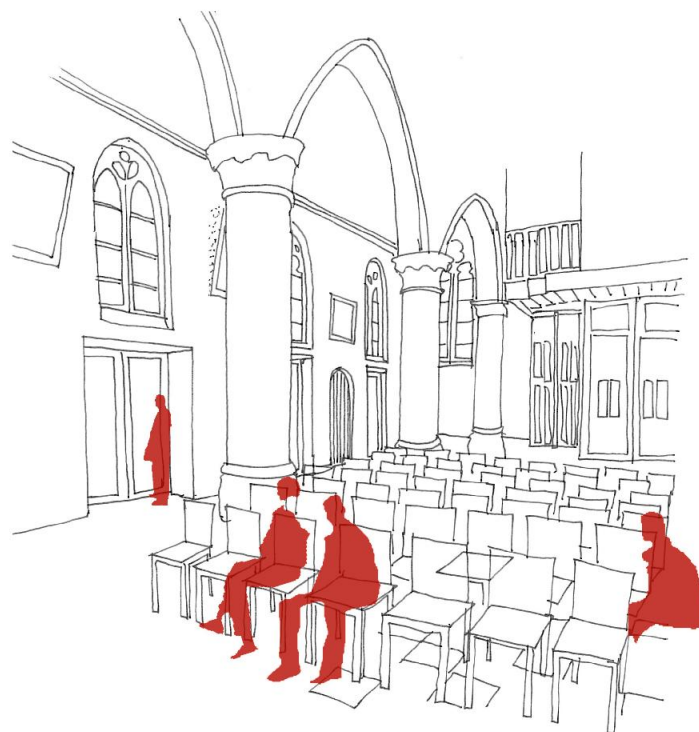

vogelperspectief

zicht op nieuwe kerktuin met luifel, grenzend aan zorgwoonproject

4 Kerk en Scenario
scenario 4 - perspectief

doorbraken naar binnentuin - stoelen in nieuwe opstelling

4 Kerk en Scenario
scenario 4 - referenties

Cisterciënzerabdij, Le Thoronet, Provence, Frankrijk

Stadscampus Universiteit Hasselt, noA architecten, 2015

4 Kerk en Scenario
scenario 4 - referenties

Stadhuis Lo-Reninge, noA architecten, 2017

Stadhuis Lo-Reninge, noA architecten, 2017

4 Kerk en Scenario
scenario 4 - referenties

©Foto Filip Duarich

Rusthuis IGLO, Linkeroever Antwerpen, Desmet-Vermeulen architecten, 2006-2014

Ontmoetingscentrum, Moorsel, Van Biesen Van Noten architecten, 2014

4 Kerk en Scenario
scenario 4 - referenties

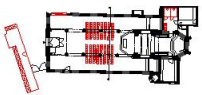

Service flats, Masans, Chur, Zwitserland, Peter Zumthor, 1989-1993

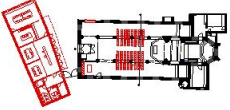
4 Kerk en Scenario
samenvatting scenario's

scenario 1

scenario 1a
de kerk breder inzetten

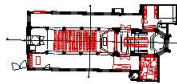

scenario 1b
de kerk als zaal bij een danscentrum

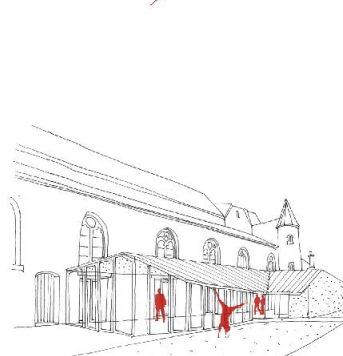
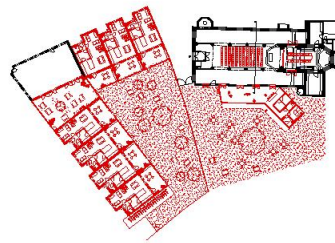
scenario 2

de kerk breder inzetten, een stop verder

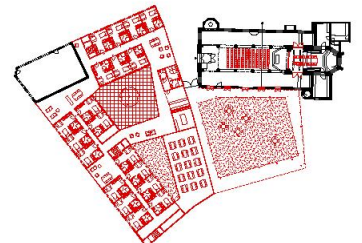
scenario 3

de kerk breder inzetten, door aan te bouwen

scenario 4

de kerk breder inzetten, deel van een groter geheel

5 Concluderend model *feedback scenario's*

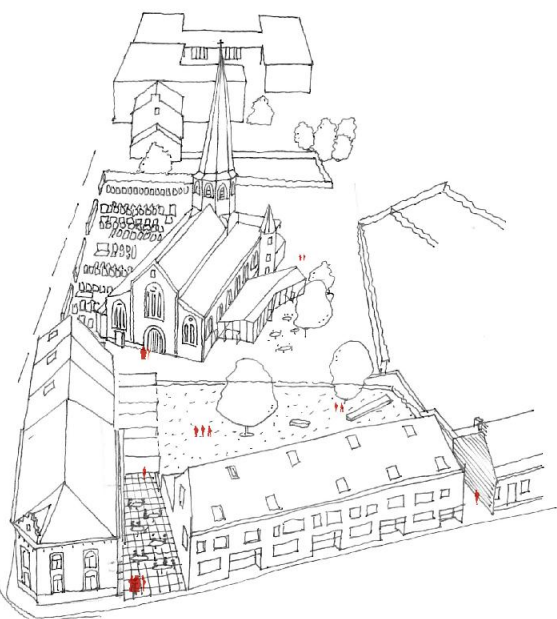
divine interiors, c. blaisier

feedback - *bevestiging van uitgangspunten*

Na verdere onderlinge bespreking werden volgende uitgangspunten door de Kerkfabriek en de stad bevestigd:

- 1) De kerk kan op (middellange) termijn breder ingezet worden voor én door de lokale gemeenschap.
- 2) De nevenbestemde kerk kan een aanvulling zijn op de geplande voorzieningen op de stadssite.
- 3) De nevenbestemde kerk kan bijdragen aan het versterken van de levendigheid van het dorpsplein.
- 4) De Kerkfabriek ziet volgende nevenbestemmingen mogelijk in de kerk: concerten, tentoonstellingen, lezingen, toneel, vergaderingen, yoga, ...

5 Concluderend model
feedback scenario's

voegelperspectief scenario 3

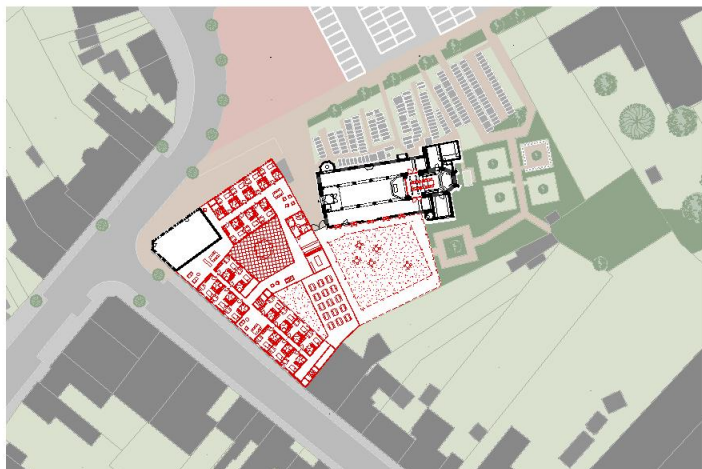
feedback - bevestiging van uitgangspunten

5) De Kerkfabriek denkt op middellange termijn (na het vrijkomen van de Torengalm) na over de ruimtelijke herinrichting van de site van de Torengalm en de 3 woningen Bavikhovedorp nrs. 2&3&4. Dit in combinatie met nevengebruik van het kerkgebouw en gedeeld gebruik van de kerkomgeving.

6) De Kerkfabriek beoogt eerder functies als huisvesting voor senioren, dienstencentrum ipv nieuwbouwappartementen en/of gefragmenteerde private woonontwikkelingen.

7) De Kerkfabriek en de stad streven bij toekomstige, ruimtelijke herinrichting een functionele en maatschappelijke meerwaarde voor de lokale (dorps) gemeenschap na. De in de scenario's ontwikkelde beelden van gecombineerde groene ruimtes, de doorsteken-/kijken vanuit de Kervijnstraat naar de kerk en -omgeving, ... charmeren daarbij.

5 Concluderend model *feedback scenario's*

feedback - opdracht ifv concluderend model

Vraag van Kerkfabriek en de stad is om scenario 3 verder te bekijken. Vraag is om faseerbaarheid ervan te bekijken. In elk geval ziet men zelf twee duidelijke fases: 1) de aanpassing van de kerkruimte en de uitbreiding ervan 2) de ontwikkeling van de site van de Torengalm.

Beide besturen achten het toekomstbeeld dat leesbaar is in het vogelperspectief horende bij scenario 3 heel waardevol en aantrekkelijk. In dat scenario zijn op de site Torengalm en de 3 woningen te Bavikhovedorp nrs 2&3&4 een aantal kleinschalige doelgroepwoningen met privaat terras en gemeenschappelijk tuin getekend.

De Kerkfabriek acht de gesuggereerde inrichting van een dienstencentrum op de site van Bavikhovedorp 4, scenario 1b, niet wenselijk. De Kerkfabriek wil de huidige woning zo lang mogelijk behouden. Bovendien ziet de Kerkfabriek deze suggestie als een hypothecus op de toekomstige herontwikkeling van de globale site.

De aanbouw, gesuggereerd in scenario 3, voorziet in een keuken, sanitair en bergruimte. De aanbouw sluit aan op een groene dorpsplein. De vraag wordt gesteld of in de bergruimte ook plaats voorzien kan worden voor stoelen, vergader- en eventmateriaal uit het kerkdeel.

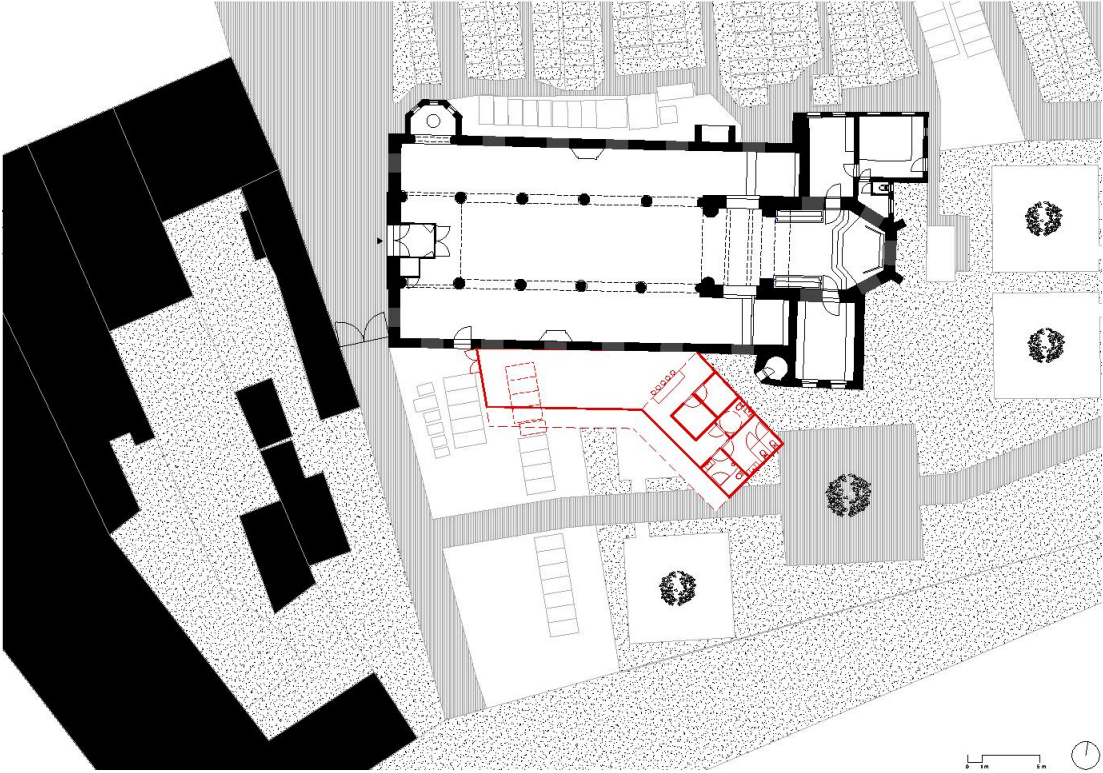
De Kerkfabriek en de stad achten bijkomende lichtinval in de kerk positief. De Kerkfabriek ziet echter de doopkapel graag behouden. De Kerkfabriek denkt aan een zonering in het kerkgebouw: liturgische deel en niet liturgische deel. Ze stelt zich de vraag of zones van elkaar kunnen afgescheiden/afgesloten worden door schrijnwerk of gordijnen?

De Kerkfabriek ziet liever geen vergaderruimte aan de oostkant van de kerk. De kerkfabriek ziet vooral het westelijk deel van de kerk als polyvalent inzetbaar.

De nieuwe aanbouw en het kerkgebouw dienen zelfstandig te kunnen functioneren van elkaar.

De stad wil graag inzetten op een grote visibiliteit van het kerkgebouw en de activiteiten die er naar het dorpsplein toe.

5 Concluderend model
aandachtspunten

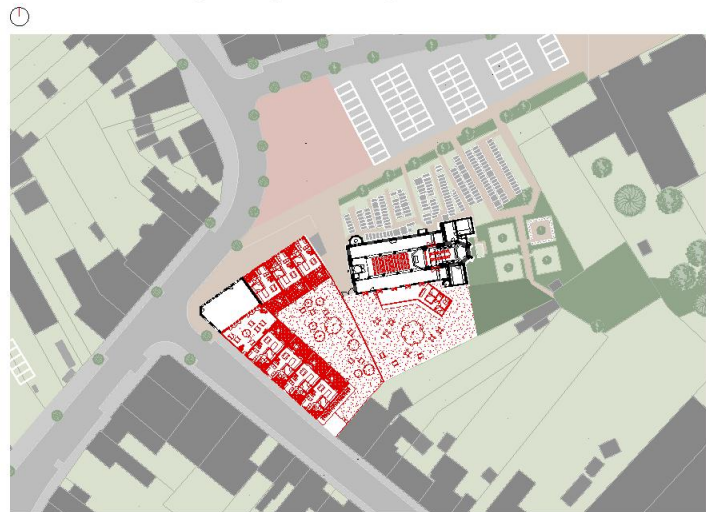

5 Concluderend model
opdracht scenario 3 als basis

Opdracht is gegeven om voor concluderend model te vertrekken van scenario 3. Er is sprake van het nadenken over twee **procefsases**:

- 1) procesfase 1: de kerk
- 2) procesfase 2: site Torengalm

Binnen procesfase 1, het aanpassen en uitbreiden van het kerkgebouw, is het zinvol te kijken of daar fasering mogelijk is. Het onderzoek toont namelijk aan dat het kerkgebouw vrij snel breder zou kunnen ingezet worden. Daarvoor hoeft niet gewacht te worden op de realisatie van een aanbouw. Een eerste stap kan trouwens bijkomende ervaringen opleveren waarmee bij het uitdenken van de aanbouw rekening kan worden gehouden.

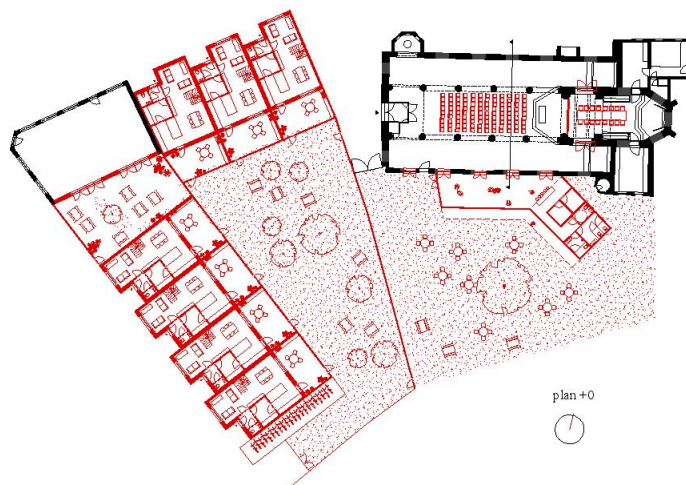
In functie van **stap één** binnen **procefsafe 1** is het nuttig om ook even terug te grijpen naar scenario 1a en scenario 2.

In scenario 1a blijkt dat de huidige weekkapel mogelijkheden biedt om te voorzien in sanitaire voorzieningen en bergruimte.

In scenario 2 werd onderzocht of de huidige sacristie kan gebruikt worden in functie van sanitair en berging. Om de sacristie toegankelijk te maken dient het Maurusaltaar te worden opgegeven.

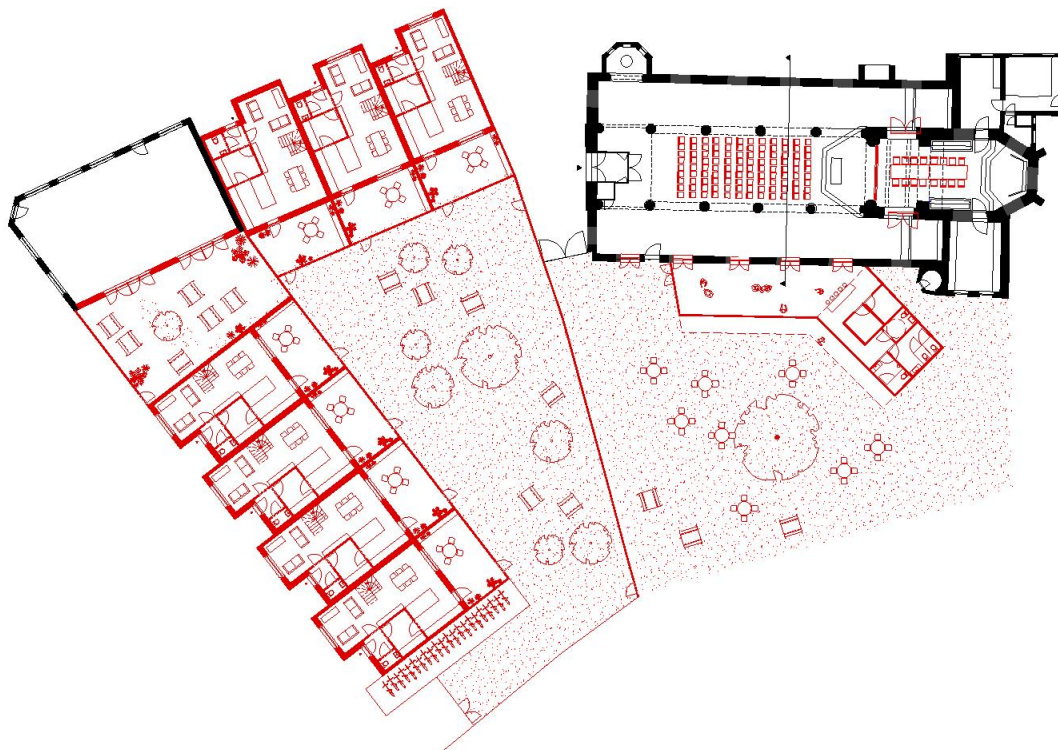
In scenario 2 werd getoond dat het hoogkoor vrij eenvoudig kan afgescheiden worden van de rest van de kerkruimte. Het Kerkbestuur heeft aangegeven graag het hoogkoor exclusief liturgisch te houden.

scenario 3 - *de kerk breder inzetten door aan te bouwen*

5 Concluderend model
opdracht scenario 3 als basis

scenario 3 - *de kerk breder inzetten door aan te bouwen*

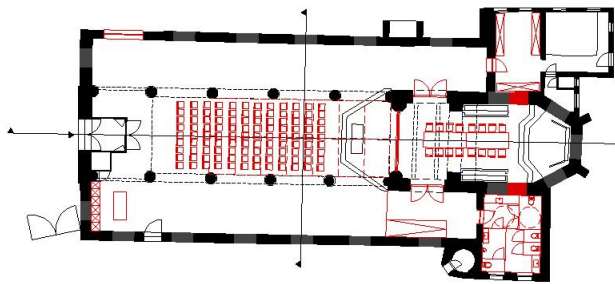

plan +0

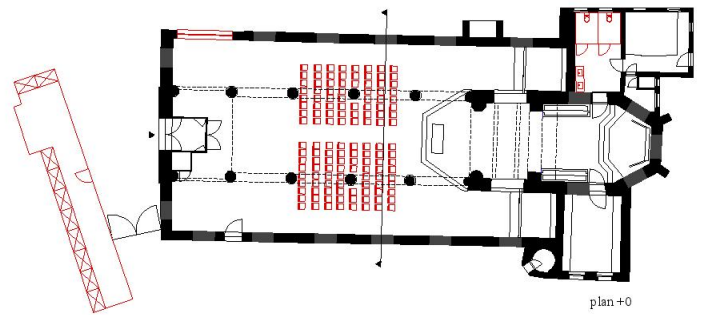

5 Concluderend model
opdracht scenario 3 als basis

ifv stap één - *scenario 2 'de kerk breder inzetten, een stap verder'*

ifv stap één - *scenario 1 a 'de kerk breder inzetten'*

5 Concluderend model *procesfase 1: stap één*

Er is het gegeven dat er gekozen werd te streven naar scenario 3 waarbij een aanbouw met sanitair, bar en bergruimte wordt gerealiseerd. Een andere gegeven is dat het Kerkbestuur graag een zonering wenst in het kerkgebouw met een duidelijk onderscheid tussen ruimte die louter liturgisch wordt gebruikt en ruimte die polyvalent kan worden gebruikt. Het Kerkbestuur had graag het oostelijk deel van de kerk exclusief liturgisch gehouden.

Het Kerkbestuur suggereerde om de sanitaire faciliteiten eerder in de noordelijke sacristie in te richten dan in de zuidelijke.

In 'stap één' gaan we uit van het gegeven dat er finaal een aanbouw wordt gerealiseerd met volledig uitgenust sanitair. **Stap één** is letterlijk een eerste stap in het ontwikkelingsproces dat finaal kan leiden tot de realisatie van de aanbouw aan de kerk. Dit sluit aan bij één van de initiële uitgangspunten om te zoeken naar een toekomst waarbij stapsgewijs en met verschillende mogelijke smeldden te werk kan worden gegaan.

Vrij maken van de kerkruimte

Het vrij maken van de kerkruimte is belangrijk om de kerkruimte ruimtelijk beter te kunnen ervaren en de aantrekkingskracht te vergroten. Het is een pleidooi om sterker in te zetten op de lege architecturale ruimte. De kerkruimte kan meer als voorheen fungeren als bijzondere publieke ruimte. In dat verband verwezen we hiervoor al naar de visie van Sylvain De Bleekere en Roel De Ridder die spreken over het kerkgebouw als 'radicaal andere in de publieke ruimte' (Het open kerkgebouw, Sylvain De Bleekere en Roel De Ridder, p. 110).

Niet compartimenteren

Er was de vraag naar mogelijkheid tot compartimentering van de kerkruimte. Deze kerkruimte is evenwel niet gebast met een compartimentering. Bovendien is het een gegeven dat de mogelijke programmatie nog onduidelijk is. De ruimte dient eigenlijk zo polyvalent mogelijk te zijn. Er was wel de suggestie om het hoogkoor af te scheiden, daar dit eenvoudig kan gerealiseerd worden. Dit correspondeert niet met de wens van het Kerkbestuur om het koor exclusief liturgisch te houden.

Het vrij maken van de kerkruimte versterkt de ruimtelijke ervaring maar zorgt tegelijk ook voor een grotere polyvalentie.

Afscheiding van hoogkoor dmv gordijn

We stellen voor om het podium van het hoogkoor, dat in het verleden uitgebreid moet zijn, in te perken. Het hoogkoor, hoger gelegen, kan gereserveerd worden voor liturgische functies. Het hoogkoor kan voorzien worden van gordijnen ten opzichte van de zijbeuken en het middenschip. Het altaar en een groot deel van de liturgische symbolen zouden met behulp van een architecturaal gordijn visueel kunnen worden afgescheiden. Het hoogkoor zelf zou daarbij ook als afzonderlijke ruimte kunnen fungeren, bijvoorbeeld voor kleinschalige liturgische vieringen. Een altaar zou tweezijdig kunnen gebruikt worden. Aan de ene zijde voor grotere vieringen in de grote gebedsruimte (middenschip en zijbeuken). In het laatste geval zouden de gordijnen dan geopend zijn. Gordijnen kunnen een belangrijke meerwaarde betekenen. Naast architecturaal kunnen deze ook een thematische en akoestische kwaliteit toevoegen.

Stapelbare stoelen en tafels

De huidige stoelen in de kerk zijn vrij log en niet stapelbaar. Door de vervanging van de stoelen door nieuwe hoogwaardige maar stapelbare stoelen moet het praktisch mogelijk worden om op een meer flexibele manier om te gaan met de kerkruimte.

Achteraan de kerk zouden ter hoogte van de 2 zijbeuken kasten kunnen voorzien worden waar rekken met gestapelde stoelen en rekken met gestapelde tafels gemakkelijk in en uit kunnen worden gehaald.

Desymboliseren en openen van de kerkruimte naar de kerktuin

Zoals hiervoor al aangehaald is er vandaag in de kerkruimte weinig vrije wandruimte. Er is de kruisweg die veel wandruimte inneemt, de verschillende schilderingen opgehangen op hoogte en de biechtstoelen. In functie van het meervoudig gebruik van de kerkruimte is het aangewezen te kijken of de grote mate van symboliek, althans in de zijbeuken, niet wat kan bijgestuurd worden. Voorstel is om kruisweg weg te nemen en in de zuidelijke beuk de gevel te openen naar de kerktuin.

5 Concluderend model *procesfase 1: stap één*

Dialog kerk en kerkplein

Het Kerkbestuur heeft vragen bij de effecten van de afbraak van de doopkapel (toegevoegd bij het realiseren van de huidige westgevel in 1873) in functie van het voorzien van een raamopening. Door het raam ontstaan er een nadrukkelijke dialoog tussen kerk en kerkplein. Er ontstaat een zicht vanuit de kerk naar het plein en vice-versa.

Tijdelijke sanitaire voorzieningen optie a

In afwachting van de realisatie van de aanbouw met sanitair, zou er kunnen gedacht worden aan de uitbreiding van het huidige sanitair van de kerk, gelegen aan de noordzijde, in de oksel tussen sacristie en stookruimte.

Om circulatie via het hoogkoor te vermijden zou er gedacht kunnen worden aan een nieuwe doorgang via een nieuwe opening in de sluiting van de noordelijke zijbeuk. Dit gaat wel ten koste van het OLVrouwaltaar. Het is eventueel denkbaar om dit OLVrouwaltaar te stockeren om eventueel later terug te plaatsen. In de noordelijke sacristie zou een kleine kitchenette kunnen worden voorzien.

Tijdelijke sanitaire voorzieningen optie b

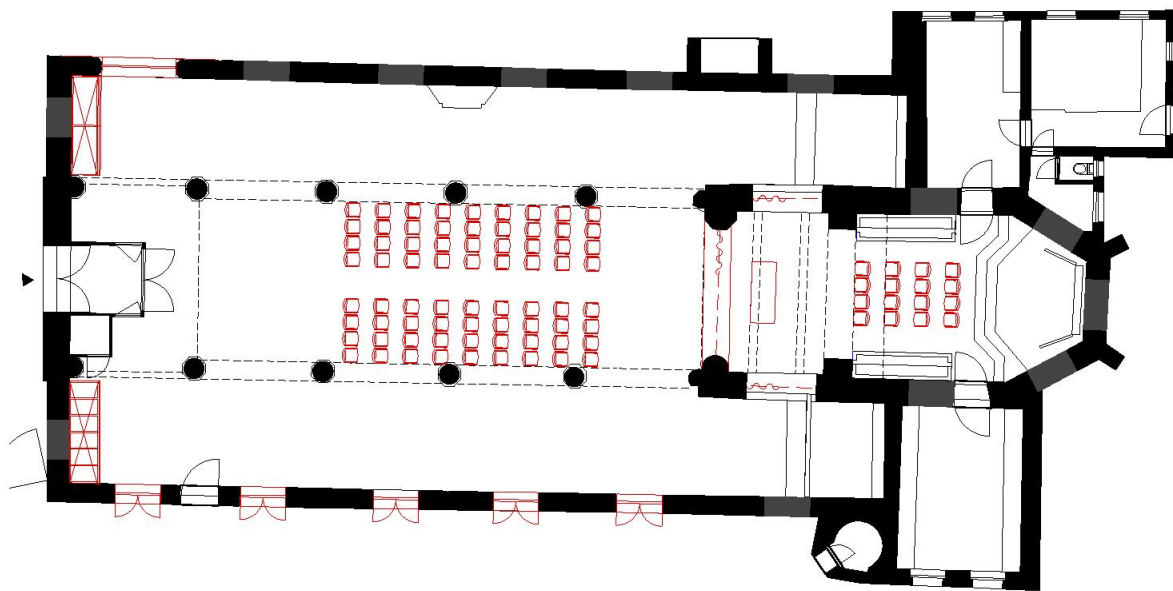
Een andere mogelijkheid is om, refererend naar scenario 1b, de weekkapel te gebruiken om te voorzien in een tijdelijke oplossing.

De huidige weekkapel kon bij plaatsbezoek niet bezocht worden maar op basis van later bezorgd planmateriaal blijkt dat er in de weekkapel reeds een toilet aanwezig is. Uitbreiding van één naar twee of meerdere toiletten kan eenvoudig gerealiseerd worden (en blijft verantwoord als tijdelijke oplossing).

5 Concluderend model
procesfase 1: stap één

stap één - *vrijmaken van de kerkruimte*

stap één - *niet compartimenteren*

0 1m 5m

plan +0

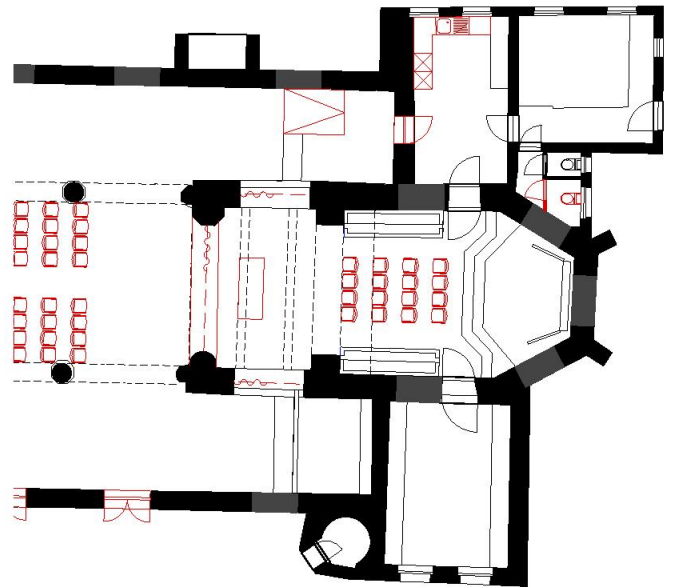

5 Concluderend model
procesfase 1: stap één

stap één - *afscheiding van hoogkoor dmv gordijn*

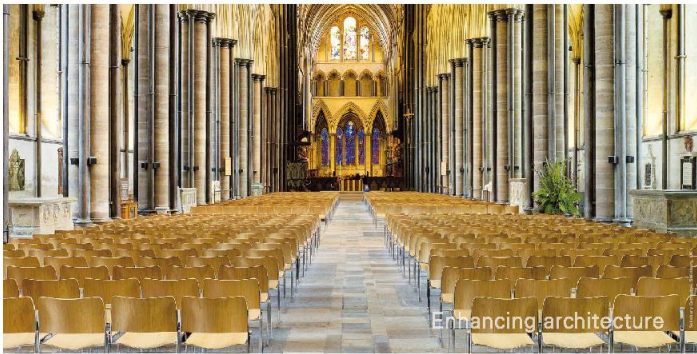
Sint-Vincentius WZC Leuven, office 360

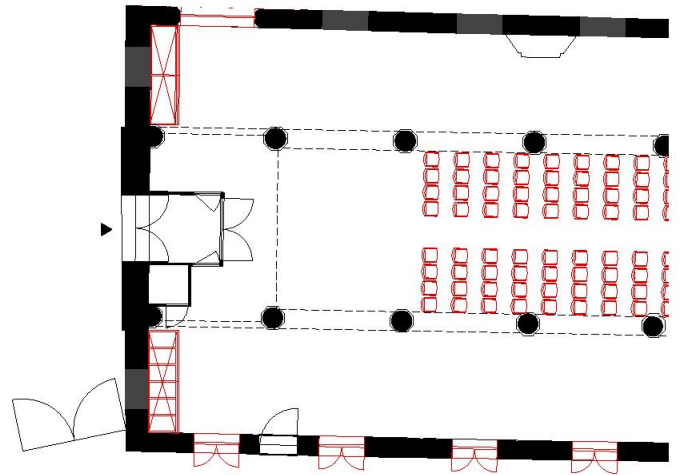
aanpassing tredes thv hoogkoor
mogelijke afscheiding van het hoogkoor

5 Concluderend model
procesfase 1: stap één

stap één - *stapelbare stoelen en tafels*

afbeelden commerciële folder producten Howe

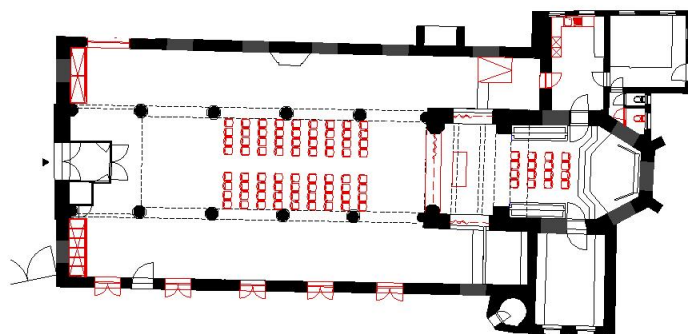
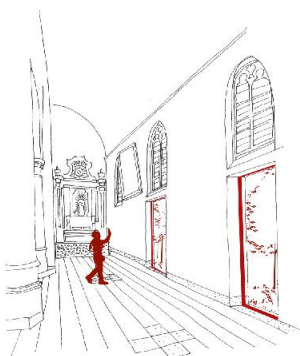
gestapelde stoelen en tafels kunnen opgeborgen worden in vast meubilair ter hoogte van de sluitingen van de zijbeuken

5 Concluderend model
procesfase 1: stap één

stap één - *desymboliseren en
openen van de kerkruijnte naar de kerktuin*

ref. Colomakerk Mechelen

gestapelde stoelen en tafels kunnen
opgeborgen worden in vast meubilair ter
hoogte van de sluitingen van de zijbeuken

5 Concluderend model
procesfase 1: stap één

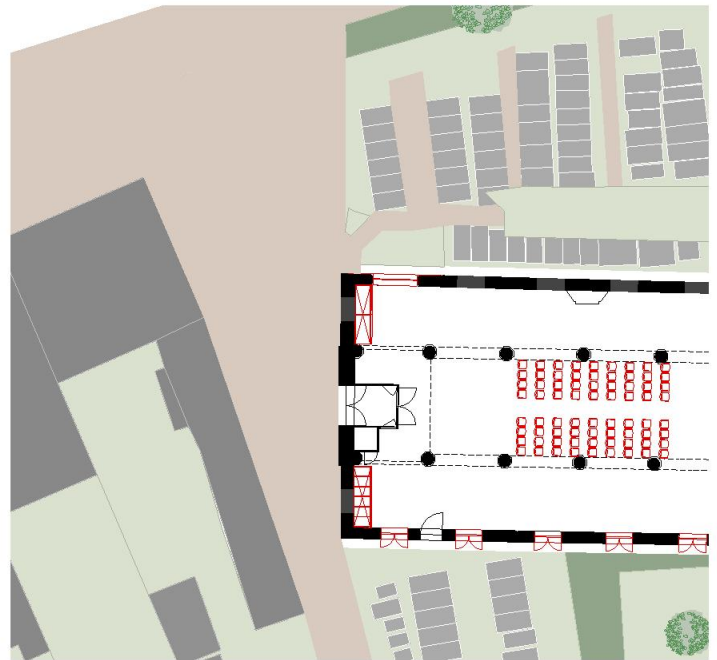
doorzicht naar bavielhofedorp na afbraak van de doopkapel

stap één - *dialogoog kerk en kerkplein*

5 Concluderend model
procesfase 1: stap één

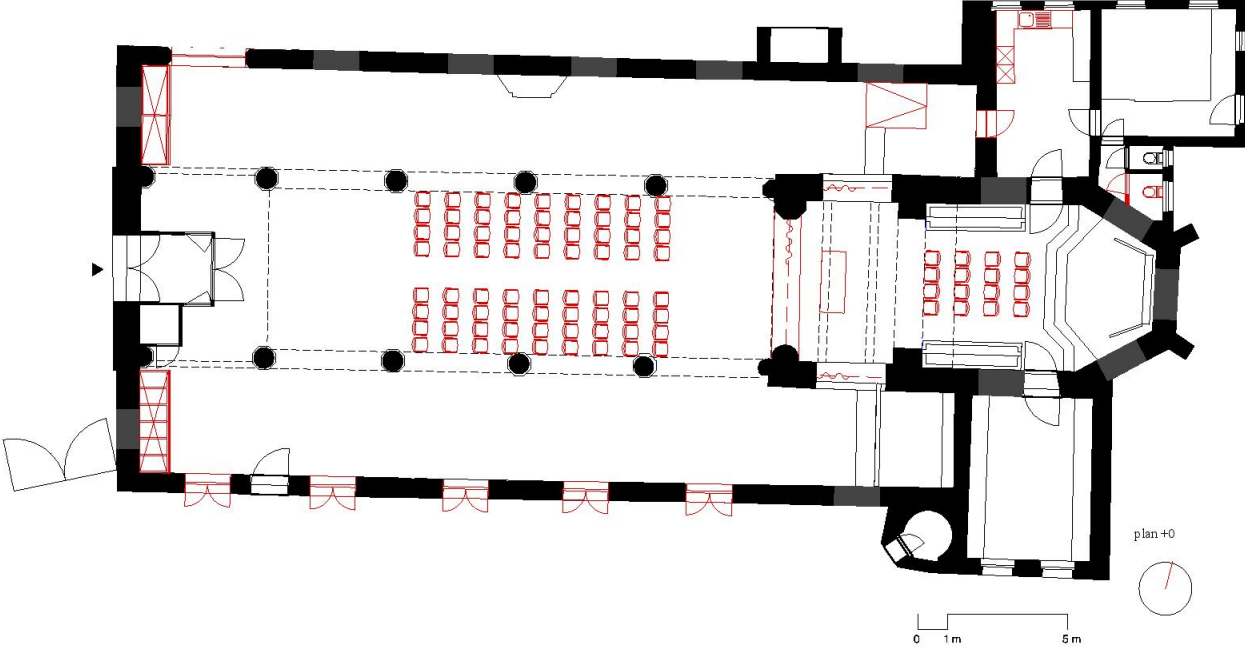
stap één - *dialog kerk en kerkplein*

5 Concluderend model

procesfase 1: stap één

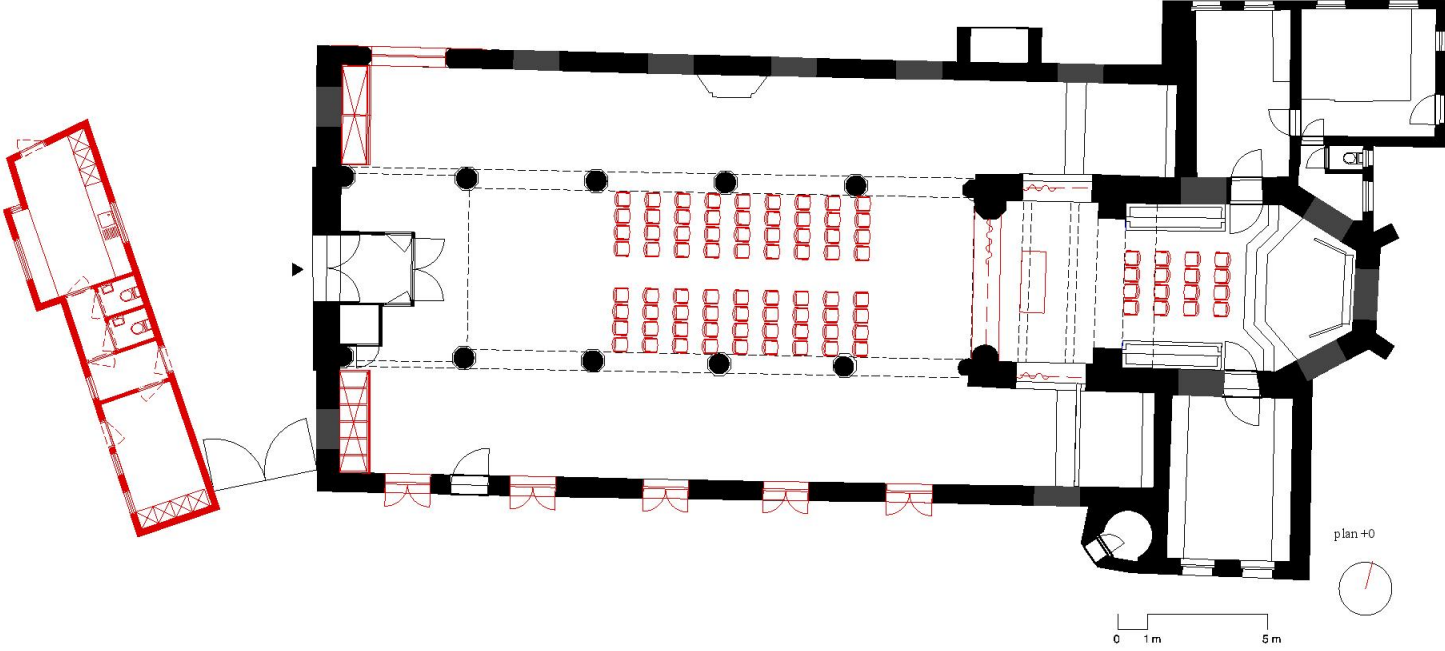
stap één - tijdelijke sanitaire voorzieningen, optie a

5 Concluderend model

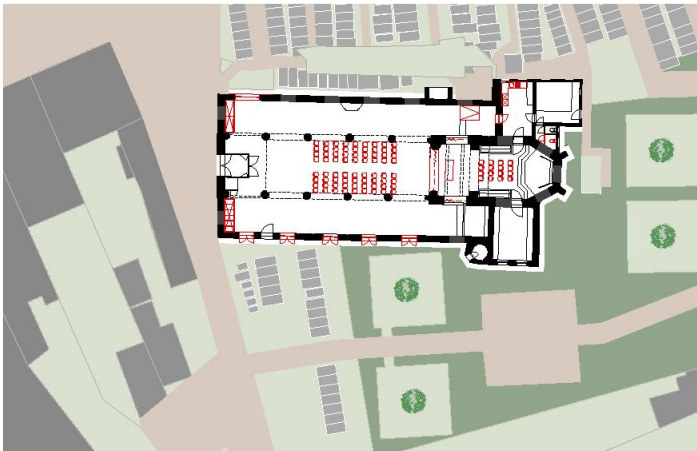
procesfase 1: stap één

stap één - *tijdelijke sanitaire voorzieningen, optie b*

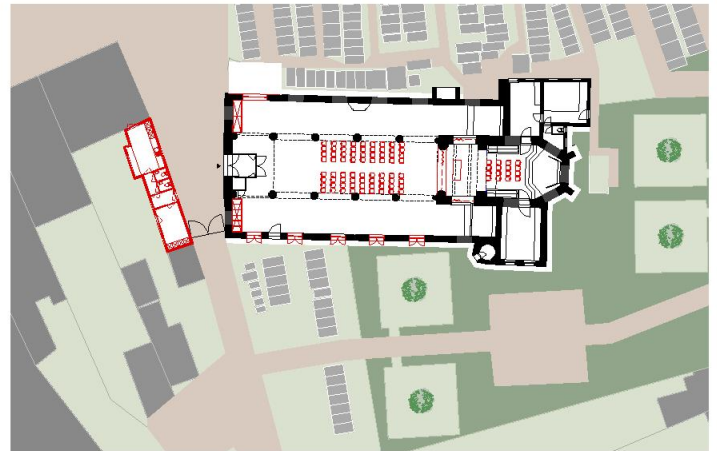

5 Concluderend model
procesfase 1: stap één

stap één - *tijdelijke sanitaire voorzieningen*

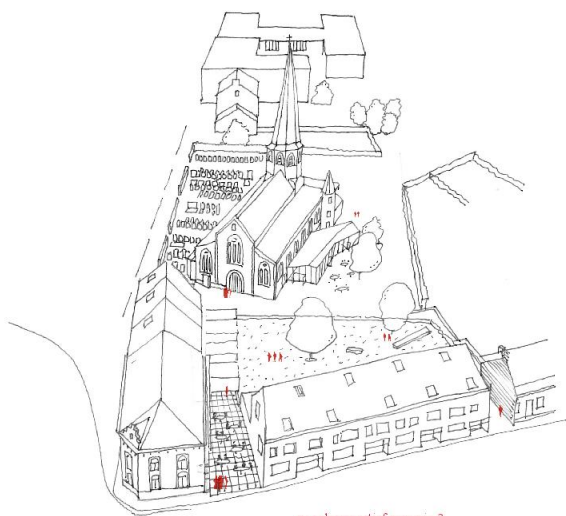

optie a

optie b

5 Concluderend model *procesfase 1: stap twee*

vogelperspectief scenario 3

In de feedback van Stad en Kerkbestuur blijkt de appreciatie voor het gestuggereerde toekomstbeeld van site Torengalm en kerk samen in scenario 3. In dat toekomstbeeld wordt ingezet op de ontwikkeling van de site Torengalm met doorzichten naar het kerkgebouw én wordt er ingezet op een interessante gemeenschappelijke tuin én een kerktuin.

De Stad benadrukte de wens om in te zetten op de levendigheid van de kerkste en dit ook zichtbaar te maken. Het vervangen van de doopkapel door een schrijnwerkgheheel speelt daar al op in. In **scenario 1b** werd getoond hoe de spievormige ruimte die tot aan de inkomdeur leidt, kan worden opgeladen door een publiek programma te integreren in een bouwvolume aan de rechterzijde van de spievormige ruimte.

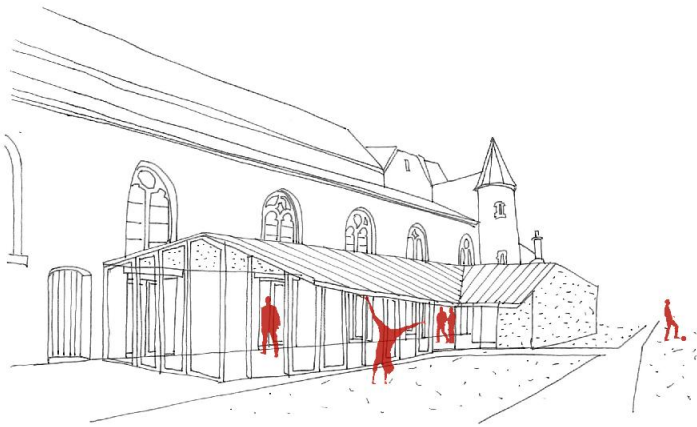
Een alternatief voor de aanbouw in de tuin is een bijbouw met luifel. De luifel faciliteert het heen en weer bewegen tussen het nieuwe bouwvolume en de kerkrimte. De nieuwe bijbouw zorgt voor een grotere visibiliteit aan het plein én een grotere kerktuin.

5 Concluderend model
procefase 1: stap twee

doorzicht vanaf Kervijnstraat naar de kerkgevel - nieuw terras voor café op de hoek (scenario 3)

5 Concluderend model
procesfase 1: stap twee

zicht op flankerende foyer (scenario 3)

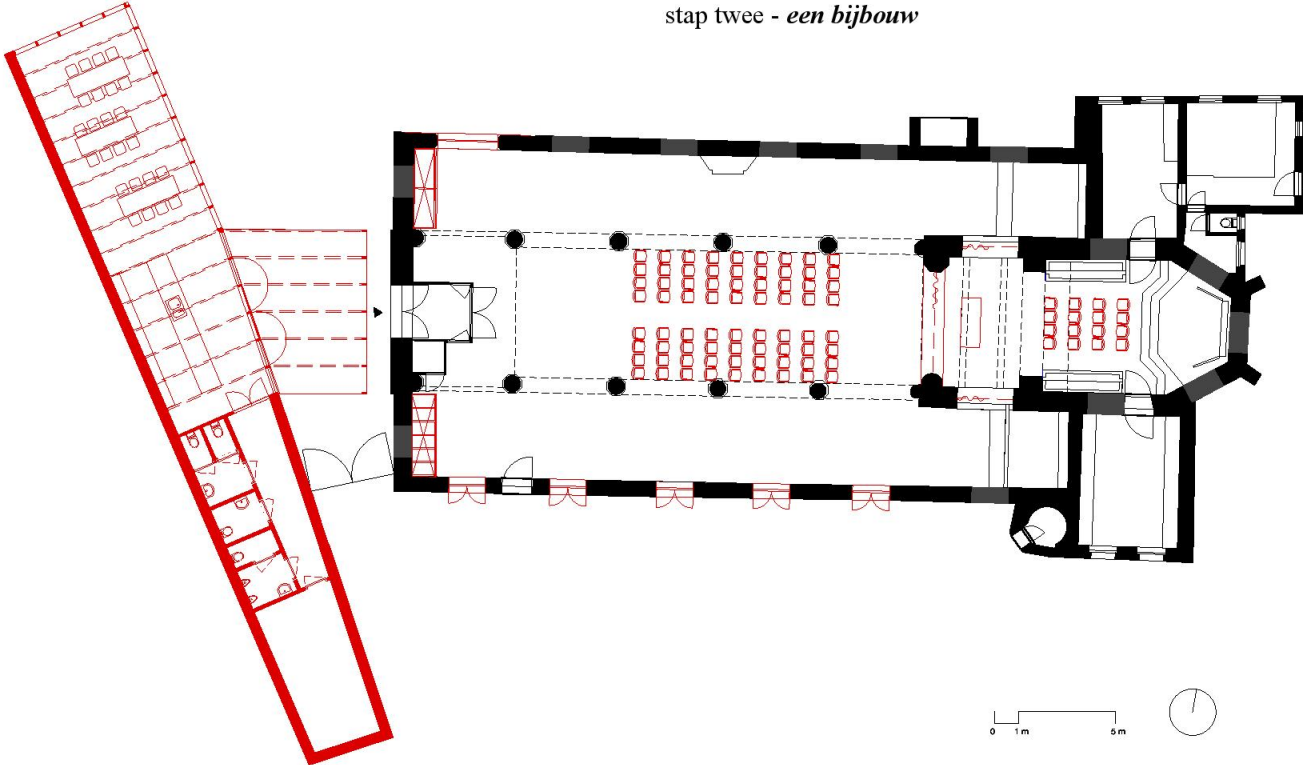

doorzicht naar kerkhof met flankerende dienstencentrum in gebruik
glimp van het interieur van de kerk doorheen opening voormalige doopkapel (scenario 1b)

5 Concluderend model

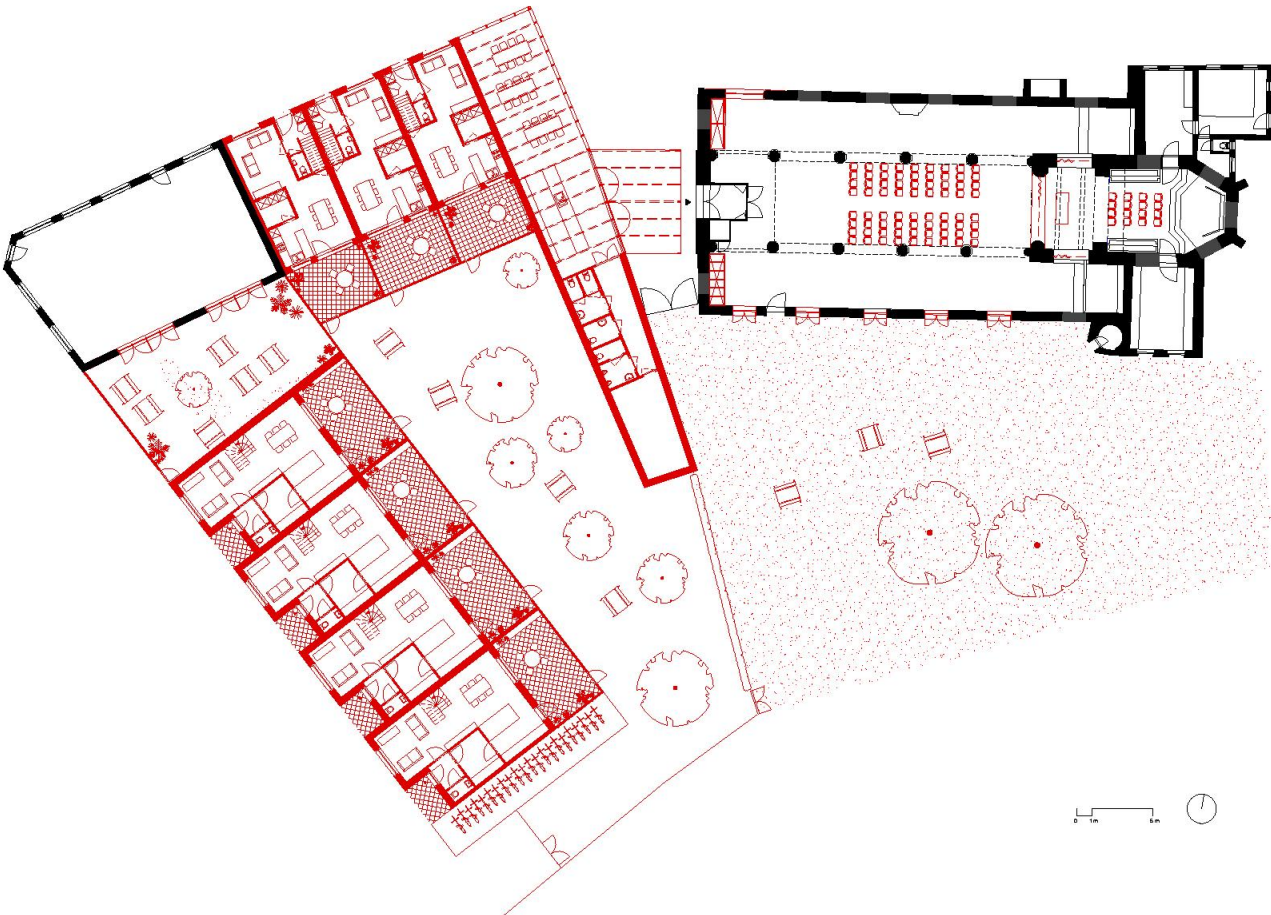
procesfase 1: stap twee

stap twee - *een bijbouw*

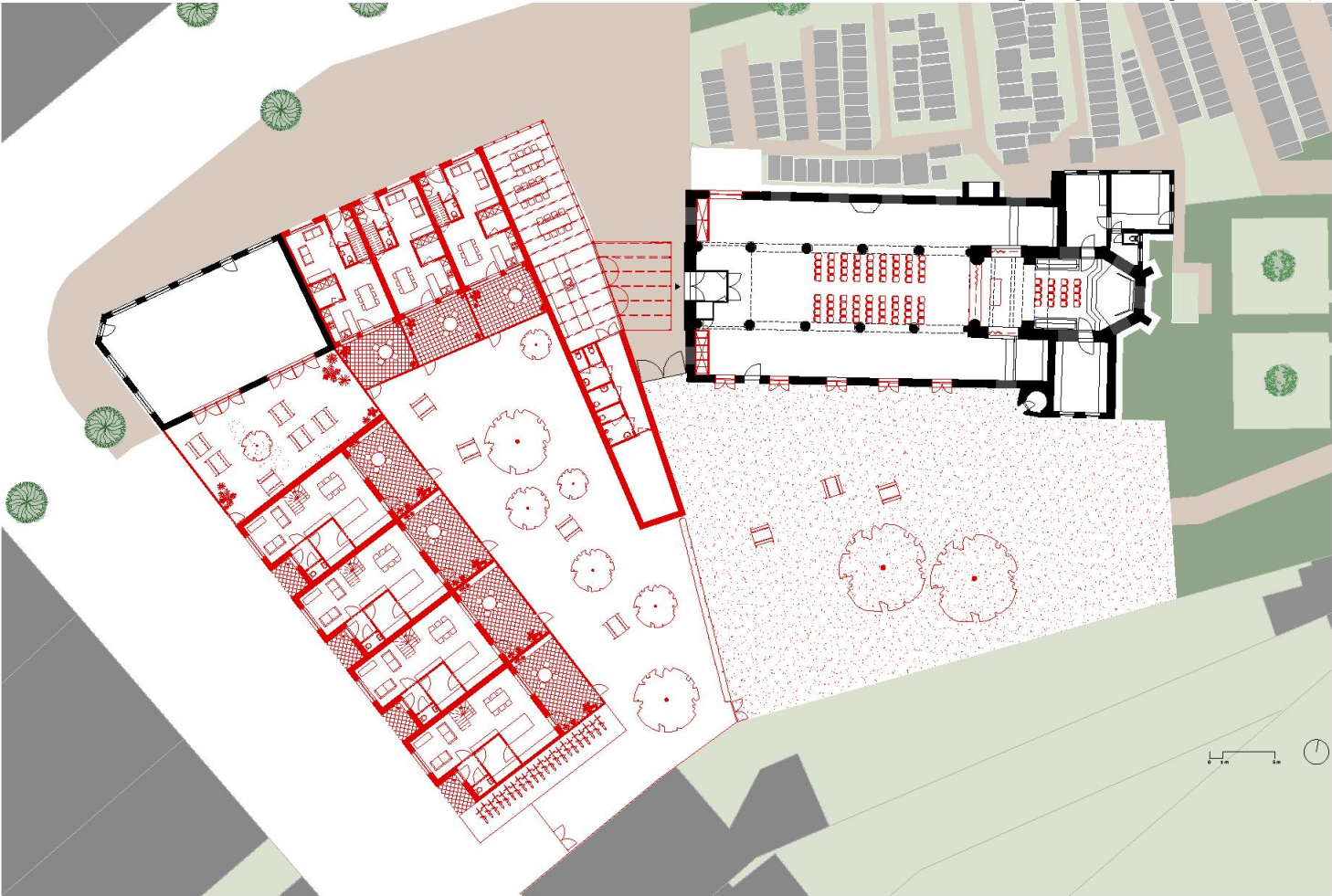

5 Concluderend model

procesfase 1: stap twee

5 Concluderend model
procesfase 1: stap twee (bijbouw)

5 Concluderend model
procesfase 1: stap twee (bijbouw)

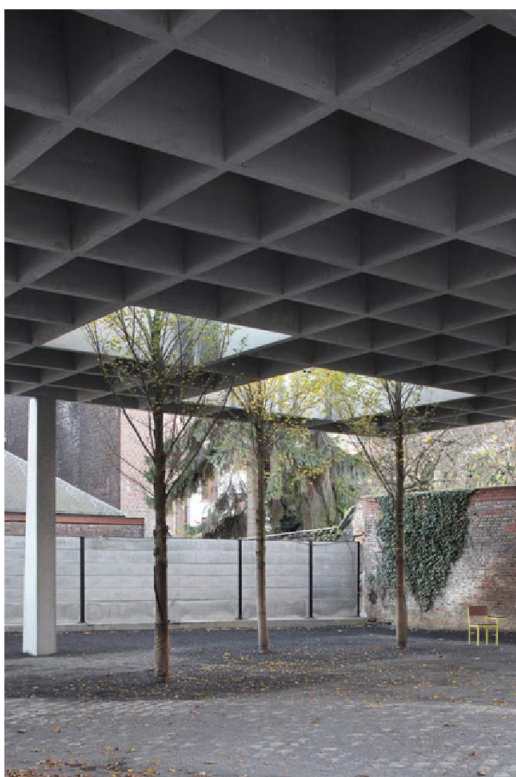
5 Concluderend model
procesfase 1: stap twee (bijbouw)

Fremetschool Het Eiland, Malm, NERO architecten, 2019

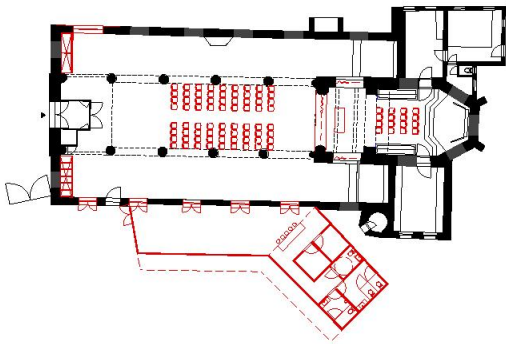
5 Concluderend model
procesfase 1: stap twee (bijbouw)

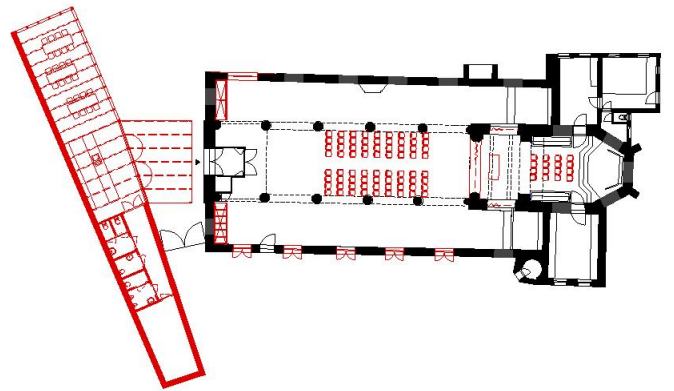
Vierwindentuin, Sint-Jans-Molenbeek, Baukunst, 2013

5 Concluderend model
procesfase 1: stap twee

optie a - *een aanbouw*

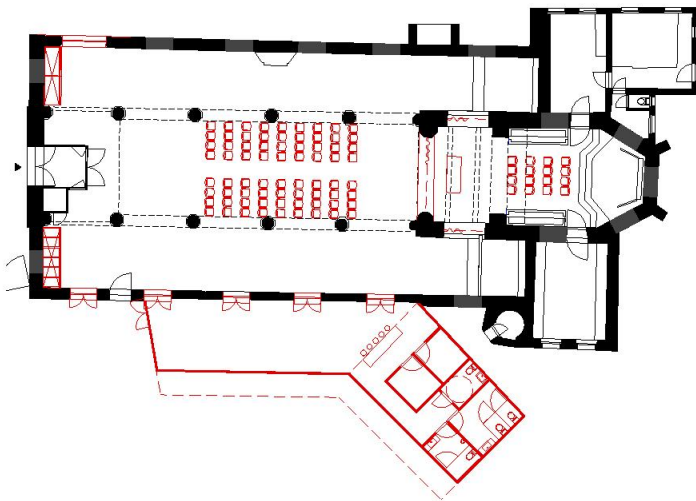
optie b - *een bijbouw*

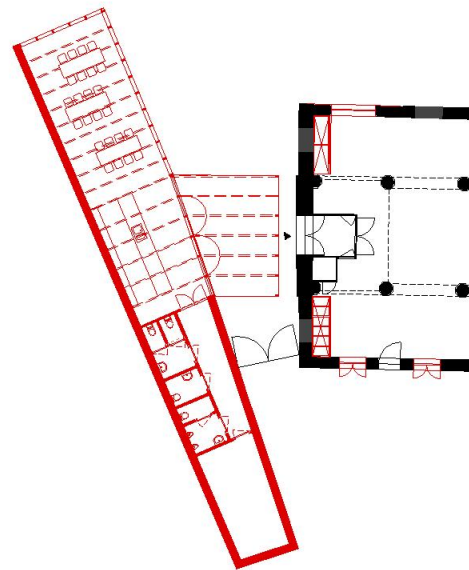
plan +0

5 Concluderend model
procefsfase 1: stap twee

optie a - *een aanbouw*

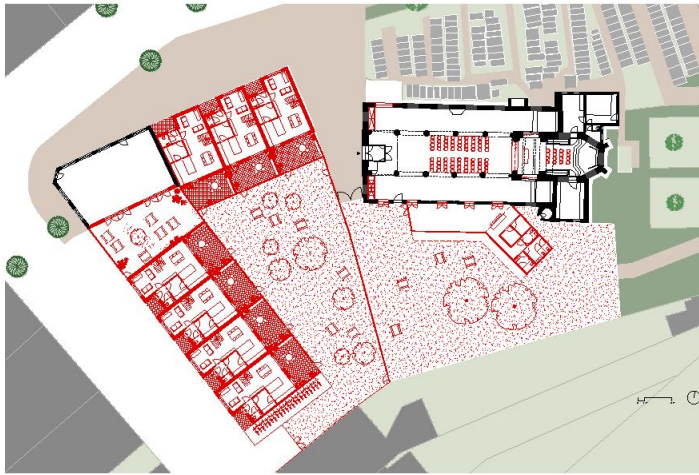
optie b - *een bijbouw*

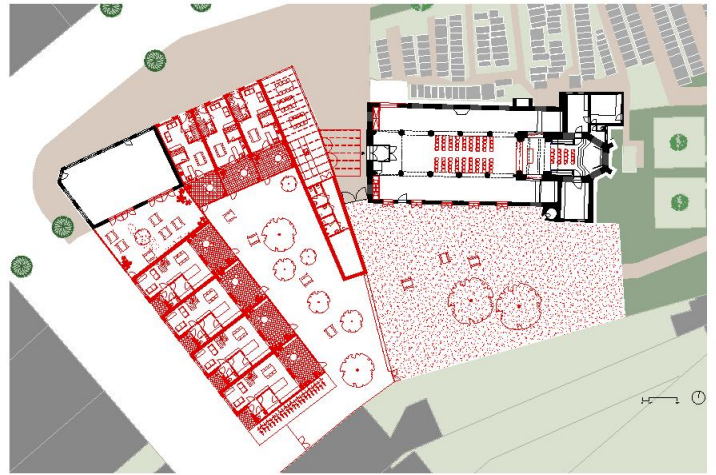
plan +0

5 Concluderend model
procesfase 1: stap twee

optie a - *een aanbouw*

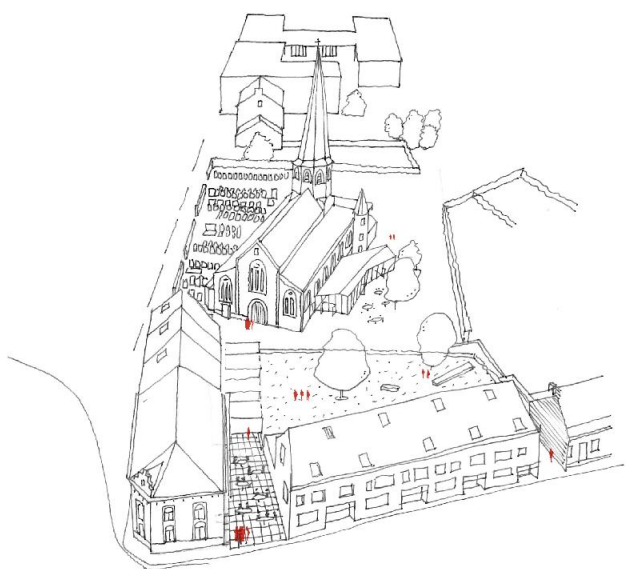
optie b - *een bijbouw*

5 Concluderend model *procesfase 2*

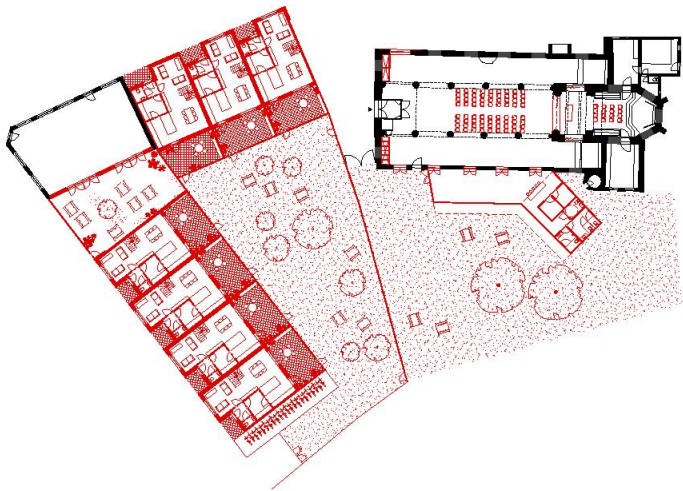
De intekening met suggestie van een doelgroepwonen wordt aangehouden. Er is onderzoek gebeurd naar seniorenwoningen met gemeenschappelijke voorzieningen. Wellicht dient de dichtheid daarvoor, in functie van rentabiliteit, groter te zijn wat zal leiden tot een groter en hoger bouwvolume. Dit gaat ten koste van de doorzichten en de groenruimte waarvoor appreciatie werd uitgedrukt.

Het doelgroepwonen kan aangepast worden aan een eventuele realisatie van de bijbouw (fase 1, stap 2). Daarvoor is ook richtingend een intekening opgemaakt.

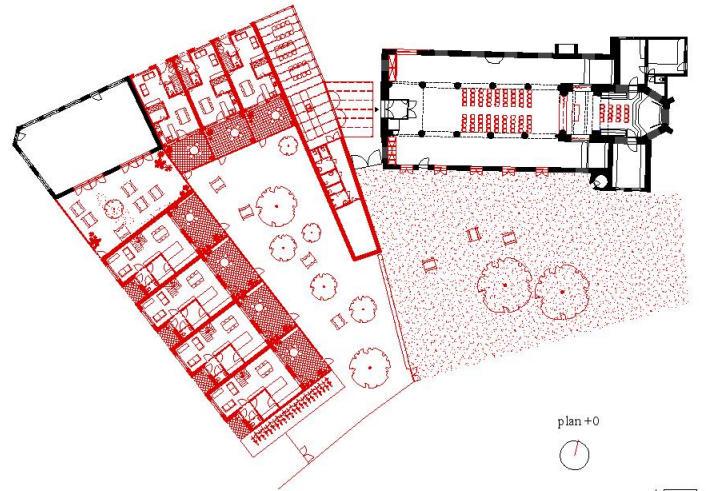

5 Concluderend model
procesfase 2

optie a - *een aanbouw*

optie b - *een bijbouw*

5 Concluderend model *procesfase 1 - indicatieve raming*

De raming is beperkt tot traming van procesfase 1, de aanpassingen en uitbreidingen aan het kerkgebouw (stap één en twee).

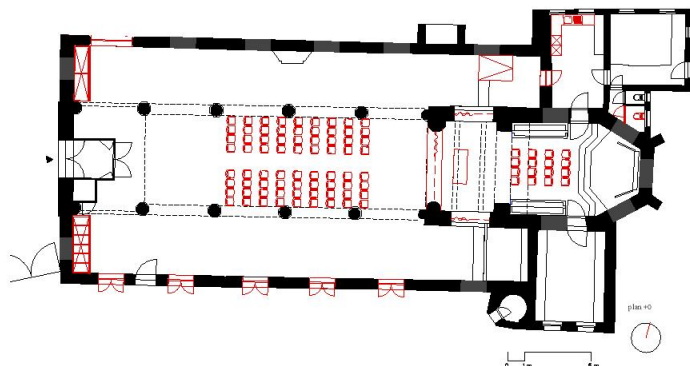
Alle aanpassingen en uitbreidingen die in stap één naar voren zijn geschoven, werden opgenomen in een indicatieve grove raming. Dit geeft een beeld van een totaal budgettering. Er dient wel opgemerkt dat vraag kan gesteld worden of alle investeringen noodzakelijk zijn, althans in een allereerste stap.

Daarom is indicatief ook een tweede oefening gemaakt waarbij er een keuze is gemaakt voor een aantal investeringen, te realiseren als mogelijke, allereerste stap. Deze raming wijst op een **budget van +/- 115.000€**.

Ook voor de uitbreiding met ofwel een aanbouw, ofwel een bijbouw, is er een indicatieve grove raming opgemaakt. Het spreekt voor zich dat de grootte van investering daarbij sterk afhankelijk van het aantal te realiseren m².

Binnen de huidige wetgeving zijn er mogelijkheden tot subsidiëring van de kosten voor de realisatie van de nevenbestemming (tot 30%).

5 Concluderend model
procesfase 1 - indicatieve raming

stap één - *samenvattende staat*

SINT-AMANDUS BAVIKHOVE (indicatieve raming i/v eerste budgettering)						
nr.	omschrijving werken kerk	hoeveelheid	EH	EHprijs	subtotaal	TOTAAL
01.	Voorbereidende werken voor nevenbestemming					7.500,00 €
02.	Bouwkundige werken kerk					86.060,00 €
03.	Technieken					2.500,00 €
04.	Meubilair					51.000,00 €
05.	Buitenaanleg					30.800,00 €
06.	Onvoorziene kosten		10%			12.686,00 €
TOTAAL	excl. BTW erelonen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB		12%			190.546,00 € 22.865,52
TOTAAL	incl. BTW erelonen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB		12%			230.560,66 € 27.667,28

5 Concluderend model
procesfase 1 - indicatieve raming

SINT-AMNDUS BAVIKHOVE (indicatieve raming ivm eerste budgettering)						
nr.	omschrijving werken kerk	hoeveelheid	EH	EHprijs	subtotaal	TOTAAL
01.	Vorbereidende werken voor nevenbestemming					7.500,00 €
01.01.	werfinsichting, organisatie en coördinatie incl. beveiligings- en beschermingswerken	1,00	GP	7.500,00	7.500,00 €	
02.	Bouwkundige werken kerk					86.060,00 €
02.01.	afbraak					32.550,00 €
02.01.01	afbraak - gebouwdelen doopkapel ev. aanwerken parement na afbraakwerken	55,00 3,00	m3 md	40,00 450,00	2.200,00 € 1.350,00 €	
02.01.02	afbraak - detailafbraak OLV altaar (iv stockage) wegmen kruisweg, biechtstoel beuk rechts (iv stockage) uitbreken deel verhoogde vloer hoofdaltaar vloersacristie links + annex		GP GP m2 m2		5.000,00 € 2.500,00 € 2.300,00 € 2.200,00 €	
02.01.03	afbraak - nieuwe ruwbouwopeningen doorbraken zuidgevel deuropening linkerzijbeuksacristie links	5,00 1,00	st st	3.000,00 2.000,00	15.000,00 € 2.000,00 €	
02.02.	nieuwe vloerwerkningen					8.250,00 €
02.02.01	sacristie links + annex	22,00	m2	150,00	3.300,00 €	
02.02.02	koor (thv afbraak tredes)	23,00	m2	150,00	3.450,00 €	
02.02.03	hellend vlak thv koorzijbeuk	1,00	st	1.500,00	1.500,00 €	
02.03.	nieuw binnenschrijnwerk <u>binnenschrijnwerk</u>					2.250,00 €
02.03.01	zijbeuk links/sacristie links	1,00	st	1.000,00	1.000,00 €	
02.03.02	sanitaire wanden (incl. toiletdeur)	1,00	st	1.250,00	1.250,00 €	
02.04.	nieuw buitenschrijnwerk doopkapel doorbraken naar kerktuin	13,00 5,60	m2 m2	700,00 700,00	9.100,00 € 3.920,00 €	13.020,00 €
02.05.	inrichting en afwerking					29.990,00 €
02.05.01	kitchenette	1,00	st	4.500,00	4.500,00 €	
02.05.02	gardijnen hoogloer	26,40	m2	250,00	6.600,00 €	
02.05.03	pleistenwerken thv doorbraken zuidgevel	5,00	st	500,00	2.500,00 €	
02.05.04	schilderenwerken plaatselijk thv zuidgevel	220,00	m2	25,00	5.500,00 €	
02.05.05	vast meubilair bergruimte achteraan zijbeuken	19,80	m2	550,00	10.890,00 €	

stap één - detailstaat

03.	Technieken					2.500,00 €
03.01.	elektriciteit en verlichting noodverlichting, branddetectie, toegangscontrole behoud van bestaande installatie ev. afzonderlijke studie uit te voeren na concreetiseren nevenbestemming, ivm ondersteuning functionaliteit					0,00 €
03.02.	verwarming behoud van bestaande installatie					0,00 €
03.03.	ventilatie					0,00 €
03.04.	sanitair toilet, kitchenette	2,00	st	1.250,00	2.500,00 €	2.500,00 €
04.	Meubilair					51.000,00 €
04.01.	los meubilair stapelbare stoelen	180,00	st	180,00	32.400,00 €	32.400,00 €
04.02.	los meubilair stapelbare tafels	25,00	st	600,00	15.000,00 €	15.000,00 €
04.03.	rekken op wielen	8,00	st	450,00	3.600,00 €	3.600,00 €
05.	Buitenaanleg					30.800,00 €
05.01.	ortkneeling niet voorzien					
05.02.	groenaanleg	770,00	m2	40,00	30.800,00 €	
06.	Onvoorziene kosten				10%	12.686,00 €
TOTAAL	excl. BTW erelonen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB				12%	190.546,00 € 22.865,92
TOTAAL	incl. BTW erelonen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB				12%	230.560,66 € 27.667,28

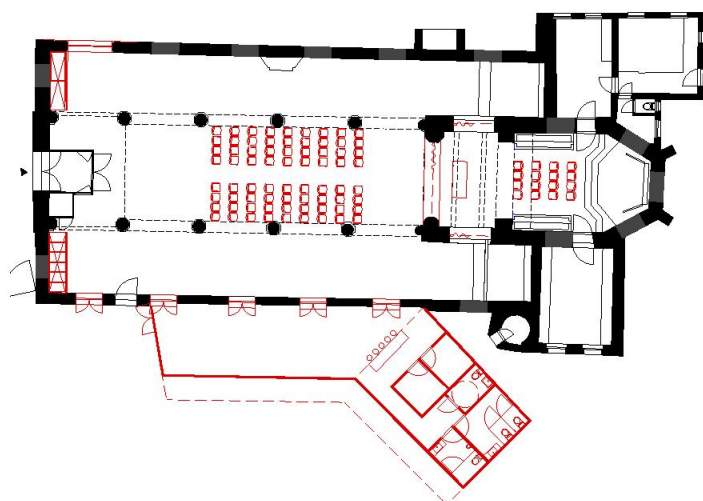
5 Concluderend model
procesfase 1 - indicatieve raming

SINT-AMNDUS BAVIKHOVE (indicatieve raming ivm eerste budgettering)						
nr.	omschrijving werken kerk	hoeveelheid	EH	EHprijs	subtotaal	TOTAAL
01.	Vorbereidende werken voor nevenbestemming					4.500,00 €
01.01.	werfinrichting, organisatie en coördinatie incl. beveiligings- en beschermingwerken	1,00	GP	7.500,00	0,00 €	4.500,00 €
02.	Bouwkundige werken kerk					54.390,00 €
02.01.	afbraak					17.350,00 €
02.01.01	afbraak - gebouwdelen					
	doopkapel	55,00	m3	40,00	2.200,00 €	
	ev. aanwerken parement na afbraakwerken	3,00	md	450,00	1.350,00 €	
02.01.02	afbraak - detailafbraak					
	OLV altaar (iv stockage)		GP		0,00 €	
	wegne men kruisweg, biechtstoel beuk rechts (iv stockage)		GP		2.500,00 €	
	utbreken deel verhoogde vloer hoofdaltaar	23,00	m2	100,00	2.300,00 €	
	voersacristie links + annex	22,00	m2	100,00	0,00 €	
02.01.03	afbraak - nieuwe ruwbouwopeningen					
	doorbraken zuidgevel	5,00	st	3.000,00	0,00 €	
		3,00	st	3.000,00	9.000,00 €	
	deuropening linkerzijbeuk/sacristie links	1,00	st	2.000,00	0,00 €	
02.02.	nieuwe vloerwerken					3.450,00 €
02.02.01	sacristie links + annex	22,00	m2	150,00	0,00 €	
02.02.02	koor (thv afbraak tredes)	23,00	m2	150,00	3.450,00 €	
02.02.03	hellend vlak thv koor zijbeuk	1,00	st	1.500,00	0,00 €	
02.03.	nieuw binnenschrijnwerk					0,00 €
	<u>binnendeuren</u>					
02.03.01	zijbeuk links/sacristie links	1,00	st	1.000,00	0,00 €	
02.03.02	sanitaire wanden (incl. toiletdeur)	1,00	st	1.250,00	0,00 €	
02.04.	nieuw buitenschrijnwerk					9.100,00 €
02.04.01	doopkapel	13,00	m2	700,00	9.100,00 €	
02.04.02	doorbraken naar kerktuin	5,00	m2	700,00	0,00 €	
	doorbraken naar kerktuin	3,36	m2	700,00	2.352,00 €	
02.05.	inrichting en afwerking					24.490,00 €

een mogelijke allereerste stap - detailstaat

02.05.01	kitchenette	1,00	st	4.500,00	0,00 €	
02.05.02	gordijnen hoogkoor	26,40	m2	250,00	6.600,00 €	
02.05.03	pleisterwerken thv doorbraken zuidgevel	5,00	st	500,00	0,00 €	
	pleisterwerken thv doorbraken zuidgevel	3	st	500,00	1.500,00 €	
02.05.04	schilderwerken plaatselijk thv zuidgevel	220,00	m2	25,00	5.500,00 €	
02.05.05	vast meubilair bergruimte achteraan zijbeuken	19,80	m2	550,00	10.890,00 €	
03.	Technieken					0,00 €
03.01.	elektricitet en verlichting noodverlichting, branddetectie, toegangscortrole behoud van bestaande installatie ev. afzonderlijke studie uit te voeren na concreetiseren nevenbestemming, ivm ondersteuning functionaliteit					0,00 €
03.02.	verwarming behoud van bestaande installatie					0,00 €
03.03.	ventilatie					0,00 €
03.04.	sanifair toilet, kitchenette	2,00	st	1.250,00	0,00 €	
04.	Meubilair					18.000,00 €
04.01.	los meubilair stapelbare stoelen	180,00	st	180,00	0,00 €	0,00 €
		100,00	st	180,00	18.000,00 €	18.000,00 €
04.02.	los meubilair stapelbare tafels	25,00	st	600,00	0,00 €	0,00 €
	los meubilair stapelbare tafels	15,00	st	600,00	9.000,00 €	0,00 €
04.03.	rekken op wielen	8,00	st	450,00	0,00 €	0,00 €
		6,00	st	450,00	2.700,00 €	2.700,00 €
05.	Buitenaanleg					0,00 €
05.01	ortkneking niet voorzien					
05.02	groenaanleg	770,00	m2	40,00	0,00 €	
06.	Onvoorzlene kosten			10%		5.889,00 €
TOTAAL	excl. BTW					82.779,00 €
	erekenen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB			12%		9.933,46
TOTAAL	incl. BTW					100.162,59 €
	erekenen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB			12%		12.019,51

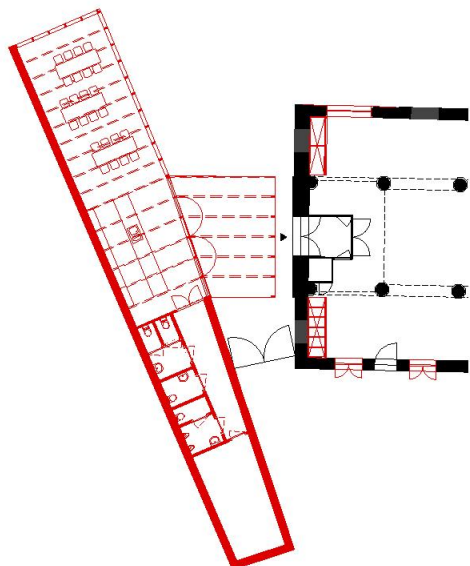
5 Concluderend model
procesfase 2 - indicatieve raming

optie a - *een aanbouw*

nr.	omschrijving werken aanbouw	hoeveelheid	EH	EHprijs	subtotaal	TOTAAL
01.	bouw van aanbouw					186.675,00 €
01.01.	aanbouw aan keuk buitenschrijfwerk in zuidgevel wordt binnenschrijfwerk #m2 buiteaanleg vermindert (complexiteit compenseert)	101,50	m2	1.650,00	167.475,00 €	
01.02.	lufte	24,00	m2	800,00	19.200,00 €	
TOTAAL	excl. BTW erelonen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB			12%		186.675,00 € 22.401,00
TOTAAL	incl. BTW erelonen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB			12%		225.876,75 € 27.106,21

5 Concluderend model
procesfase 2 - indicatieve raming

optie a - *een bijbouw*

nr.	omschrijving werken bijbouw	hoeveelheid	EH	EHprijs	subtotaal	TOTAAL
01.	bouw van bijbouw + luifel					284.650,00 €
01.01.	aarbouw aan keuk	157,00	m2	1.650,00	259.050,00 €	
01.02.	luifel	32,00	m2	800,00	25.600,00 €	
TOTAAL	excl. BTW eroknen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB		12%			284.650,00 € 341.656,00
TOTAAL	incl. BTW eroknen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB		12%			344.426,50 € 41.931,16

5 Concluderend model *conclusie en krachtlijnen*

conclusie

1. De Stad Harelbeke plant de realisatie van een nieuwe stedelijke sport- en recreatiesite. De polyvalente ruimte van zaal de Torengalm zal ingewisseld worden voor een nieuwe infrastructuur op de stadssite.

2. De nieuw geplande infrastructuur zal zeer polyvalent zijn. Toch kan Bavikhove gebaat zijn met een aanvullende meer specifieke infrastructuur voor bijzondere functies. Eén van de functies waar aan wordt gedacht is een dienstencentrum.

3. De Kerkfabriek van Bavikhove zet volop in op de valorisatie van het huidige kerkelijk gebruik, en stent tegelijk in met de uitbouw van de valorisatie van het toekomstig kerkelijk gebruik. Door de plannen van de stad biedt zich een kans aan om dat toekomstig kerkelijk gebruik vorm te geven.

4. De site van de Torengalm en het Kerkgebouw zijn strategisch voor de ruimtelijke kwaliteit van de dorpskern. Voor het toekomstige beeld en betekenis van de dorpskern is het belangrijk de site als geheel te beschouwen. Het onderzoek toont aan dat er meerwaarde kan ontstaan op vlak van beeldwaarde, ruimtelijke en functionele kwaliteiten. Er dient zich een belangrijke kans aan tot dorpskernversterking.

5. Het Kerkbestuur van Bavikhove kan buigen over een lange en rijke geschiedenis. Lange tijd heeft zij gefungeerd als enige projectontwikkelaar en heeft zij het beeld van de dorpskern sterk bepaald. Gedurende de geschiedenis heeft zij stand gehouden en vandaag biedt zich een belangrijke kans om dat rijke verleden te valoriseren en te verankeren.

6. Het ontwerp onderzoek laat zien wat finaal het toekomstbeeld van de site zou kunnen zijn. Tegelijk laat het ontwerp onderzoek zien hoe deze toekomst gefaseerd tot stand kan komen. In een eerste fase kan bekeken worden hoe het verbreed gebruik van de kerkruimte op hang kan gebracht worden, om daarna te zien hoe stapsgewijs dat verbreed gebruik verder kan gefaciliteerd worden. Gedurende het proces waarbij de kerkruimte breder wordt gebruikt zal men ook een grotere kennis vergaren over de noden, waar men dan ook beter kan op inspelen.

5 Concluderend model *conclusie en krachtlijnen*

krachtlijnen

7. Het vrijmaken van de kerkrumte is belangrijk om de kerkrumte ruimtelijk beter te kunnen ervaren en de aantrekkingskracht te vergroten. Het is een pleidooi om sterker in te zetten op de lege architecturale ruimte.

8. Het vrijmaken van de kerkrumte versterkt de ruimtelijke ervaring maar zorgt tegelijk ook voor een grotere polyvalentie. De kerkrumte is niet gebaat bij een compartimentering. Het hoogkoor kan evenwel wel afgescheiden worden en kan ingezet worden als liturgische ruimte. Deze liturgische ruimte kan, afhankelijk van de evolutie van het kerkelijk gebruik, ook een stille ruimte zijn.

9. Om tegemoet te komen aan de wens tot een zekere zonering tussen ruimte voorzien voor de liturgie en de polyvalente ruimte kan het hoogkoor worden afgescheiden door een gordijn.

10. Een investering in stapelbare stoelen en tafels kan het praktisch mogelijk maken om de kerkrumte polyvalent te gebruiken.

11. Om de kerkrumte polyvalent te kunnen inzetten is het belangrijk te overwegen om een aantal liturgische symbolen in de kerkrumte weg te halen. Door openingen te voorzien in de gevel van de zuidelijke zijbeuk kan er een binnen-buiten relatie ontstaan ten opzichte van de kerktuin. Dit kan een meerwaarde zijn voor zowel de kerkrumte als de kerktuin.

12. Een sterkere relatie tussen kerkgebouw en kerkplein kan de ruimtelijke kwaliteit van de dorpskern versterken en kan een stimulans zijn voor de levendigheid ervan. Door het wegnemen van de doopkapel kan een interessante zichtas ontstaan.

13. Door het voorzien van een aanbouw dan wel een bijbouw kan het kerkgebouw voorzien worden van volwaardig sanitair en keukenfaciliteiten. In een eerste fase kan in afwachting voorzien worden in een voorlopige oplossing door ofwel het bestaande sanitair van de sacristie uit te breiden, ofwel het sanitair van de weekkapel in te zetten en eventueel ook uit te breiden.

14. De site van het kerkgebouw en de site van de Torengalm zijn strategisch voor het beeld van het dorp. Het bedachtzaam omgaan met de toekomstige ontwikkeling van de Torengalm is bepalend voor de ruimtelijke kwaliteit van het dorp en de betekenis van het kerkgebouw daarin. Een geïntegreerde benadering van beide sites zorgt ook voor een duidelijke meerwaarde voor de site van de Torengalm zelf. Het toekomstbeeld met een aantal zogenaamde doelgroep-woningen zet in op doorzichten naar het kerkgebouw, een interessante gemeenschappelijke tuin en een kerktuin. Het is belangrijk een bepaalde schaal en dichtheid niet te overschrijden.

COLOFON

Sint-Amanduskerk Bavikhove

*Ontwerpend haalbaarheidsonderzoek inzake de transformatie
van het kerkgebouw voor nevenbestemming*

In opdracht van:

Stad Harelbeke
Ann Noppe
Marktstraat 29
8530 Harelbeke
E ann.noppe@harelbeke.be

Projectbegeleiding

Projectbureau Herbestemming Kerken
Niek de Roo
Paviljoenstraat 9
1030 Brussel
E projectbureau@herbestemmingkerken.be

Het projectbureau 'Herbestemming Kerken' is een initiatief van:

- De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding.
- De Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG), mede-optredend namens het Kenniscentrum Vlaamse Steden en Vinter (Koepel Vlaamse Streekontwikkelingsorganisaties)
- Het Team Vlaamse Bouwmeester van het Departement Kanselarij en Bestuur
- Het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur

Het projectbureau werkt nauw samen met het Agentschap Binnenlands Bestuur - Team Gesubsidieerde infrastructuur van het Departement Kanselarij en Bestuur

Dit begeleid haalbaarheidsonderzoek werd mede financieel mogelijk gemaakt door een subsidie van 30% in toepassing van het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst van 20 december 2013

Ontwerpbureau

TV urban architecten collectief + studiobont
Zuidstationstraat 38
9000 Gent
E studiobont@urban-ac.be

Ontwerp: **Dieter Delbaere, David Claus, Fien Deruyter en Karen Kesteloot**

Datum: **oktober 2019**

Alle tekeningen zijn indicatief, de maatvoering is onder voorbehoud en gebaseerd op de gegevens en plannen die aangeleverd werden door de opdrachtgever. Alle randingen zijn indicatief. Alle foto's zijn gemaakt door TV urban architecten collectief + studiobont behoudens andere bronvermelding.

